

**НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД
АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
У 2017 РОЦІ**

2018

ЗМІСТ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ-----	4
ВСТУП-----	5
РОЗДІЛ I. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА-----	6
1.1. Узагальнений аналіз стану корупції в Україні -----	7
1.1.1. Місце антикорупційної політики у системі національних пріоритетів-----	10
1.1.2. Основні законодавчі заходи у сфері антикорупційної реформи -----	11
1.1.3. Основні характеристики кількісних та якісних показників корупції -----	13
1.1.4. Оцінка стану корупції в Україні міжнародними організаціями, приватним сектором та громадянським суспільством-----	18
1.1.5. Стан виконання міжнародних зобов'язань України у сфері запобігання та протидії корупції-----	22
1.2. Стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації-----	24
1.3. Участь громадянського суспільства та бізнесу у виробленні та моніторингу реалізації антикорупційної політики-----	30
1.4. Підвищення обізнаності у сфері запобігання та протидії корупції-----	33
Висновки та рекомендації-----	41
РОЗДІЛ II. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ-----	47
2.1. Добросесність представницьких органів влади-----	47
2.2. Добросесність публічної служби-----	50
2.2.1. Практика застосування положень законодавства щодо конфлікту інтересів та правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування -----	55
2.2.2. Практика застосування законодавства щодо фінансового контролю, моніторингу способу життя суб'єктів декларування -----	59
2.2.3. Взаємодія з уповноваженими підрозділами (особами) із запобігання та виявлення корупції в державних органах-----	62
2.2.4. Практика застосування законодавства щодо захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення-----	64
2.2.5. Практика застосування законодавства в сфері запобігання політичній корупції та державного фінансування політичних партій-----	67
2.3. Впровадження стандартів належного врядування -----	71
2.3.1. Антикорупційна експертиза проектів актів-----	71
2.3.2. Фінансовий контроль та аудит-----	75
2.3.3. Публічні закупівлі -----	80
2.3.4. Доступ до інформації-----	84

2.3.5. Запобігання корупції у приватному секторі-----	88
2.3.6. Добросовісність судової влади-----	90
Висновки та рекомендації-----	95
РОЗДІЛ III. ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЮ-----	101
3.1 Статистична інформація щодо застосування кримінального законодавства про боротьбу з корупцією-----	101
Висновки та рекомендації-----	141
РОЗДІЛ IV. ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЗА 2017 РІК-----	146
РЕКОМЕНДАЦІЇ -----	197
ДОДАТКИ	

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

ВККС	Вища кваліфікаційна комісія суддів
ВРП	Вища рада правосуддя
ГПУ	Генеральна прокуратура України
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	Засоби масової інформації
КК України	Кримінальний кодекс України
КПК України	Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
Мін'юст	Міністерство юстиції України
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НАДС	Національне агентство України з питань державної служби
НПУ	Національна поліція України
ОЕСР	Організація економічного співробітництва і розвитку
ПРООН	Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні
РПР	Реанімаційний пакет реформ
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
СБУ	Служба безпеки України
EUACI	Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні
EUAM	Консультативна місія Європейського Союзу
GRECO	Група держав проти корупції, орган Ради Європи з антикорупційного моніторингу
SIGMA	Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту, аналітичний центр Європейського Союзу
USAID	Агентством США з міжнародного розвитку

ВСТУП

Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики є основним документом, що узагальнює усі дані щодо стану корупції в державі, зокрема і заходи з запобігання та боротьби з корупцією.

Статтею 20 Закону України "Про запобігання корупції" передбачено, що проект доповіді готується спеціально уповноваженим органом, яким є НАЗК.

З цією метою, НАЗК має повноваження отримувати необхідну інформацію від усіх державних органів та органів місцевого самоврядування та організовувати проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції. Крім того, НАЗК накопичує обсяг інформації про корупцію під час реалізації власних повноважень у сфері запобігання корупції.

Проект доповіді схвалюється Урядом та направляється до парламенту для розгляду під час проведення щорічних парламентських слухань з питань ситуації щодо корупції, які проводяться не пізніше 01 червня. За результатами парламентських слухань готуються відповідні рекомендації щодо коригування антикорупційної політики. Таким чином, здійснюється періодична оцінка ефективності антикорупційної діяльності та виробляються заходи з її удосконалення.

РОЗДІЛ І. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА

1.1. Узагальнений аналіз стану корупції в Україні.

Масштаби поширення корупції та глибина її проникнення в усі сфери державного управління, економічних відносин і суспільного поступу залишаються найбільшою загрозою для соціально-економічного розвитку безпеки і суверенітету України.

Вагомий внесок у розробку та впровадження нової антикорупційної політики зробило громадянське суспільство. В Україні антикорупційними розслідуваннями займається значна кількість журналістів, а в українських ЗМІ публікуються повідомлення про можливу корупцію та інші, пов'язані з нею правопорушення. Таким чином підвищується обізнаність громадськості про цю проблему та створюється тиск на систему влади з метою підвищення ефективності боротьби з проявами корупції.

Ключовими здобутками у сфері інституційного забезпечення в Україні стало створення спеціалізованих антикорупційних органів по боротьбі з корупцією, а саме, НАЗК, САП та НАБУ.

Зусилля у боротьбі з корупцією в Україні, що докладаються спеціалізованими антикорупційними органами відзначаються, зокрема і в Звіті щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (документ від 14.11.2017 SWD (2017) 376 final¹). В ньому зазначається, що хоча в цілому така робота ще не на належному рівні, протягом 2017 року відбулися позитивні зрушення в порівнянні з 2016 роком. Поряд з цим наголошується, що одними органами така робота проводиться активно, про що свідчить збільшення викриття правопорушень, пов'язаних з корупційними діями, інші органи залишаються не цілком укомплектованими, або не створеними, що призводить до відсутності належних результатів щодо притягнення до відповідальності за такі правопорушення.

Соціологічне опитування, проведене Всеукраїнським центром аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту, виявило негативні настрої громадян України, невдоволених вектором розвитку країни, та їх занепокоєння у зв'язку зі зростанням рівня корупції².

Частка респондентів, які вважають, що країна рухається в неправильному напрямку, залишається на рівні 67% станом на кінець 2017 року (у порівнянні з 68% станом на червень 2017 року). 46% респондентів визначають корупцію в державних органах як одну з основних проблем, що стоять перед країною).

¹ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_implementation_report_on_ukraine.pdf

² <https://www.iri.org.ua/novini/ukraina-postiine-nevdovolenna-gromadan-na-tli-visokogo-rivna-korupcii-ta-inflacii-zrostanna>

Опитування також засвідчує, що судова система в Україні є вкрай непопулярною. В цілому 82% респондентів або "зовсім не схвалюють" (53%), або "швидше не схвалюють" (29%) судову систему.

Фондом "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва спільно з Секретаріатом РПР впродовж листопада 2017 року було проведено опитування експертів організацій, що входять до складу РПР. Метою експертного опитування (опитано 60 експертів РПР) було визначення оцінки прогресу, темпів реформ та прогалин у їх здійсненні³.

Експерти РПР оцінили процес реалізації реформ в Україні дещо вище середнього – у 2,66 бала за п'ятибальною шкалою.

Основними успіхами в процесі реформ експерти вважають впровадження децентралізації, старт медичної реформи, початок роботи нових антикорупційних органів, зрушення у реформі освіти та початок судової реформи.

Основні недоліки у здійсненні реформ експерти пов'язують з реформуванням судів та правоохоронних органів, зокрема органів внутрішніх справ, прокуратури, а також із темпами здійснення антикорупційних реформ. На думку експертів, існують суттєві проблеми також із покращенням якості державної служби та впровадженням виборчої реформи.

В рамках дослідження проведеного Фондом "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова в грудні 2017 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей опитано 2004 респонденти віком від 18 років⁴.

У тому, що події в Україні розвиваються у неправильному напрямку, впевнені 74% населення. Основним сигналом того, що країна стала йти "у правильному напрямку", для більшості населення стало б передовсім закінчення бойових дій, встановлення миру на Донбасі (75%), загальне зростання української економіки (50%), загальне зростання рівня життя людей – пенсій, зарплат, стипендій (42%), притягнення до кримінальної відповідальності корупціонерів (46%), створення нових робочих місць (30%).

Абсолютна більшість населення (80%) вважає боротьбу з корупцією в Україні неуспішною, причому 46% – повністю провальною. Успішність у боротьбі з корупцією вбачають 15%, причому лише 2,5% оцінюють цю боротьбу як цілковито успішну.

Не бачать жодної інституції, яка б активно боролася з корупцією в Україні 43% населення, решта населення "активними борцями" з корупцією бачить ЗМІ та журналістів (26%), НАБУ (24%), антикорупційних громадських

³ <http://dif.org.ua/article/reformi-v-ukraini-ekspertna-otsinka>

⁴ <http://dif.org.ua/article/komu-doviriti-borotisa-z-koruptsiyu-i-formuvati-antikoruptsiyniy-sud-dumka-naselennya>

організаціях (21%), самому населенні (12%), країнах Заходу (11%). Серед державних інституцій, призначених боротися з корупцією, відносно кращими, на думку населення, видаються лише САП (10%) та НАЗК (9%). І зовсім не бачать як "борців з корупцією" такі державні інституції як ГПУ (5%), СБУ (6%), поліція (3%), суди (2%), Президент (3%), Уряд та міністерства (2%), Верховна Рада України (1%), влада на місцях (2%).

Громадяни готові довірити формування антикорупційного суду лише представникам антикорупційних громадських організацій (42%) та експертам із західних країн (41%). Значно менше готові доручити цю справу депутатам Верховної Ради України (10%), суддям від органів судового самоврядування (10%), "представникам" Президента (6%).

Більшість населення (54%) вважає, що слід законодавчо дозволити для боротьби з корупцією посадових осіб використовувати метод провокації неправомірної вигоди, не згодні з цим лише 26%.

За результатами щорічного опитування щодо сприйняття рівня корупції в Україні, яке підготувала Американська торговельна палата в Україні, рівень корупції у 2017 році дещо зменшився у порівнянні з 2016 роком⁵.

Довідково:

Опитування проводиться вже четвертий рік поспіль анонімно серед представників компаній-членів Американської торговельної палати в Україні. Результати дослідження ґрунтуються на оцінці сприйняття ситуації міжнародною бізнес-спільнотою, що працює в Україні.

В 2017 році в опитуванні взяли участь 184 респонденти, з яких 80% є представниками міжнародних компаній. У порівнянні з 2016 роком, кількість охочих взяти участь в опитуванні збільшилася вдвічі.

За результатами опитування, 36% респондентів вважають, що рівень корупції знизився за останній рік (у 2016 році таких було 47%). НАБУ, на думку більшості опитаних, є "антикорупційним чемпіоном" у 2017 році. Половина респондентів вважає запуск електронних декларацій найбільшим успіхом в антикорупційній боротьбі за останній рік.

Представникам бізнесу також було запропоновано обрати основне завдання, яке Україна має виконати для досягнення, на їх думку, прогресу у боротьбі з корупцією. Більше половини респондентів таким кроком обрали створення Антикорупційного суду. За результатами дослідження 71% респондентів вважають, що найбільш корумпованими державними органами є суди, 54% вважають, що це податкові та митні органи, 34% – що це місцеві органи влади.

Тобто корупція залишається проблемою для представників бізнесу в Україні. 89% опитаних вважають, що боротьба з корупцією є першочерговою для покращення бізнес-клімату в Україні. 76% представників бізнес-спільноти України не вважають за необхідне вдаватися до корупції, аби досягти успіху.

⁵ <http://www.chamber.ua/uk/Media/News/8184>

Водночас, 91% респондентів зазначили, що стикалися з корупцією під час ведення бізнесу в Україні, що на 10% більше, ніж минулого року.

Результати опитування, проведені Американською торговельною палатою в Україні за останні 4 роки показують, що у 2017 році 96% респондентів відповіли, що корупція є досить поширеним явищем в Україні. Для порівняння, цей показник у 2016 році склав 97%, у 2015 році він становив 98%, а у 2014 – 99%.

На питання про найбільш ефективний антикорупційний орган респонденти відповіли, що таким органом є НАБУ (46,22%), САП (19,33%), НАЗК (15,97%), антикорупційні підрозділи в міністерствах (0,84%), всі (3,36%), жоден з органів (40,34%).

Найбільш ефективними шляхами боротьби з корупцією за результатами опитування респонденти вважають:

- забезпечення достойної оплати праці для державних службовців (56,67%);
- запровадження суворішого покарання (54,17%);
- повна заміна штату в проблемних органах (52,50%);
- належне виконання чинних законів (50,83%);
- вдосконалення наявних законів (27,50%);
- створення спеціалізованого антикорупційного суду, який буде розглядати корупційні справи (26,67%).

Найбільшим успіхом у боротьбі з корупцією за результатами опитування Американською торговельною палатою в Україні респонденти назвали:

- повноцінний запуск системи електронних закупівель (45,38%);
- спрощення та зменшення кількості реєстраційних, ліцензійних та дозвільних процедур (26,89%);
- формування та початок роботи антикорупційних органів (15,97%).

Також за результатами дослідження щодо сприйняття корупції Американська торговельна палата в Україні вважає, що кількість представників бізнесу, переконаних в ефективності діяльності НАБУ, зросла порівняно з минулим роком на 4%.

За рівнем довіри громадян НАБУ випереджає інші правоохоронні органи держави: йому довіряють понад 35% громадян. Порівняно з 2016 роком цей показник зріс майже на 9%. Про це свідчать результати опитування, проведеного Фондом "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва у грудні 2017 року.

Варто зазначити, що серед силових та правоохоронних органів НАБУ займає другу позицію у рейтингу — після Збройних сил України, рівень довіри до яких на сьогодні максимально високий.

Судячи з результатів опитувань, зростання кількості людей, які підтримують діяльність НАБУ, відбувається поступово. Лише за останній рік

баланс довіри-недовіри до НАБУ зріс. Це пояснюється зміною настроїв частини населення, в оцінках якої переважала складова недовіри, на протилежні - з переважанням довіри.

Протягом 2015–2017 років вдалося здобути значних інституційних досягнень, але наявність антикорупційних органів та побудова механізмів для їх діяльності ще не призвели до належних результатів у боротьбі з корупцією.

Отже ключовою проблемою у запобіганні та протидії корупції залишається належна імплементація існуючих антикорупційних механізмів, забезпечення незалежності антикорупційних органів та активна діяльність останніх на шляху до викорінення корупції.

1.1.1. Місце антикорупційної політики у системі національних пріоритетів

Одним із основних джерел втілення антикорупційної політики є нормативно-правове регулювання запобігання та протидії корупції, змістом якого є сукупність нормативно-правових актів, механізмів їх реалізації та застосування.

Відповідно до статті 5 Конвенції ООН проти корупції:

кожна Держава-учасниця, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, розробляє й здійснює або проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й непідкупності, прозорості й відповідальності;

кожна Держава-учасниця прагне встановлювати й заохочувати ефективні види практики, спрямовані на запобігання корупції;

кожна Держава-учасниця прагне періодично проводити оцінку відповідних правових інструментів й адміністративних заходів з метою визначення їхньої адекватності з точки зору запобігання корупції та боротьби з нею;

держави-учасниці, у належних випадках і згідно з основоположними принципами своїх правових систем, взаємодіють одна з одною та з відповідними міжнародними й регіональними організаціями в розробленні заходів, зазначених у цій статті, та сприянні їм. Ця взаємодія може включати участь у міжнародних програмах і проектах, спрямованих на запобігання корупції.

Формування та реалізація державної антикорупційної політики є завданням НАЗК.

Метою цієї політики є створення системи запобігання корупційним проявам на основі нових засад формування та реалізації антикорупційної політики, періодичний перегляд та забезпечення відповідності актуальним корупційним викликам і загрозам.

Очікуваними результатами такої політики є:

формування антикорупційної політики здійснюється на основі аналізу якісних даних про корупцію;

моніторинг реалізації антикорупційної політики здійснюється системою уповноважених органів (Верховна Рада України, Національна рада з питань антикорупційної політики при Президентові України, НАЗК), що забезпечує ефективне і своєчасне коригування антикорупційної політики;

активне залучення громадськості до формування, моніторингу та реалізації антикорупційної політики.

Протидія корупції може дати суттєві результати лише тоді, коли вона базується на дієвому національному законодавстві, наукових засадах та системному підході. Ефективність боротьби з корупцією в Україні залежить від таких головних складових:

- 1) наявності належної правової бази антикорупційного спрямування;
- 2) ефективного та повного її застосування;
- 3) розвитку системи громадського контролю та формування антикорупційної суспільної свідомості;
- 4) організаційно-управлінського забезпечення антикорупційної діяльності.

З метою забезпечення ефективної реалізації завдань антикорупційної реформи протягом 2017 року проведено роботу з організації комплексних заходів, спрямованих на удосконалення і розвиток державної антикорупційної політики.

Реалізація вказаних заходів здійснювалася на основі ґрунтовного аналізу стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції, результатів моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Закону України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки" та Державної програми з реалізації Антикорупційної стратегії.

1.1.2. Основні законодавчі заходи у сфері антикорупційної реформи

На сьогодні основними нормативно-правовими актами, в яких зосереджено спеціальні антикорупційні положення є:

Закон України "Про запобігання корупції";

Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України";

Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014 – 2017 роки".

Найважливішим законом з точки зору формування засад діяльності держави в антикорупційній сфері став Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки". Вперше за історію України подібний документ затверджено у вигляді Закону, адже попередня практика (1997–2013 роки) полягала у тому, що

подібні програмні документи затверджувалися на рівні підзаконного акту у вигляді Указу Президента.

За своєю структурою текст Антикорупційної стратегії, який є складовою частиною Закону, поділяється на такі розділи: 1) формування та реалізація державної антикорупційної політики; 2) запобігання корупції; 3) покарання за корупцію; 4) формування негативного ставлення до корупції; 5) оцінка результатів та механізм реалізації Антикорупційної стратегії.

Такий структурний поділ Антикорупційної стратегії є логічним, оптимальним та достатньо пристосованим для практичних потреб. Кожен розділ складається із короткого опису проблеми, визначення мети, а також розгорнутого переліку заходів, яких слід вжити для досягнення мети.

Всього у Антикорупційній стратегії визначено 10 чітко окреслених проблем і відповідно – 10 цілей, на досягнення яких визначено конкретні заходи.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265 затверджено Державну програму щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки". Державну програму було затверджено лише через півроку після ухвалення Антикорупційної стратегії, оскільки під час розгляду у Верховній Раді України проекту Закону про затвердження Антикорупційної стратегії до неї вносилися істотні зміни, відтак складання проекту Державної програми було неможливим до публікації кінцевої версії ухваленого Закону.

Крім цього, постанова містить перелік очікуваних результатів виконання Державної програми. Слід відзначити, що за рівнем деталізації антикорупційних заходів Державна програма є найбільшим за обсягом документом у цій сфері. У цілому позитивно оцінюючи її зміст, необхідно зазначити, що викладення заходів здійснено часто за допомогою розкриття одного заходу через низку інших, що подекуди ускладнює їхній облік та оцінювання ступеню їх реалізації.

Верховною Радою України 08 жовтня 2015 року прийнято Закони України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії політичній корупції" та Закон "Про внесення змін до статті 87 Бюджетного кодексу України", якими відповідно до рекомендацій GRECO було уніфіковано питання забезпечення прозорості та підзвітності фінансування політичних партій і виборчих кампаній.

У законах, які регулюють вибори народних депутатів України, Президента України, а також які регулюють діяльність політичних партій, запроваджено норми, які чітко регламентують питання розпорядників виборчого фонду, формування виборчого фонду та використання його коштів та звітності про надходження та використання коштів виборчого фонду, обмеження у здійсненні внесків на підтримку політичних партій тощо. Крім цього визначено компетенцію трьох державних органів (Рахункова палата,

Мін'юст, НАЗК), які здійснюють контроль за дотриманням вказаних норм. Також встановлено адміністративну (статті 212¹⁵, 212²¹ КУпАП) та кримінальну відповідальність (стаття 159¹ КК) за порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму.

В межах інституційної розбудови НАЗК як дієвого інструменту системи антикорупційних органів та закріплення його стратегічних цілей у реалізації антикорупційної реформи затверджено Стратегію розвитку НАЗК на 2017–2020 роки та плани з її реалізації (рішення від 22 червня 2017 року № 234).

1.1.3. Основні характеристики кількісних та якісних показників корупції

12 січня 2017 року рішенням № 12 НАЗК схвалило Методику стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні. Цією Методикою запроваджується уніфікований інструментарій систематичного моніторингу та оцінки рівня корупції, що дозволить відтепер фіксувати динаміку показників поширеності корупції та сприйняття населенням ефективності антикорупційної діяльності. Дослідження рівня корупції в Україні на основі Методики забезпечить коректне поєднання об'єктивних та суб'єктивних (оціночних) даних, тобто оцінки сприйняття стану та поширеності корупції з урахуванням даних про реальні корупційні практики.

З 29 травня до 14 липня 2017 року на підставі цієї Методики соціологічною компанією GfK Ukraine проведено дослідження рівня сприйняття корупції, під час якого опитано 3709 респондентів, з них 2585 серед населення, 1005 представників бізнес-середовища та 119 експертів.

Метою такого дослідження була, зокрема оцінка рівня поширеності корупційних практик в реальних відносинах за такими сферами, як освіта, охорона здоров'я, судові та правоохоронні органи, адміністративні послуги органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Результати проведеного дослідження, які розміщені на офіційному веб-сайті НАЗК⁶, свідчать про збереження в Україні високого рівня корупції та негативне сприйняття корупції суспільством. Так сприйняття корупції населенням і представниками бізнес-середовища становить на рівні відповідно 3,98 і 3,47 за п'ятибальною шкалою оцінки.

Індекс сприйняття поширеності корупції в окремих сферах та інституціях засвідчив, що найбільша недовіра у населення через поширеність корупції за п'ятибальною шкалою оцінки до судів (4,5 бали), Верховної Ради України, прокуратури, митниці, Кабінету Міністрів України (по 4,4 бали), податкової служби (4,3 бали). Загалом населення сприймає поширеною корупційну практику не лише в державних органах, а й у бізнесі, у тому числі малому, ЗМІ та громадських організаціях, які отримали більше 3 балів.

⁶https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20програми/рівень%20корупції_дослідження.pdf

Дещо менші бали отримали окремі сфери та інституції від представників бізнес-середовища, проте кардинально вони не відрізняються від тих, що були отримані від населення (Додаток 1).

Важливим аспектом реалізації антикорупційної політики у 2017 році стало те, що нарешті у повній мірі запрацював такий комплексний інструмент запобігання та протидії корупції у діяльності органів влади, як антикорупційна програма.

Так, відповідно до частини першої статті 19 Закону антикорупційні програми приймаються у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, державних органах, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, обласних радах та державних адміністраціях, інших органах, передбачених цією статтею Закону. Такі програми підлягають погодженню Національним агентством.

У 2017 році до Національного агентства надійшла 121 антикорупційна програма від міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Верховного Суду України, Конституційного Суду України, Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України, Апарату Верховної Ради України та Адміністрації Президента України, національних комісій, що здійснюють державне регулювання, обласних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування. При цьому, 109 антикорупційних програм було погоджено із наданням органам влади обов'язкових до розгляду пропозицій, ще три – без зауважень у зв'язку із закінченням строку дії програм. По двох органах влади – Служба зовнішньої розвідки та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах зв'язку та інформатизації – одночасно прийнято рішення щодо проведення перевірок в частині незадовільної організації роботи щодо запобігання та виявлення корупції.

Антикорупційні програми відповідно до вимог Закону повинні передбачати:

визначення засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері, заходи з їх реалізації, а також з виконання антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми;

оцінку корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють;

заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси;

навчання та заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування;

процедури щодо моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду програм;

інші спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням заходи.

Слід зазначити, що усіма 112 органами влади, програми яких було погоджено Національним агентством, здійснено оцінку корупційних ризиків у

їх діяльності відповідно до вимог Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади (затверджена рішенням НАЗК від 02 грудня 2016 року № 126 та зареєстрована в Мін'юсті 28 грудня 2016 року за № 1718/2984815).

При цьому, у 76 з них було створено комісії з оцінки корупційних ризиків (громадськість залучилася до складу лише 11 комісій), у решти – діяльність з оцінки здійснювалася уповноваженим підрозділом (особою) з питань запобігання та виявлення корупції.

Джерелами отримання інформації для ідентифікації корупційних ризиків слугували:

- нормативно-правові та організаційно-розпорядчі акти, що регулюють діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування;
- результати перевірок, аудитів, проведених контролюючими органами, результати внутрішніх аудитів та перевірок з питань дотримання вимог Закону України "Про запобігання корупції";
- публікації в ЗМІ та соціальних мережах;
- інформація з відкритих реєстрів;
- звернення, що надходили від фізичних та юридичних осіб.

Протягом 2017 року державними органами та органами місцевого самоврядування відповідно до зазначеної Методології виявлено корупційні ризики та в межах компетенції вживалися заходи щодо їх усунення.

Аналіз антикорупційних програм свідчить про існування корупційних ризиків, які є загальними для всіх державних органів, хоча з іншого боку це характеризує слабкість цих органів з ідентифікації корупційних ризиків у власній діяльності. До таких "загальних" корупційних ризиків належать, зокрема:

- суперечності між положеннями різних нормативно-правових актів що регулюють діяльність державних органів;

- неврегульованість на законодавчому рівні повноважень, що призводить до свідомого нехтування особами, уповноваженими на виконання функцій держави, моральних критеріїв та етичних норм поведінки на державній службі, можливості використання державними службовцями владних повноважень в особистих (корисних) інтересах або в інтересах третіх осіб;

- неврегульованість процедури відсторонення посадової особи від підготовки дорученого документа у разі виникнення в неї потенційного або реального конфлікту інтересів;

- відсутність чітких критеріїв для розробки ситуаційних завдань та оцінки їх виконання кандидатами на посади при проведенні конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби;

- недоборочесність членів конкурсної комісії, вплив третіх осіб на діяльність конкурсної комісії під час проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби з метою отримання неправомірної вигоди;

відсутність критеріїв оцінки професійної підготовки та професійної компетентності при застосуванні процедури переведення працівників;

втручання у діяльність конкурсних комісій при проведенні конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби третіх осіб з метою впливу на прийняття нею рішень;

ймовірні зловживання службовим становищем щодо використання підлеглих для виконання завдань, не передбачених планами діяльності, використання їх у власних інтересах або інтересах інших осіб;

застосування впливу з боку службових або сторонніх осіб при вирішенні питання зарахування на військову чи державну службу, призначення на посаду та просування по службі;

можливість впливу сторонніх осіб під час прийняття та оформлення документів щодо нагородження державними та урядовими нагородами;

нерегульованість процедури повідомлення керівником підприємства сфери управління центрального органу виконавчої влади про наявність на підприємстві державного майна, що тимчасово не використовується;

безпідставне розділення предмета закупівлі для уникнення проведення тендерних процедур через ІТС "Prozorro";

формування тендерної документації з наданням переваги заздалегідь визначеним суб'єктам закупівель для отримання неправомірної вигоди, фальсифікація документації;

нерегульованість процедури роботи з укладання договорів без використання електронної системи закупівель, за умови, що вартість предмета закупівлі не перевищує 200 тис. грн, відсутність порядку вибору контрагента;

можливість приховування зловживань, виявлених під час проведення внутрішнього аудиту;

втручання у діяльність посадової особи, відповідальної за проведення внутрішнього аудиту з метою приховування або нерозголошення інформації про виявлені порушення під час перевірки;

наявність у посадових осіб дискреційних повноважень, пов'язаних з проведенням дозвільних процедур;

можливість використання службового становища посадовими особами при здійсненні заходів державного нагляду (контролю);

недостатній контроль за використанням бюджетних коштів;

ймовірність зловживань під час освоєння коштів, отриманих від міжнародних організацій та інших донорів на підставі міжнародних договорів;

втручання в діяльність посадових осіб, відповідальних за контроль за дотриманням антикорупційного законодавства з метою нерозголошення фактів корупційних правопорушень та уникнення відповідальності за їх вчинення;

лобіювання при розробці законодавчих та нормативно-правових актів, змін до них, що створює передумови для отримання неправомірної вигоди;

недостатній контроль під час розгляду справ, стороною або третьою стороною в яких є державний орган, наслідком чого може стати вчинення працівниками дій або бездіяльність на користь позивачів/відповідачів в судах;

дискреційні повноваження щодо визначення постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні допорогових закупівель;

відсутність критеріїв визначення розміру штрафних санкцій із встановленням законодавством значної дельти між верхньою та нижньою межами санкцій, що призводить до ризику корупційного правопорушення.

Заходами щодо усунення окреслених корупційних ризиків державними органами пропонувалися серед іншого такі:

внесення змін до власних нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів, що стосуються, зокрема, питань спрощення надання адміністративних послуг;

прийняття рішень щодо проведення усіх публічних закупівель виключно через систему ProZorro (незалежно від суми закупівлі);

удосконалення процедур управління фінансовими і матеріальними ресурсами, управління персоналом (введення автоматизованих систем обробки інформації, розробка внутрішніх документів з цих питань);

залучення громадськості, експертів до роботи конкурсної комісії з відбору кандидатів на посади державної служби;

обмеження переліку осіб, які уповноважені представляти інтереси органу влади в суді, наділених правом визнавати позов або відмовлятися від нього;

запровадження періодичного (наприклад, щоквартального) моніторингу за виконанням структурними підрозділами тих чи інших функцій (наприклад, проведення спеціальної перевірки, розгляду звернень громадян та запитів на публічну інформацію тощо);

проведення роз'яснень вимог чинного законодавства серед публічних службовців, проведення відповідних перевірок, з метою здійснення контролю за дотриманням посадовими особами вимог Закону України "Про запобігання корупції";

запровадження заходів зовнішнього контролю за конкурсним відбором на вакантні посади державної служби;

запровадження додаткових засобів зв'язку для взаємодії з уповноваженим підрозділом з питань запобігання корупції;

обов'язкове документальне оформлення результатів внутрішнього аудиту та забезпечення доступу громадськості до його результатів шляхом висвітлення їх на офіційних сайтах державних органів та органів місцевого самоврядування;

забезпечення належного фінансового обліку процедури закупівель шляхом проведення внутрішнього аудиту;

запровадження процедур внутрішнього та зовнішнього контролю під час закупівельних процедур, оприлюднення в ІТС "Prozorro", оприлюднення на веб-порталах інформації про укладені договори, створення на веб-сайтах

відповідних рубрик, проведення аналізу цінових пропозицій у допорогових закупівлях;

створення на офіційних веб-сайтах державних органів та органів місцевого самоврядування постійно оновлюваних систематизованих рубрик, розміщення інформації, яка забезпечує відкритість влади та її прозорість;

створення механізмів (спеціальних телефонних ліній, засобів електронного зв'язку) для внесення громадянами повідомлень про корупцію, із збереженням анонімності заявника.

1.1.4. Оцінка стану корупції в Україні міжнародними організаціями, приватним сектором та громадянським суспільством

Високий рівень корупції в Україні (передусім у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та державних підприємствах) є негативним явищем, яке обумовлює низький рівень розвитку економіки в державі, складність у залученні іноземних інвестицій, повільні темпи інтеграції з ЄС. Крім того, через те, що Державний бюджет регулярно не доотримує значні кошти внаслідок недостатньої ефективності заходів із попередження та протидії корупції, соціальний захист державою уразливих груп населення знаходиться у вкрай незадовільному стані.

У звітах авторитетних міжнародних організацій протягом багатьох років нерідко відзначається, що Україна з часу набуття нею незалежності перебуває під значним впливом корупції. Окремо наголошується на особливому поширенні корупційних проявів у сфері дозвільної та контролюючої діяльності органів державної влади стосовно підприємців, під час судового розгляду спорів та діяльності правоохоронних органів, під час державного адміністрування та контролю за сплатою податків і митного оформлення товарів, у сфері державних закупівель, енергетичному секторі, розподілі землі та інших природних ресурсів.

Слід визнати, що корупційним проявам так само піддана і сфера бізнесу. Так, у дослідженні Ernst & Young за 2017 рік Україна зайняла перше місце за поширеністю хабарництва/корупції у діловій практиці. Наприклад, принаймні 37% респондентів готові запропонувати грошову винагороду в обмін на укладення або продовження контракту.

На загрозливі масштаби корупції констатується в офіційних документах ЄС та Ради Європи.

Так, Парламент ЄС у резолюції від 17 липня 2014 року (2014/2717 (RSP)) констатував, що в Україні "широко розповсюджена корупція та наявна колосальна тіньова економіка" (пункт 19). У резолюції від 15 січня 2015 року (2014/2965 (RSP)) Парламент ЄС висловив позицію, що антикорупційна стратегія, основною метою якої є нульова терпимість до корупції, вкрай необхідна Україні, і закликав українську владу вжити заходів щодо "викорінення системної корупції" (пункт 13). У 2017 році Парламентська Асамблея Ради Європи у Резолюції 2145 (2017) продовжує оцінювати

корупцію в Україні як "широко розповсюджену" та висловлює з цього приводу особливу занепокоєність (пункт 10).

Крім цього, Україна здобула 30 балів зі 100 можливих у дослідженні Transparency International "Індекс сприйняття корупції" (CPI)⁷ за 2017 рік і посіла 130 місце (зі 180 країн). Це на 1 бал більше та на 1 позицію вище, ніж у минулому році (29 балів, 131 місце зі 176 країн) але недостатньо для країни, влада якої назвала боротьбу з корупцією одним з головних пріоритетів. Покращенню позиції у світовому рейтингу сприяло просування антикорупційної реформи, проте відсутність дієвої судової системи та фактична безкарність корупціонерів не дає Україні зробити потужний ривок уперед для суттєвого просування у боротьбі з корупцією.

До основних причин, які дозволили Україні піднятися на 1 сходинку в цьому рейтингу, віднесено повноцінне функціонування усіх новостворених антикорупційних органів, функціонування системи електронних декларацій та системи ProZorro. Також експертами було відзначено позитивні зміни, які відбулись при реформуванні ринку газу та у сфері дерегуляції.

У дослідженні World Justice Project Rule of Law Index, що враховується в побудові CPI, показник нашої держави в ньому виріс на +1 балів порівняно з минулим роком. Це пов'язано зі зменшенням використання службового становища в органах виконавчої влади, у поліції та збройних силах, але в судовій гілці влади ситуація залишилася такою ж. Про цю саму проблему свідчить і дослідження World Competitiveness Yearbook, в якому цього року Україна опустилась на 1 бал (59).

Важливо також відобразити той факт, що 30 січня 2017 року Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) оприлюднено звіт за результатами п'ятого раунду оцінки України. Цей звіт включає в себе комплексну рейтингову оцінку ситуації в Україні з питань запобігання та протидії відмиванню коштів.

У підсумку, за результатами оцінки технічної відповідності українського законодавства, Україна отримала позитивні рейтинги. За рівнем ефективності, відповідно до встановлених рейтингів, Україна отримала за двома безпосередніми результатами рейтинг "значний", за вісьмома результатами – рейтинг "помірний" і за одним показником низьку оцінку.

Протягом першого півріччя 2017 року громадською організацією "Регіональний центр євроінтеграційних проєктів" проводилося масштабне загальнонаціональне дослідження готовності адміністрацій закладів вищої освіти (далі – ЗВО) в Україні протидіяти корупційним зловживанням, оскільки у суспільстві сформульована теза про те, що корупція в освіті, а особливо у вищій, є системним явищем.

⁷ <https://ti-ukraine.org/research/indexs-korupsiyi-cpi-2017>

Так, на підставі аналізу відомостей, отриманих вказаною громадською організацією, зі 165 обстежених ЗВО у 71 розміщені антикорупційні програми на сайтах. Їх середній рівень прозорості за індексом прозорості антикорупційної політики становить в середньому 40,27%, тоді як у тих, у яких вони відсутні, середній рівень прозорості менший і становить 28,72%.

У 15 ЗВО кодекс етики поведінки (викладача і/чи студента) розміщено на офіційному веб-сайті. Судячи з відповідей на опитувальники (в експертів громадської організації "Регіональний центр євроінтеграційних проектів" не було можливості перевірити достовірність всіх пунктів відповідей) кодекси етики розроблено ще у 59 ЗВО.

Не створено уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції або не призначено уповноважених осіб у 37 ЗВО. В цих навчальних закладах усереднене значення індексу прозорості антикорупційної політики становить 9,37%. Для 128 ЗВО, де утворено такий підрозділ чи принаймні відповідальну особу – значення цього індексу в середньому становить 38,48%.

За ініціативи Державної фіскальної служби України протягом травня–червня 2017 року проведено інтерактивне анкетування платників податків, покликане вивчити загальне ставлення суб'єктів господарської діяльності до питань корупції, а також виявити поширеність корупції в органах доходів і зборів.

Це дослідження мало моніторинговий характер, а його результати надали можливість дослідити зрушення, які відбулися за певний період часу з моменту попереднього опитування у 2016 році.

У вказаному опитуванні взяли участь 4684 платники податків, з яких 2957 – юридичні особи та 1727 – фізичні особи. При цьому половина респондентів – суб'єкти господарської діяльності, період господарської діяльності яких становить понад 10 років.

На запитання щодо рівня корупції в органах Державної фіскальної служби України 30% респондентів вказали на його зниження (у грудні 2016 року кількість респондентів становила 27%).

Відповідаючи на питання про фактори, які найбільш впливають на корупційні прояви в податковій та митній сферах, більшість респондентів (33%) повідомила, що вважають основною причиною для цього загальний рівень корупції у державних структурах країни. Ще 20% платників відповіли що таким фактором є недосконала система оподаткування. 19,6% респондентів вважають недостатніми покарання за корупційні дії, а ще 6% респондентів вказали на недосконалу процедуру добору кадрів до органів доходів і зборів. Крім того, 12% платників визнали те, що відсутність стимулюючих чинників (зарплата, соціальне забезпечення тощо) для працівників органів Державної фіскальної служби України є одним з корупційних чинників.

Також, суб'єкти господарської діяльності здійснили оцінку рівня корупції в органах Державної фіскальної служби України за десятибальною шкалою, де 10 – абсолютна корупція, а 1 – її відсутність. В цілому, частка платників, які оцінили рівень корупції як вище середнього (від 5 до 10), знизилась, натомість кількість респондентів, які зазначили про рівень нижче середнього зростає.

Під час опитування отримано відповіді на питання, щодо дій платників, якщо у них вимагатиме неправомірну вигоду посадова особа органів Державної фіскальної служби України. Так, кількість респондентів, готових одразу дати неправомірну вигоду (5%), значно менше тих, хто відмовиться від "вирішення" свого питання за неправомірну винагороду (25%).

Водночас, переважна більшість респондентів налаштована відстоювати свої права у випадку вимагання від них надання неправомірної вигоди, зокрема звертатися зі скаргами про протиправні дії працівників Державної фіскальної служби України на сервіс "Пульс" (14%), до правоохоронних органів (10%), до підрозділів внутрішньої безпеки Державної фіскальної служби України (6%), до керівництва Державної фіскальної служби України (4%), а також до ЗМІ (3%).

У жовтні 2017 року представники фонду "Демократичні ініціативи" продемонстрували результати дослідження "Корупція у повсякденному житті українців: За що даємо хабарі? Кому і чому?". Зокрема, за результатами цього дослідження населення вважає хабарництво однією з найбільших проблем сучасності, проте, на думку дослідників, питання корупції не є настільки критичним. При цьому за підсумками опитувань, громадяни називають медичну галузь найбільш корумпованою в Україні, далі йдуть суди, прокуратура та політичні партії.

Дослідження щодо рівня корупції проводилися також й на регіональному рівні.

Наприклад, аналітики Лабораторії демократичних трансформацій проаналізували бізнес-зв'язки депутатів Чернівецької міської ради⁸. Зокрема, експерти оприлюднили інформацію про бізнес-зв'язки, членство, інтереси, доступні декларації про майно та доходи майже 500 представників громади та їхніх родичів. Констатовано, що більшість депутатів міськради є бізнесменами, або їхні родичі володіють чи займаються бізнесом. Майже 60 підприємств, розташованих на території Чернівецької області, належать представникам депутатського корпусу Чернівецької міської ради або є власністю їхніх родичів та близьких осіб. Також 26 депутатів та їхніх родичів зареєстровані як фізичні особи-підприємці. У той же час, у 9 з 42 депутатів не виявлено жодних бізнес-інтересів.

Крім цього, у червні минулого року Центрально-українською соціологічною лабораторією наведено соціологічне дослідження щодо

⁸ <http://democracylab.org.ua/business-interests-chernivtsi-rada/>

вивчення громадської думки Кіровоградщини, за результатами якого 31,2% з 600 респондентів назвало корупцію найважливішою проблемою суспільства, а 56,5% респондентів найбільш корумпованою вважають сферу охорони здоров'я⁹.

1.1.5. Стан виконання міжнародних зобов'язань України у сфері запобігання та протидії корупції

На сьогодні Україною ратифіковано ключові конвенції з протидії корупції, зокрема Кримінальну та Цивільну конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 173 та ETS 174), що дозволило приєднатися до GRECO.

GRECO покликана удосконалювати компетентність її членів в боротьбі з корупцією для вжиття заходів через динамічний процес спільного оцінювання методів проведення та однакового впливу згідно з їхніми зобов'язаннями в цій сфері.

Процедура оцінювання GRECO включає в себе збирання інформації через запитальник, візити груп експертів GRECO до країни оцінювання з метою збирання додаткової інформації через зустрічі з високопосадовцями, представниками організацій, установ, що відіграють ключову роль у країні оцінювання, та складання оціночного звіту.

GRECO затвердила оціночний звіт за результатами спільних Першого і Другого раундів оцінювання України на своєму 32-му пленарному засіданні. Цей звіт містив 25 рекомендацій для України. В рамках спільного Першого і Другого раундів оцінювання GRECO затвердила та опублікувала 5 додаткових звітів щодо виконання рекомендацій.

Відповідно до 5 Додаткового звіту про виконання рекомендацій Україною 11 рекомендацій виконано задовільно, щодо виконання 9 рекомендацій Україною продемонстровано значний прогрес, 4 рекомендації виконано частково, 1 рекомендацію не виконано.

Оціночний звіт в рамках Третього раунду взаємного оцінювання України GRECO затвердила на своєму 52-му пленарному засіданні. Україні було надано 16 рекомендацій. Відповідно до Другого звіту про виконання рекомендацій Україною 8 рекомендацій виконано задовільно, щодо виконання 2 рекомендацій продемонстровано значний прогрес, 6 – виконано частково.

За результатами розгляду на 75-му пленарному засіданні GRECO інформації, наданої Україною щодо виконання рекомендацій в рамках Третього раунду, 11 рекомендацій визнано виконаними задовільно, а щодо 5 продемонстровано значний прогрес.

---

⁹ <http://uvp.kr-admin.gov.ua/Docs/present%2006%202017.pdf>

Таким чином, Україна завершила звітування в рамках спільного Першого і Другого раунду, а також Третього раунду оцінювання.

Так, з метою належного виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках членства в GRECO, українською делегацією взято участь у 76 пленарному засіданні GRECO (19–23 червня 2017 року), на якому затверджено Оціночний звіт щодо України за результатами Четвертого раунду оцінювання щодо запобігання корупції серед депутатів парламенту, суддів та прокурорів¹⁰, у якому було визначено 31 рекомендацію. 5 рекомендацій стосуються удосконалення діяльності новостворених антикорупційних органів, 7 – запобігання корупції у діяльності народних депутатів України, 9 – запобігання корупції в судах, а решта 10 – запобігання корупції серед прокурорів.

При цьому у вказаному звіті відзначаються досягнення України у формуванні нових антикорупційних органів. Водночас, підкреслюється необхідність продовження антикорупційної реформи та удосконалення антикорупційного законодавства, зокрема, в частині врегулювання конфлікту інтересів та одержання подарунків депутатами Верховною Радою України та в частині удосконалення законодавства, що регулює діяльність прокурорів та судів.

З 2003 року Україна є учасником Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР.

Зазначений План дій є міжнародною угодою, основними принципами якої є розвиток ефективної і прозорої системи державної служби, посилення боротьби з хабарництвом та забезпечення чесності в бізнесі, підтримка активної участі громадськості у реформах.

У березні 2017 року в Україні в рамках започаткування четвертого раунду взаємного оцінювання НАЗК організувало проведення оціночного візиту експертів Стамбульського плану дій Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР, в рамках якого проведено низку зустрічей з представниками Верховної Ради України, органів судової гілки влади, прокуратури, антикорупційних інституцій, громадських організацій, ЗМІ та міжнародних організацій (участь в яких взяло близько 250 представників органів державної влади та бізнес-середовища).

Антикорупційна мережа для країн Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР на своєму 18-му пленарному засіданні, що відбувся 11–14 вересня 2017 року у м. Парижі, Французька Республіка, затвердила звіт про імплементацію антикорупційної реформи в Україні та розпочала Четвертий раунд моніторингу Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією. Головним результатом звіту стало схвалення Антикорупційною мережею для

---

¹⁰ [https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/мiжнароднi%20пoрoгaми/GrecoEval4Rep\(2016\)9-P3-en-Ukraine_ukr.pdf](https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/мiжнароднi%20пoрoгaми/GrecoEval4Rep(2016)9-P3-en-Ukraine_ukr.pdf)

країн Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР основних антикорупційних реформ в Україні та надання 27 рекомендацій щодо подальшого впровадження антикорупційної реформи¹¹.

У звіті зазначається, що після Революції Гідності, спричиненої переважно поголовною корупцією в країні, Уряд України здійснив важливі антикорупційні зміни. Першим кроком стало прийняття комплексного антикорупційного пакету законів, а відтак і повна реформа антикорупційної інфраструктури. Було введено в дію фундаментальні закони і створено нові спеціалізовані установи. Створення нових інституційних, правових та політичних підвалин для протидії та запобігання корупції є значним досягненням з часу попереднього моніторингового туру. Безпрецедентна прозорість, досягнута в кількох галузях з використанням сучасних інструментів, є ще одним ключовим аспектом поточних антикорупційних реформ в Україні, включаючи електронне декларування майна, систему електронних закупівель та відкриття державних реєстрів.

Однак, як зазначається у звіті, ці важливі зміни ще не відобразилися на фактичному та сприйманому рівні корупції в Україні, який залишається дуже високим.

У зв'язку з цим експертами визначені основні напрямки для удосконалення законодавства, які покликані знизити рівень корупції, зокрема наголошено на необхідності підтримки новостворених антикорупційних інституцій, забезпечення їхньої повноцінної незалежності та ефективного функціонування. При цьому, вказані рекомендації певною мірою пересікаються з рекомендаціями GRECO та визначають ряд заходів для удосконалення законодавства щодо запобігання корупції в органах правопорядку, прокуратури а також серед суддів та народних депутатів України.

1.2. Стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми, прийнятої для її реалізації

У 2014 році Україна отримала основний програмний документ, розрахований на 2014–2017 роки в антикорупційній сфері – Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія), які Законом від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII затвердила Верховна Рада України.

Цей документ визначив пріоритети державної антикорупційної політики до кінця 2017 року, реалізація мала б створити основу для подальших реформ у цій сфері, зокрема надала б змогу усунути одну з основних причин незадовільного стану справ у сфері антикорупційної політики в Україні, якою є недосконалість інституційної антикорупційної інфраструктури.

Деталізацію положень Антикорупційної стратегії здійснено у постанові

¹¹ <https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20програми/ACN-Ukraine-Round-4-Monitoring-Report-ENG.pdf>

Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, якою затверджена Державна програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки (далі – Програма).

Повноваженнями щодо здійснення моніторингу стану виконання Антикорупційної стратегії та Програми Закон України "Про запобігання корупції" наділяє НАЗК, яке є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Водночас, до 15 серпня 2016 року – дати офіційного початку діяльності НАЗК, такий моніторинг забезпечував Мін'юст.

Як свідчать результати аналізу стану виконання Антикорупційної стратегії та Програми більшість визначених ними ключових завдань та заходів реалізована в повному обсязі, однак деякі із них продовжують залишатися у процесі виконання.

Розділ I Програми, присвячений питанням формування та реалізації державної антикорупційної політики, передбачає низку заходів з метою створення системи запобігання корупційним проявам, до яких належать створення інституціонального механізму формування та моніторингу реалізації державної антикорупційної політики, інструментів отримання достовірної інформації щодо кількісних та якісних показників корупції, а також встановлення нових форм співпраці з громадськістю у формуванні та моніторингу реалізації державної антикорупційної політики.

Загальна кількість заходів, визначених у Розділі I Програми, становить – 29, з яких виконано – 22, частково виконано – 7.

Діаграма 1

Показник виконання заходів у Розділі I Програми становить – 76%

Головним здобутком реалізації заходів, передбачених розділом I "Формування та реалізація державної антикорупційної політики" Програми, є створення НАЗК як єдиного координуючого органу у сфері протидії корупції, забезпечення нормативного та організаційної бази для діяльності НАЗК в рамках функцій, визначених Законом України "Про запобігання корупції". Це створило базу для подальших більш цілеспрямованих та масштабних дій щодо практичного впровадження заходів із попередження корупції.

Проте, безумовно необхідно продовжити докладати зусилля у напрямках імплементації міжнародних стандартів у розробці і ухваленні рішень у сфері антикорупційної політики, здійснення постійного моніторингу щодо реалізації положень антикорупційного законодавства.

У Розділі II Програми скомпоновані заходи, спрямовані на забезпечення доброчесності законодавчої, виконавчої та судової гілок влади шляхом впровадження ефективних антикорупційних стандартів (етичні стандарти, запобігання конфлікту інтересів, декларування майна, доходів, видатків та зобов'язань фінансового характеру, антикорупційні програми, викриття корупції, доступ до інформації тощо) та створення інституціонального механізму забезпечення їх дотримання.

Реалізація цих заходів має на меті забезпечити серед іншого створення прозорих засад фінансування проведення виборів і діяльності політичних партій, прозорих засад лобіювання, усунення корупціогенних чинників у діяльності представницьких органів влади та підвищення рівня прозорості діяльності Верховної Ради України та місцевих рад. Також заходи стосуються реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, створення ефективної системи виявлення, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, системи фінансового контролю, запровадження механізмів дотримання етичних стандартів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Крім цього, заходи передбачають запровадження перевірок на доброчесність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, створення механізму захисту осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачів), усунення корупційних чинників під час здійснення адміністративних процедур та процедур державних закупівель, мінімізацію корупції у судовій системі та органах кримінальної юстиції, а також імплементацію стратегії подолання корупції у приватному секторі.

Загальна кількість заходів, визначених у Розділі II Програми, становить – 119, з них виконано – 91, частково виконано – 13, виконується – 12, потребує перегляду – 3.

Діаграма 2

Показник виконання заходів у розділі II Програми становить – 76%

Загальна оцінка ступеню успішності реалізації заходів в рамках цього розділу II "Запобігання корупції" Програми є ускладненою через те, що він складається з великої кількості різних за своїм характером блоків.

Цей розділ Програми є найбільшим за обсягом поставлених цілей в Антикорупційній стратегії та за масштабністю заходів, передбачених в Програмі. У ньому сконцентрована величезна кількість абсолютно різних прямих об'єктів впливу. Це і НАЗК, і народні депутати України, і правоохоронні органи, судові органи, а також приватний сектор. Крім цього, розділ стосується не лише суб'єктів впливу, а і окремих розділ присвячено оприлюдненню суспільно важливої інформації.

У деяких напрямках цього розділу є істотні просування передусім у вигляді ухвалених нових законів, які містять дієві антикорупційні запобіжники та гарантії. Йдеться, в першу чергу про закон, який регулює відносини державної служби, а також закон, який регулює публічні закупівлі. Попереду ще багато роботи щодо впровадження антикорупційних механізмів вказаних законів на практиці, але перший і важливий крок вже зроблено.

Заходи, визначені Розділом III Програми, повинні забезпечити ефективне виявлення та розслідування корупційних злочинів, конфіскацію майна, яке було предметом злочинної діяльності або набуто внаслідок такої діяльності, забезпечення невідворотності покарання за вчинення корупційних злочинів.

Загальна кількість визначених у Розділі III Програми заходів – 18, з них виконано – 9, частково виконано – 5, виконується – 4

Діаграма 3

Показник виконання становить: 50%

Передбачені розділом III "Покарання за корупцію" виконані на середньому рівні.

З одного боку, безумовним прогресом слід вважати ухвалення законодавчої бази та забезпечення повноцінної діяльності НАБУ та САП, приведення відповідно до вимог Конвенції ООН проти корупції низки норм Загальної та Особливої частин КК України, ухвалення Закону України "Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів".

З іншого боку, за півтора року роботи НАБУ і САП суспільство досі не отримало реальних результатів у сфері протидії корупційним злочинам. Притягнення до кримінальної відповідальності високопосадовців, які підозрюються у скоєнні резонансних корупційних злочинів, в абсолютній більшості випадків з різних причин або зупиняється на стадії досудового розслідування, або гальмується на стадії судового розгляду.

Крім того, відсутність протягом 2017 року суттєвих досягнень у реалізації повноважень з боку Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, що не дозволило належним чином забезпечити пошуку та поверненні до бюджету України активів, здобутих корупційним шляхом.

Формуванню в суспільстві ідеї нетерпимості до корупції, перетворення громадян на ключового носія політичної волі у сфері подолання корупції присвячений Розділ IV Програми, який охоплює заходи, спрямовані на зміну суспільних уявлень про корупцію.

Загальна кількість визначених у Розділі IV Програми заходів – 10, з них виконано – 6, виконується – 4

Діаграма 4

Показник виконання Програми становить: 60%

Реалізація заходів, передбачених Розділом IV "Формування негативного ставлення до корупції" Програми, є вкрай важливою, адже їх результати демонструють наскільки держава ефективно реалізує заплановані Антикорупційною стратегією заходи, наскільки заходи є адекватними для вирішення визначених проблем і досягнення поставлених завдань, а також дозволяють оцінити практичний результат діяльності держави у напрямі протидії корупції по всіх напрямках. Звісно, найважливішим критерієм успішності або неуспішності вжитих заходів є ставлення різних верств населення про рівень корупції в Україні.

Проте не можна перебільшувати значення таких критеріїв оцінки виконання Антикорупційної стратегії та Державної програми як ухвалення тих чи інших законодавчих актів або утворення тих чи інших інституцій. Такі фактори безумовно, є позитивними сигналами, але вони здатні виступати в ролі критеріїв оцінки виконання лише окремих заходів чи блоків заходів, але не всієї стратегії. Оскільки сам факт ухвалення закону, але без належної імплементації його положень на практиці, або сам факт утворення антикорупційної інституції, яка ще не розпочала повноцінну діяльність, не приносить очікуваного соціального ефекту.

Загалом, Програма виконана на 73% (зі 176 заходів виконано 128). Частково виконаними лишаються 25 заходів, такими, що продовжують виконуватися – 20, а також 3 заходи визначено такими, що потребуються перегляду (Додаток 2).

Діаграма 5

1.3. Участь громадянського суспільства та бізнесу у виробленні та моніторингу реалізації антикорупційної політики

Запобігання і боротьба з корупцією набуває більшої ефективності та змісту, коли органи держави тісно співпрацюють з інститутами громадянського суспільства. Адже, як відомо, корупція в Україні є системною суспільною хворобою, яка проникла у сферу політики, державного регулювання та бізнес-відносин. Відтак, досягти помітних результатів у протидії цій проблемі можна лише злагодженими спільними зусиллями держави і громадянського суспільства.

Набір інструментів для такої співпраці визначив Закон України "Про запобігання корупції", наділивши громадськість правами:

повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, НАЗК, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості;

запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України "Про доступ до публічної інформації", інформацію про діяльність щодо запобігання корупції;

проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів,

отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій;

брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції;

вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції;

проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції;

здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству;

здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції.

При цьому, громадському об'єднанню, фізичній, юридичній особі не може бути відмовлено в наданні доступу до інформації стосовно компетенції суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, а також стосовно основних напрямів їхньої діяльності. Така інформація надається в порядку, встановленому законом.

Законопроекти та проекти інших нормативно-правових актів, що передбачають надання пільг, переваг окремим суб'єктам господарювання, а також делегування повноважень державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування, з метою громадського обговорення розміщуються на офіційних веб-сайтах відповідних органів невідкладно, але не пізніше ніж за 20 робочих днів до дня їх розгляду з метою прийняття.

Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування узагальнюють результати громадського обговорення законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, та оприлюднюють їх на своїх офіційних веб-сайтах.

Співпраця влади з інститутами громадянського суспільства та бізнесом у формуванні антикорупційної політики є досить активною та дозволяє досягати позитивних результатів.

Наприклад, до розробки двох важливих документів, які стосувалися запобігання корупції у приватному секторі та були прийняті Національним агентством у 2017 році: Типової антикорупційної програми для юридичної особи та Методичних рекомендацій щодо підготовки та реалізації антикорупційних програм юридичних осіб, залучалися представники бізнес-середовища та експерти ПРООН, а також їх опрацьовували фахівці Американської торгівельної палати в Україні, Європейської бізнес-асоціації та Ради бізнес-омбудсмена.

Представники громадськості та експерти можуть також залучатися до роботи комісій з оцінки корупційних ризиків, які утворюються в органах влади під час підготовки антикорупційних програм. Однак, слід констатувати, що відсоток антикорупційних програм (із погоджених Національним агентством), в рамках підготовки яких було здійснено оцінку корупційних ризиків комісіями із залученням громадськості досить невисокий – близько 14,5 відсотків – лише 11 з 76 комісій з оцінки корупційних ризиків у органах влади мали у своєму складі представників громадськості. Вказане може свідчити про доволі закриту діяльність органів щодо виявлення ними потенційних можливостей вчинення корупційних чи пов'язаних з корупцією правопорушень або ж про пасивність громадськості з цих питань.

Так, представники громадськості та експерти входили до складу комісій з оцінки корупційних ризиків: Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, Державної служби експортного контролю України, Державної казначейської служби України, Міністерства оборони України, Міністерства культури України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства охорони здоров'я України, Київської міської державної адміністрації, ГПУ.

Уповноважені ж особи з питань запобігання та виявлення корупції до роботи з оцінки корупційних ризиків громадськості не залучали взагалі.

Для забезпечення участі громадськості у формуванні, реалізації та моніторингу державної антикорупційної політики, а також здійснення громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів при них створено громадські ради. Так, громадські ради функціонують при НАБУ та НАЗК.

Так, співпраця НАБУ з громадськістю реалізується завдяки функціонуванню Ради громадського контролю при НАБУ (далі – РГК). РГК – є інституцією, яка згідно з Законом України "Про Національне антикорупційне бюро України" забезпечує прозорість та суспільний контроль за діяльністю НАБУ.

Склад РГК обирається щороку за результатами рейтингового Інтернет-голосування. Від початку роботи НАБУ "оновлення" РГК відбувалося тричі, востаннє – у травні 2017 року.

Новий (третій) склад РГК розпочав свою роботу в червні 2017 року. Минулого року проведено три офіційних засідання, під час яких розглянуто питання, пов'язані з взаємодією РГК та НАБУ, його інформаційною політикою, заслухано доповідь Директора НАБУ з актуальних питань здійснення досудового розслідування детективами та щодо окремих аспектів комунікації з іншими правоохоронними органами.

РГК бере активну участь у процесі відбору персоналу до НАБУ, вирішенні питань про притягнення працівників до відповідальності. Представники РГК входять до складу трьох конкурсних та Дисциплінарної комісій. У такий спосіб суспільство контролює перебіг кадрового наповнення НАБУ та дотримання дисциплінарних, етичних стандартів працівниками. У II півріччі 2017 року члени РГК взяли участь у майже 90 засіданнях конкурсних комісій, провели співбесіди з більш ніж 500 претендентами на посади в НАБУ, проаналізували інформацію з відкритих джерел і реєстрів стосовно понад 300 кандидатів. Це допомогло віднайти "сумнівні" відомості щодо деяких із них під час фінального етапу конкурсного відбору (співбесіди). Як результат, приблизно кожного десятого кандидата члени РГК не рекомендували до призначення на посади у НАБУ.

Також члени РГК взяли участь у семи засіданнях Дисциплінарної комісії НАБУ. За їхньої участі комісія, серед іншого, ухвалила рішення про звільнення двох детективів.

На відміну від НАБУ, Громадська рада при НАЗК була утворена лише в минулому році.

24 лютого 2017 року на установчих зборах делегати громадських об'єднань сформували склад Громадської ради при НАЗК, який був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 231. Шляхом рейтингового голосування обрано 15 кандидатів із 44, запропонованих громадськими об'єднаннями. 13 квітня 2017 року відбулось установче засідання Громадської ради при НАЗК.

Відповідно до частини четвертої статті 14 Закону України "Про запобігання корупції" Громадська рада при НАЗК заслуховує інформацію про діяльність, виконання планів і завдань НАЗК, затверджує щорічні звіти про діяльність НАЗК, надає висновки за результатами експертизи проектів актів НАЗК, делегує для участі в засіданнях НАЗК свого представника з правом дорадчого голосу.

1.4. Підвищення обізнаності у сфері запобігання та протидії корупції

Проблема у забезпеченні комунікаційної підтримки антикорупційної реформи була окреслена Урядом у Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2017 року № 275.

У цьому ж програмному документі було визначено потребу у створенні міжвідомчої робочої групи з координації антикорупційної реформи, яка, зокрема, сприятиме забезпеченню комунікаційної підтримки антикорупційної реформи. Доцільність прийняття такого кроку засвідчили результати оцінки поточної ситуації, проведеної ще Цільовою командою антикорупційної реформи, яка вказала на певні проблеми щодо ефективності комунікацій, які необхідно системно розв'язувати на центральному рівні шляхом проведення регулярних комунікаційних кампаній, спрямованих на підвищення рівня

поінформованості та зміну моделей поведінки в суспільстві. Запровадження системи ефективних комунікацій, що забезпечує обмін інформацією та мотивацію до активної протидії корупції, в цілому сприятиме реалізації антикорупційної реформи у країні.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 448 утворена міжвідомча робоча група з питань координації антикорупційної реформи, затверджено її склад та Положення про неї. Основним завданням цієї міжвідомчої робочої групи визначено, зокрема, комунікаційну підтримку з реалізації антикорупційної реформи. З цією метою міжвідомча робоча група наділена повноваженнями із розробки проєктів стратегії антикорупційних комунікацій та плану заходів з її реалізації, який передбачатиме серед іншого проведення комунікаційних кампаній із залученням експертів з відповідних питань, громадських організацій, у тому числі міжнародних. При цьому, до складу міжвідомчої робочої групи поряд з представниками державних органів увійшли представники від громадськості, а саме представник проєкту урядово-громадської ініціативи "Разом проти корупції" та антикорупційний експерт проєкту "Долучайся".

23 серпня 2017 року Кабінет Міністрів України розпорядженням № 576 схвалив Стратегію комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції. Основними завданнями з реалізації закладених у цій Стратегії цілей визначено, зокрема, об'єднання зусиль державних органів та органів місцевого самоврядування, представників бізнесу, міжнародних організацій та представництв, ЗМІ та інститутів громадянського суспільства для забезпечення суспільства достатнім обсягом інформації щодо поняття "корупція", її видів та форм, а також щодо шкоди, якої завдає корупція суспільству в цілому, кожному окремому громадянину та майбутнім поколінням; стратегії, політики та операційних планів у сфері запобігання та протидії корупції; перебігу антикорупційної реформи, досягнутих результатів та реальних змін для суспільства на сьогодні та в майбутньому; особливостей новостворених антикорупційних інституцій та імплементації прийнятих законодавчих актів; прогресу у розслідуваннях корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, здійснених високопосадовцями; наявних та доступних інструментів та механізмів боротьби з корупцією; формування іміджу України як держави, що ефективно бореться з корупцією.

План заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2017 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2017 року № 765, передбачав виконання низки комунікаційних завдань та заходів із антикорупційної тематики, у тому числі визначення пріоритетності антикорупційних комунікацій у роботі центральних органів виконавчої влади, запровадження практики регулярних медіа-заходів з антикорупційної тематики у державних органах.

31 січня 2018 року Кабінет Міністрів України розпорядженням № 86 затвердив План заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання

та протидії корупції на поточний рік, у якому поряд із минулорічними завданнями та заходами, визначив також сприяння залученню громадськості для напрацювання механізму вироблення рішень у сфері запобігання та протидії корупції, випуск комунікаційних продуктів, що стосуються питань запобігання та протидії корупції, у тому числі тих, що сприяють зниженню толерантності до корупції в суспільстві, а саме тематичні статті, блоги у друкованих та/або он-лайн ЗМІ, статистичні звіти, інфографіки, друкована продукція, соціальні рекламні кампанії (зовнішня реклама, відео- та аудіоролики).

Стосовно діяльності НАЗК у напрямку підвищення обізнаності у сфері запобігання та протидії корупції необхідно зазначити, що вона здійснювалася в межах повноважень НАЗК, визначених пунктом 16 статті 11 Закону України "Про запобігання корупції", і спрямовувалася на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції.

НАЗК у 2017 році проведено комплексну системну роботу з роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства, у тому числі шляхом проведення тренінгів для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, що на сьогодні є одним з пріоритетних завдань НАЗК.

Вдруге НАЗК за підтримки ПРООН провело щорічну інформаційну кампанію з метою роз'яснення законодавства про конфлікт інтересів "Конфлікт інтересів: треба знати!". У рамках цієї кампанії з метою ознайомлення з вимогами законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, а також впровадження стандартів доброчесності працівниками проведено в кожній з областей України та м. Києві три семінари-тренінги загального характеру (для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, посадових осіб юридичних осіб публічного права), та спеціалізованого характеру (для уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції, працівників системи безоплатної первинної правової допомоги, представників громадських організацій, які працюють у сфері запобігання та протидії корупції). Загальна кількість учасників семінарів-тренінгів становила 5 073 особи.

Крім цього впроваджено безкоштовний навчальний онлайн-курс "Конфлікт інтересів: треба знати!" на платформі масових відкритих онлайн-курсів "Прометеус" (prometheus.org.ua), спрямований на підвищення рівня стандартів доброчесності щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а також інших обмежень та зобов'язань, передбачених Законом (на кінець року на онлайн-курсі навчалася 12 тис. осіб).

Рішенням НАЗК від 06 вересня 2017 № 711 затверджено Орієнтовний план-графік проведення тренінгів для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади на II півріччя 2017 року.

Так, НАЗК для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у м. Києві та регіонах проведено 42 тренінги з основних засад антикорупційного законодавства, зокрема :

"Підготовка антикорупційних програм та практичні аспекти оцінки корупційних ризиків" (по три у вересні та листопаді, вісім у жовтні);

"Окремі превентивні антикорупційні механізми: засади антикорупційної політики в Україні, робота уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, спеціальна перевірка, захист викривачів" (два у вересні, три у жовтня, шість у листопаді та один у грудні);

"Механізми запобігання корупції" (з нагоди Міжнародного дня боротьби з корупцією);

"Електронне декларування" (по три у березні та листопаді, два у вересні, чотири у жовтні).

У цих тренінгах взяли участь 1150 працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Головною метою навчань було надання практичних рекомендацій, роз'яснень щодо основних засад здійснення антикорупційної діяльності, а також проведення професійної підготовки уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення органів державної влади, які в подальшому мають забезпечити організацію та проведення системної роботи з антикорупційного навчання серед працівників державних органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

З метою формування методологічних та практичних знань щодо впровадження різноманітних методів у процес антикорупційного навчання, надання порад із самопідготовки, планування та проведення тренінгів, НАЗК рішенням від 22 вересня 2017 року № 738 затвердило Методичні рекомендації для тренерів щодо проведення антикорупційних навчань.

У грудні 2017 року НАЗК за участі представників 38 політичних партій провело круглий стіл на тему: "Інститут державного контролю за діяльністю політичних партій: актуальні проблеми та перспективи".

З 28 листопада до 09 грудня 2017 року на сторінці НАЗК у мережі Facebook запроваджено рубрику "Десять цікавих фактів про боротьбу з корупцією у світі", поширено серію соціальних відео-роликів для демонстрації наслідків пов'язаних із корупцією вчинків, створено та поширено 2 відео-ролики "Кинь виклик корупції, зміни Україну!".

З метою підвищення рівня обізнаності публічних службовців з антикорупційним законодавством НАЗК підписало Меморандуми та налагодило співпрацю з виданнями "Юридична газета", "Держслужбовець" і "Місьцеве самоврядування".

Вагомим внеском у професійний розвиток працівників апарату НАЗК стала участь у навчальних семінарах та тренінгах, у тому числі із залученням міжнародної технічної допомоги.

Навчання проводились за участі провідних міжнародних експертів ПРООН, ОЕСР, EUACI тощо. Тренерами запрошувалися також фахівці державних органів, зокрема Мін'юсту, НАДС, ГПУ, НАБУ, НПУ, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, ДП "Прозорро", а також представники суддівської системи України.

Основна мета навчальних тренінгів – удосконалення професійної підготовки працівників апарату НАЗК та підвищення компетентності працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.

Навчання проводилися відповідно до Орієнтовних планів-графіків проведення тренінгів для працівників апарату НАЗК на I та II півріччя 2017 року (затверджені рішеннями НАЗК від 15 грудня 2016 року № 159 та від 13 липня 2017 року № 316 відповідно).

Так, упродовж 2017 році з метою підвищення професійної компетенції для працівників апарату НАЗК організовано та проведено й інші тренінги з актуальних питань службової діяльності, у тому числі з питань застосування законодавства про інформацію, захисту персональних даних та доступу до публічної інформації, з питань державної служби, а також щодо міжнародного досвіду з виявлення та запобігання корупційних ризиків в органах державної влади.

НАБУ будує комунікацію із суспільством за принципами об'єктивності, збалансованості та довіри, оперативно інформуючи громадськість про перебіг резонансних розслідувань, у тому числі оприлюднюючи графічні матеріали, які детально роз'яснюють суть корупційних схем і зловживань, викритих детективами.

Постійно оновлюється інформація у розділі "Справи у суді" на офіційному веб-сайті, завдяки чому можна отримати відомості про ключові аспекти більш ніж 100 кримінальних проваджень, обвинувальні акти в яких скеровано до суду.

Наприкінці 2017 року НАБУ ініціювало інформаційну кампанію у соціальних мережах "Зволікання=безкарність", мета якої привернути увагу громадськості до проблеми недостатньої ефективності судової системи під час розгляду справ, переданих НАБУ та САП до суду.

Короткі ілюстровані дописи з фактами про справи, які "гальмуються" у судах, здобули неабияку популярність у користувачів – деякі дописи охопили понад 250 тисяч осіб. У грудні 2017 року у Facebook та YouTube опубліковано соціальний ролик про необхідність створення Антикорупційного суду, його переглянули понад півмільйона разів у Facebook та близько 170 тис. у YouTube. Цю просвітницьку кампанію підтримав проєкт EUACI.

Навесні 2017 розпочалася інформаційно-просвітницька кампанія "Студенти проти корупції". За цей час Відкритий офіс НАБУ та ПРООН

відвідали 21 заклад вищої освіти у 17 містах України та зустрілися з більш ніж 3 500 представниками молоді.

НАБУ намагається залучати до антикорупційної комунікації якомога більше сторін. Після бесід із молоддю НАБУ та ПРООН зустрічалися з представниками громадських організацій відвіданих регіонів. Активісти та громадські діячі мали змогу дізнатися про особливості роботи НАБУ, отримати інформацію стосовно розслідування корупції в регіонах, почути відповіді на свої запитання від керівників територіальних управлінь та детективів.

Восени 2017 року стартував другий етап інформаційно-просвітницької кампанії "Студенти проти корупції", яку НАБУ здійснює спільно ПРООН.

Співробітники НАБУ разом з експертами ПРООН зустрілися з понад 900 студентами з восьми міст: Дніпра, Запоріжжя, Миколаєва, Одеси, Сум, Харкова, Херсона та Чернігова. Команда НАБУ та ПРООН обрала формат інтерактивної дискусії, під час якої вивчалися кейси на основі реальних корупційних схем, демонструвались пізнавальні відео, що дозволяли побачити життя НАБУ зсередини.

За відгуками студентів такий формат є дієвим інструментом інформування та мотивації. Аналіз анкет-відгуків ілюструє це в цифрах: 65% опитаних студентів у восьми містах України зазначили, що довіряють НАБУ, а 81% за результатами заходів відзначили зростання рівня своєї обізнаності про роботу антикорупційних органів.

Завдяки зростанню обізнаності зростає і довіра до роботи антикорупційних органів загалом та НАБУ зокрема. Адже 75% студентів відзначили, що рівень їх довіри до новостворених антикорупційних органів збільшився або не змінився, а більш ніж 35% виявляють цікавість до інформації про можливість їх залучення до громадської діяльності у сфері боротьби з корупцією.

Напередодні Міжнародного дня боротьби з корупцією НАБУ за підтримки проекту EUACI та Інституту розвитку регіональної преси взяло участь у Всеукраїнській конференції "Регіональні аспекти протидії корупції у розслідуваннях НАБУ". Захід відбувся 07 грудня 2017 року у м. Києві та об'єднав понад 70 представників мас-медіа з усієї України.

Під час заходу обговорювались питання організації роботи НАБУ та особливості співпраці з журналістами-розслідувачами у регіонах України. Зокрема, детективи окреслили визначену законом підслідність правоохоронного органу та надали практичні поради журналістам щодо того, як краще оформлювати свої матеріали аби вони ставали підставами для початку розслідувань.

НАБУ бере активну участь у просвітницьких проектах, організованих за підтримки європейських партнерів України.

Так, працівники Відкритого офісу НАБУ стали постійними спікерами освітньої програми Представництва ЄС в Україні "EU Study Days", що дає можливість українським студентам та випускникам закладів вищої освіти більше дізнатися про ЄС і його взаємодію з Україною від провідних експертів у цій галузі. Представники Відкритого офісу НАБУ взяли участь у 21-й та 22-й сесіях цієї Єврошколи.

Необхідно також зазначити, що уповноваженими особами з питань запобігання та протидії корупції міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування на постійній основі проводилися семінари, у тому числі виїзні, з питань роз'яснення вимог антикорупційного законодавства, інформація щодо антикорупційних механізмів розміщувалася на офіційних веб-сайтах.

Так, уповноваженим підрозділом з питань протидії та запобігання корупції МВС проведено 7 навчань для працівників закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС, а також для працівників Національної гвардії України, центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується та спрямовується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, у яких взяло участь майже 6,5 тисяч осіб.

Також уповноваженим підрозділом з питань протидії та запобігання корупції МВС організовано та проведено навчання з основних положень антикорупційного законодавства для керівників та уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції закладів, установ, підприємств та організацій, що належать до сфери управління Національної гвардії України, центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується та спрямовується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ (105 учасників).

У Державній службі України з надзвичайних ситуацій до розкладу занять на випускних курсах вищих навчальних закладів цивільного захисту включено лекційні та практичні заняття за темою "Антикорупційне законодавство та його практичне застосування". Під час підвищення кваліфікації осіб середнього і старшого начальницького складу служби цивільного захисту на базі вищих навчальних закладів цивільного захисту проводяться заняття з питань запобігання та протидії корупції. За звітний період проведено підготовку 555 таких осіб.

В Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації серед працівників проведено два внутрішніх навчання на тему "Заповнення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування". Охоплено 84 особи, з них за категоріями посад: категорія "Б" – 8 осіб, категорія "В" – 76 осіб. Протягом року надано особистих консультацій та практичної допомоги 143 працівникам Національної комісії, надано консультаційну та практичну допомогу з питань застосування та дотримання вимог антикорупційного законодавства 174

працівникам Національної комісії.

Також просвітницькі заходи антикорупційної спрямованості організовують та проводять в регіонах України.

У Чернівецькій області протягом 2017 року проведено 34 комунікативних заходи (тематичні наради, семінари, круглі столи, лекції) на антикорупційну тематику для працівників районних державних адміністрацій, територіальних органів центральної виконавчої влади та посадових осіб органів місцевого самоврядування Чернівецької області, інших суб'єктів, на яких поширюються вимоги Закону України "Про запобігання корупції". У таких заходах взяли участь близько 2100 осіб.

Уповноваженим структурним підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції Київської міської державної адміністрації спільно з "Консультативним фондом впровадження реформ", що реалізується Deuthe Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, проведено навчальний захід для працівників виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) та районних в місті Києві державних адміністрацій на тему "Підвищення інформованості працівників в зонах корупційного ризику". Під час семінару були презентовані основні інструменти та методи для запобігання та виявлення проявів корупції в органах місцевого самоврядування, а також розглянуті основні чинники корупції у світі, причини її високого рівня та соціально-економічні наслідки, превентивні заходи щодо запобігання та виявлення корупції.

Крім цього, у квітні 2017 року ПРООН провела свою третю щорічну антикорупційну школу, яка запропонувала висвітлення кращих на національному рівні практикуючих практик для 26 антикорупціонерів з молодих і амбітних організацій громадянського суспільства. У результаті цього триденного тренінгу проект підтримав 10 кращих проектів громадських груп з 13 областей України.

Активними у проведенні інформаційних кампаній були й деякі інститути громадянського суспільства. Насамперед, йдеться про інформаційну кампанію проти корупції #ЯнеДаю #IDontBribe¹², яка здійснювалася Transparency International Україна в рамках проекту Програми сприяння громадській активності "Долучайся!", що фінансується USAID та здійснюється Раст в Україні. В рамках цієї кампанії у листопаді 2017 року у 17 українських містах з'явилися провокативні біл-борди з бізнесменом, який зізнається, "що дає, адже його змушують", зі студентами які "дають, бо звикли" та з хворим, який "дає, аби вижити". На радіохвилях та в телеефірі зазвучали історії цих персонажів, які попри власне бажання, змушені грати за корупційними правилами.

Цю кампанію підтримало чимало інформаційних партнерів, небайдужих до проблеми корупції. Серед них Міністерство інформаційної політики

¹² <https://ti-ukraine.org/projects/ya-ne-daiu/>

України, портал ЛІГА.net, інтернет-видання "Українська правда", радіо "Ера FM", Громадське радіо, радіо "Голос Донбасу", радіогрупа "ТАВР МЕДІА" (Kiss FM, Radio Roks, Relax, Русское радио Украина, Мелодія FM). Відеоролики транслювали Громадське телебачення, UA:Перший.

Крім цього, вперше в Україні відбувся фестиваль "Кіно проти корупції", організований неурядовою організацією "Goethe-Institut Ukraine", громадською організацією "Центр протидії корупції" та компанію "Артхаус Трафік". Показ фільмів відбувався восени та охопив 6 міст України, а до програми увійшли шість європейських кінострічок, які досліджують природу корупції – від неприкритого зловживання владою політиків та корпорацій до негучних побутових конфліктів.

ВИСНОВКИ

1. У 2014 році системний та довгостроковий план усіх головних антикорупційних заходів держави вперше був затверджений на рівні акту Парламенту. Так, був ухвалений Закон "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія), розрахований на 2014–2017 роки" – найголовніший програмний документ в антикорупційній сфері. Деталізацію положень Антикорупційної стратегії здійснено у постанові Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, якою затверджена Державна програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки.

У звітному році сплив час дії Стратегії, і наразі аналіз стану імплементації Антикорупційної стратегії та Програми свідчить про те, що станом на кінець 2017 року біля 75% заходів, передбачених цими документами, є виконаними, однак частина з них зі значним запізненням.

За час дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки основними здобутками слід вважати:

ухвалення законів про нові спеціалізовані антикорупційні органи та забезпечення їх діяльності: для запобігання корупції – НАЗК; для протидії корупційним злочинам – НАБУ, САП. Відтак створено систему органів для боротьби з корупцією. На НАЗК Законом покладено вельми великий спектр функцій в антикорупційній сфері. Для цього НАЗК за час дії Антикорупційної стратегії ухвалено основну масу необхідних підзаконних актів та вжито більшу частину підготовчих заходів.

ухвалення закону про публічні закупівлі та впровадження на практиці системи ProZorro;

ухвалення законодавства щодо електронного декларування та запуск відповідної системи;

відкриття даних з державних реєстрів;

успішна робота Ради бізнес-омбудсмана та ухвалення НАЗК низки нормативних та рекомендаційних документів щодо запобігання корупції в юридичних особах;

ухвалення законів у напрямі забезпечення прозорості та підзвітності фінансування політичних партій і виборчих кампаній;

приведення положень КК України щодо корупційних злочинів у відповідність до рекомендацій GRECO;

ухвалення нового Закону України "Про державну службу".

В той же час найбільшими недоліками у реалізації Антикорупційної стратегії стали:

відсутність належної співпраці держави з інституціями громадянського суспільства, недержавними аналітичними центрами та викривачами. Зокрема, 2016-2017 роки відзначилися конфронтацією між громадянським суспільством та державою, наростанням недовіри та взаємних обвинувачень;

відсутність виконання заходів, спрямованих на попередження корупції у діяльності народних депутатів України, депутатів місцевих рад, виборних осіб місцевого самоврядування, а також неприйняття закону про лобіювання;

відсутність реформування контролюючих підрозділів митної служби та податкових органів;

слабкість і несистемність комунікаційних антикорупційних заходів державних органів, спрямованих на формування у населення нетерпимості до корупції, а також на підвищення культури дотримання норм професійної етики.

Також слід констатувати, що затягнулися процедури створення та початок діяльності інших органів, які мають брати участь у протидії корупції (Державне бюро розслідувань та Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів).

Слід відзначити, що під час дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки закладено нормативний базис та створено інституції, які потенційно можуть дати реальний результат у масштабній протидії корупції як на рівні превенції, так і на рівні покарання за корупційні правопорушення.

2. Згідно низки всеукраїнських соціологічних досліджень, корупція, попри докладені зусилля з боку держави, у 2017 році залишається найбільшою проблемою суспільного розвитку, на яку вказує приблизно половина опитаних респондентів. Про недостатність зусиль з боку держави у протидії та запобіганні корупції свідчить те, що майже половина населення не бачить жодної інституції, яка б активно боролася з корупцією. В якості найдієвішої державної інституції в антикорупційній сфері чверть респондентів бачать передусім НАБУ, проте при цьому НАБУ має такий самий рівень суспільної підтримки, як і журналісти та антикорупційні громадські організації.

Показовим є те, що притягнення до кримінальної відповідальності корупціонерів посіло третє місце за важливістю для населення з точки зору

прогресу суспільного розвитку, і знаходиться майже на такому ж рівні, як і встановлення миру на Донбасі та зростання економіки.

Одним із вагомих досягнень 2017 року у сфері формування антикорупційної політики стало є затвердження НАЗК Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні та проведення згідно неї загальнонаціонального дослідження рівня сприйняття корупції. Результати цього дослідження демонструють збереження в Україні високого рівня корупції та негативне сприйняття корупції суспільством.

У зв'язку з цим не є дивним, що у міжнародних дослідженнях авторитетних організацій Україна за 2017 рік істотно не поліпшила свій рейтинг успіхів у боротьбі з корупцією. Так, в авторитетному рейтингу сприйняття корупції Transparency International Україна протягом 2015–2017 років лише незначним чином поліпшила свої показники, залишаючись в групі країн з доволі високим рівнем корупції.

Викладене наочно демонструє, що для того, аби суспільство та міжнародні партнери побачили істотні зрушення в результатах антикорупційної діяльності державних органів, останнім слід продовжувати з ще більшою наполегливістю системно і планово вживати дієві заходи, передбаченими відповідними програмними документами.

Втім, станом на березень 2018 року проект нової Антикорупційної стратегії не подано до Верховної Ради, тому з урахуванням часу, необхідного для складання нової Програми виконання Стратегії, виходить, що органи державної влади будуть позбавлені координації своїх зусиль ще певний час. Безумовно, це негативно вплине на результати державної антикорупційної політики протягом 2018 року.

3. Україна продовжує виконувати рекомендації впливових міжнародних антикорупційних організацій. Так, у рамках співпраці з GRECO Україна завершила звітування в рамках спільного Першого і Другому раунду, а також Третього раунду оцінювання. В той же час на пленарному засіданні GRECO (19–23 червня 2017 року) було затверджено Оціночний звіт щодо України за результатами Четвертого раунду оцінювання щодо запобігання корупції серед депутатів парламенту, суддів та прокурорів, у якому було визначено 31 рекомендацію.

У рамках співпраці України з ОЕСР 11–14 вересня 2017 року було затверджено звіт про імплементацію антикорупційної реформи в Україні та розпочато Четвертий раунд моніторингу Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією. Головним результатом звіту стало схвалення Антикорупційною мережею для країн Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР основних антикорупційних реформ в Україні та надання 27 рекомендацій щодо подальшого впровадження антикорупційної реформи, які певною мірою пересікаються з рекомендаціями GRECO та визначають ряд заходів для удосконалення законодавства щодо запобігання корупції в органах

правопорядку, прокуратури а також серед суддів та народних депутатів України.

4. Надзвичайно важливим напрямом попередження корупції є скоординована та регулярна діяльність органів державної влади, спрямована на формування у суспільстві атмосфери нульової терпимості до корупції у всіх її проявах, а особливо на побутовому рівні, де громадяни стикаються з проявами цього негативного явища найчастіше. Метою комплексу заходів у цій сфері є також і зменшення кількості громадян, які самі стають учасниками дрібних корупційних дій, часто навіть не усвідомлюючи юридичне значення таких своїх дій через необізнаність із основними засадами антикорупційного законодавства. Крім цього, з допомогою комунікаційних каналів із суспільством, держава має пояснити широким колом громадян про основні події із перебігу антикорупційних реформ, інформувати їх про результати та про можливість бути активним учасником протидії корупції, в тому числі через викривальну діяльність чи за допомогою сприяння діяльності відповідним громадських об'єднанням..

Для отримання сталого ефекту від вказаних інформаційних та просвітницьких заходів, вони мають відбуватися згідно затвердженого плану та узгодженому між різними органами державної влади протягом всієї дії Антикорупційної стратегії, відображаючи та реалізуючи її основні цілі та цінності. Проте системний та всеохоплюючий документ у цій сфері був схвалений лише 23 серпня 2017 року, коли Кабінет Міністрів України розпорядженням затвердив Стратегію комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, якої передбачено об'єднання відповідних зусиль державних органів та органів місцевого самоврядування, представників бізнесу, міжнародних організацій та представництв, ЗМІ та інститутів громадянського суспільства.

Протягом 2017 року НАЗК проводило комплексну системну роботу з роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства, у тому числі шляхом проведення тренінгів для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції. Також було запроваджено низку безкоштовних навчальних онлайн-курсів. Так, на онлайн-курсі, присвяченому конфлікту інтересів протягом 2017 року пройшли навчання близько 12 тисяч осіб. Крім того, НАЗК за звітний період провело низку круглих столів, зокрема, з тематики протидії політичній корупції, а також поширило серію соціальних відео-роликів для демонстрації негативних наслідків пов'язаних із корупційними вчинками.

Крім того активну просвітницьку та навчальну діяльність щодо недопущення корупційних проявів здійснює НАБУ, МВС та деякі інші державні органи.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Схвалити Закон про Антикорупційну стратегію на найближчі декілька років, а також оперативно розробити відповідну Програму реалізації нової Стратегії. При цьому врахувати позитивний та негативний досвід та особливості реалізації Антикорупційної стратегії 2014-2017р.

Крім того, під час підготовки нової Стратегії необхідно взяти до уваги результати всеукраїнського соціологічного дослідження щодо рівня сприйняття корупції, проведеного за методикою НАЗК, чинні рекомендації GRECO та ОЕСР, звіти недержавних аналітичних центрів з антикорупційних питань.

Недосягнуті цілі Антикорупційної стратегії 2014-2017 років та невиконані заходи Програми, після оцінки їхньої актуальності, підлягають перенесенню до наступної Антикорупційної стратегії. Це забезпечить раціональне використання вже витрачених владних ресурсів та поступовість і системність у діях з подолання корупції.

Нормативно передбачити більш дієві інструменти реагування з боку Кабінету Міністрів України стосовно органів виконавчої влади, які не дотримуються графіку виконання заходів, покладених на них Програмою.

2. Якщо основними цілями Антикорупційної стратегії 2014-2017 років було ухвалення законодавчої бази та утворення системи антикорупційних органів, то завданням нової Антикорупційної стратегії має бути:

здійснення ефективного виконання спеціалізованими антикорупційними органами своїх функцій в інтересах суспільства;

акцентування на послідовному викоріненні корупції у найбільш важливих сферах (державні підприємства, правоохоронні і контролюючі державні органи, судова влада);

створення в суспільстві атмосфери несприйняття корупційних шляхів вирішення проблем;

активне задіяння державою потенціалу співпраці з структурами громадянського суспільства.

Для забезпечення більшої ефективності нової Антикорупційної стратегії та Державної програми з її реалізації доцільно запровадити обов'язкове проведення НАЗК спільно з недержавними аналітичними центрами, незалежними експертами та міжнародними донорами спеціальних додаткових щоквартальних експертних досліджень з питань виконання окремих напрямів Антикорупційної стратегії та Державної програми з її реалізації, а також здійснювати публічне обговорення висновків досліджень. Крім того корисним буде визначити загальні індикатори успішності виконання Антикорупційної стратегії не лише для соціологічних досліджень, а й для аналітичних досліджень стану корупції в Україні.

3. Прийняти закон про адміністративну процедуру, який визначить підстави, порядок проведення перевірок і контрольних заходів органами

держави, підстави та порядок ухвалення ними індивідуально-правових владних адміністративних актів за наслідками заходів контролю, порядок та особливості набуття такими актами чинності, адміністративного оскарження актів тощо. Забезпечити заходи з метою впровадження норм закону у практику.

4. З урахуванням найкращих світових практик та пропозицій бізнес-спільнот розробити та ухвалити закон, яким реформувати контролюючі підрозділи органів митниці, органів податкової міліції з метою зміни їхньої основної функції з каральної на аналітичну та превентивну. Передбачити прозорі конкурсні умови набору керівного складу і співробітників до вказаних органів, регулярну публічну звітність органів, дієвий механізм періодичної перевірки доброчесності, громадський контроль, належні матеріальні та організаційні умови діяльності. Вжити заходів з метою належної імплементації положень ухваленого закону.

5. Максимально поширити практику та кількість послуг, які надаються центрами надання адміністративних послуг для населення та бізнесу на засадах електронного документообігу, прозорості, оперативності, зменшення кількості документів та процедурних дій відповідно до Закону України "Про адміністративні послуги".

6. Розробити та прийняти необхідні зміни до законодавства, які б заклали нормативну базу для реалізації урядово-громадських ініціатив (в тому числі із залученням НАЗК) у сфері моніторингу виконання органами виконавчої влади затверджених антикорупційних програм. При цьому необхідно, щоб ухвалені зміни передбачали широкі можливості активної та дієвої участі громадськості у вказаних ініціативах, а також відповідальність органів виконавчої влади за відмову від співпраці з громадськістю. Забезпечити заходи щодо впровадження норм законодавства у практику.

7. Прийняти закон про Установу бізнес-обмудсмена, яким розширити повноваження зазначеної установи, зокрема, встановити обов'язок органів виконавчої влади надавати відповіді на запити бізнес-обмудсмена. Забезпечити механізми втілення законодавчих положень на практиці.

8. Прийняти закон про нормативно-правові акти, в якому врегулювати питання встановлення виключного переліку видів нормативно-правових актів, ієрархії нормативно-правових актів за їх юридичною силою, обов'язкових вимог до структури нормативно-правових актів, обов'язкових вимог щодо процедури ухвалення підзаконних актів, способів розв'язання всіх видів типових колізій між нормами права та подолання прогалин у законодавстві.

РОЗДІЛ II. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

2.1. Добросесність представницьких органів влади

Розв'язати проблему політичної корупції можливо шляхом формування нового законодавства, посилення контролю за діяльністю виборних посадовців і представницьких органів влади з боку відповідних державних органів, інститутів громадянського суспільства, а також ЗМІ. Важливою складовою у цьому процесі є прогресивне формування політичної свідомості у громадян за свій вибір та політичної відповідальності народних обранців за свою діяльність.

Існуючі механізми, що регламентують аспекти етичної поведінки членів парламенту закріплені у Конституції України, законах України "Про статус народного депутата України"¹³, "Про запобігання корупції", Регламенті Верховної Ради України, , затвердженому Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI¹⁴ (далі – Регламент).

Так, статтею 8 Закону України "Про статус народного депутата України" встановлено обов'язки народного депутата України (далі – народний депутат) у своїй діяльності:

дотримуватися загальновизнаних норм моралі;

завжди зберігати власну гідність, поважати честь і гідність інших народних депутатів, службових та посадових осіб і громадян;

утримуватись від дій, заяв та вчинків, що компрометують його самого, виборців, Верховну Раду України, державу.

Неприпустимим є використання народним депутатом свого депутатського мандата всупереч загальновизнаним нормам моралі, правам і свободам людини і громадянина, законним інтересам суспільства і держави. Народний депутат не повинен використовувати депутатський мандат в особистих, зокрема корисливих, цілях.

Крім того, вимоги щодо дотримання народними депутатами дисципліни та норм етики на пленарних засіданнях Верховної Ради України передбачені главою 9 Регламенту.

Відповідно до пункту 19 частини першої статті 78 Регламенту за невиконання народними депутатами України вимог, встановлених Регламентом, законами України "Про статус народного депутата України", "Про комітети Верховної Ради України", про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України Голова Верховної Ради України порушує перед відповідними органами, посадовими особами питання про їх відповідальність.

¹³ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

¹⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

Разом з тим слід зазначити, що народні депутати України є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону України "Про запобігання корупції", і мають дотримуватися правил етичної поведінки, передбачених цим Законом.

Так, відповідно до розділу VI Закону України "Про запобігання корупції" народні депутати, як особи, уповноважені на виконання функцій держави, під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно додержуватися вимог закону та загальноновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими.

Народні депутати, представляючи державу, мають діяти виключно в її інтересах.

Крім того, народні депутати повинні діяти неупереджено, незважаючи на приватні інтереси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої політичні погляди, ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання, а також сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, не допускати зловживань та неефективного використання державної і комунальної власності.

Одним із правил етичної поведінки, в тому числі, яке розповсюджується на народного депутата, є нерозголошення і невикористання в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

Народні депутати мають утримуватися від виконання незаконних рішень чи доручень, самостійно оцінювати правомірність таких рішень чи доручень та можливу шкоду, що буде завдана у разі виконання таких рішень чи доручень.

Виходячи з положень статті 44 Закону України "Про запобігання корупції", у разі отримання для виконання рішень чи доручень, які народний депутат вважає незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам, він повинен негайно в письмовій формі повідомити про це НАЗК.

НАЗК відповідно до Закону України "Про запобігання корупції" здійснює моніторинг та контроль за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, в тому числі народних депутатів.

Крім того, НАЗК з метою виконання покладених на нього повноважень має право вносити приписи про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки та отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій

держави або місцевого самоврядування, письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки.

Як вже зазначалося, GRECO у червні 2017 року затвердило Оціночний звіт щодо України за результатами Четвертого раунду оцінювання, який серед іншого стосувався запобігання корупції серед народних депутатів¹⁵.

При цьому, у площині забезпечення доброчесності парламенту GRECO рекомендує розробити та затвердити кодекс поведінки народних депутатів з детальними письмовими рекомендаціями щодо його практичного використання (зокрема, що стосується попередження конфліктів інтересів при виконанні повноважень народного депутата, оприлюднення інформації про можливий конфлікт і можливість самовідводу у конкретних випадках конфліктів інтересів, а також щодо подарунків та інших вигод, контактів із третіми сторонами тощо). Більше того, GRECO рекомендує значно посилити внутрішні механізми контролю за доброчесністю у Верховній Раді України, які б забезпечили незалежний, безперервний і проактивний моніторинг і виконання правил доброчесної поведінки.

Крім цього, з метою належного дотримання правил доброчесної поведінки GRECO рекомендує розробити ефективні внутрішні механізми популяризації та підвищення обізнаності щодо питань доброчесності у Парламенті як на індивідуальному рівні (надання конфіденційних консультацій), так і на інституційному рівні (навчання, інституційні дискусії з етичних питань, активне залучення лідерських структур).

Ще однією рекомендацією GRECO є вжиття подальших необхідних заходів для припинення уникнення обмежень на зайняття народними депутатами підприємницькою діяльністю. Така рекомендація була надана експертами GRECO після того, як вони дізналась від самих народних депутатів, представників громадськості й інших респондентів про дуже високий показник конфлікту інтересів у парламенті. Зокрема, за оцінками, близько 2/3 депутатів опосередковано або безпосередньо займаються підприємницькою діяльністю. Деякі народні депутати на практиці мають корпоративні права або/та інтереси у комерційних компаніях. При цьому, вважається, що одним із найбільших корупційних питань в Україні є існування розмитої межі між політичною елітою та бізнес-інтересами. Багаторазово наголошувалось, що саме цей аспект, а не лобіювання зовнішніми професійними лобістами, представниками бізнесу чи групами інтересів, значною мірою підриває демократичний процес.

Саме ж питання лобіювання та відносин народних депутатів з лобістами згідно з рекомендаціями GRECO також потребує нормативного врегулювання.

---

¹⁵ [https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20нормами/GrecoEval4Rep\(2016\)9-P3-en-Ukraine_ukr.pdf](https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20нормами/GrecoEval4Rep(2016)9-P3-en-Ukraine_ukr.pdf)

2.2. Добросовісність публічної служби

Реформа законодавства про державну службу реалізована шляхом законодавчого закріплення нових принципів і засад державної служби, гармонізованих з європейськими, що дозволило: розмежувати політичні посади та посади державної служби; встановити конкурсний відбір на усі посади державної служби; забезпечити рівний доступ до державної служби на основі знань та особистих якостей; закріпити та розкрити принцип політичної неупередженості (державним службовцям категорії "А" заборонено бути членом партії та обіймати посади в її керівних органах, суміщати державну службу з виконанням повноважень депутата місцевої ради або народного депутата України; державним службовцям категорії "Б" і "В" заборонено обіймати посади в керівних органах політичної партії).

Прийняття Закону України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII "Про державну службу"¹⁶ (далі – Закон № 889-VIII) забезпечило: підвищення професійності інституту державної служби; чітке окреслення сфери його дії (встановлено перелік державних органів та посадових осіб, на яких поширюється дія Закону № 889-VIII); визначеність критеріїв віднесення посад до посад державної служби (виключає ручний механізм віднесення посад); достатню мотивацію державних службовців (побудова кар'єри, нова модель оплати праці). Прийнято усі необхідні підзаконні нормативно-правові акти, які вже стали частиною національного законодавства і були розроблені за участі міжнародного експертного середовища – експерти програми SIGMA/OECD, держав – членів ЄС.

Законом № 889-VIII гарантується рівний доступ до державної служби, прозорий механізм відбору кандидатів, чіткі і зрозумілі вимоги до освітнього рівня, кваліфікації, стажу, умінь та знань; відкриті конкурсні відбори із залученням представників громадськості (громадський контроль); виключені надмірні повноваження суб'єктів призначення.

Закон № 889-VIII передбачає функціонування спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, на сьогодні цим органом є НАДС.

Протягом 2017 року НАДС на виконання вимог Закону № 889-VIII було досягнуто певних результатів.

Насамперед, розпочато кадрове оновлення державної служби на виконання завдань, визначених Концепцією запровадження посад фахівців з питань реформ, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2016 року № 905¹⁷;

---

¹⁶ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

¹⁷ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/905-2016-%D1%80>

Створено умови для реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування з впровадженням Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 року № 974¹⁸.

З метою унормування процедури проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій "А", "Б" і "В", Кабінет Міністрів України постановою від 23 серпня 2017 року № 640 затвердив Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців¹⁹.

Минулого року розпочато реформу системи центральних органів виконавчої влади. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1013 схвалено Концепцію оптимізації системи центральних органів виконавчої влади²⁰, яка заклала базис для запровадження системного підходу до стратегічного планування та формування державної політики на основі її аналізу, оновлення організаційної структури апарату міністерств, оновлення кадрового складу, оптимізації чисельності та реформи системи оплати праці державних службовців та інших працівників центральних органів виконавчої влади, а також оптимізації структури та функцій інших (крім міністерств) центральних органів виконавчої влади.

Крім цього, запроваджено дієву систему моніторингу прогресу реформи державного управління та з цією метою забезпечено проведення оцінки стану справ у системі державного управління відповідно до Принципів належного врядування, розроблених SIGMA.

У 2017 році зменшено кількість державних службовців. Їх чисельність минулого року становила **242 028** в порівнянні з **268 378** у 2016 році.

З 2018 році запроваджується нова модель оплати праці, яка передбачає **70%** основних виплат і **30%** стимулюючих виплат замість **30%** основних виплат та **70%** стимулюючих виплат в порівнянні з попередніми роками.

На зайняття посад державної служби категорій "Б" і "В" в Україні проведено **62 006** конкурсів, **93 780** осіб взяли участь у конкурсі, з яких **53 339** осіб призначено на посади.

На зайняття посад державної служби категорій "А" проведено **98** конкурсів. **548** осіб подали документи для участі в цих конкурсах, за результатами яких визначено **65** переможців.

¹⁸ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974-2017-%D1%80>

¹⁹ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF>

²⁰ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1013-2017-%D1%80>

Діаграма 6

Водночас слід підкреслити, що з набранням чинності Закону України від 09 листопада 2017 року № 2190-VIII "Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань проходження державної служби"²¹ Комісія з питань вищого корпусу державної служби була позбавлена повноважень щодо проведення конкурсів на зайняття вакантних посад голів місцевих державних адміністрацій.

Також слід зазначити, що протягом 2017 року проведено **367** конкурсів на посади фахівців з питань реформ. У цих конкурсах взяли участь **9799** осіб, що становить **26,7** осіб на одне місце, та за результатами призначено **77** осіб.

З метою оптимізації системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування професійне навчання за державним замовленням НАДС пройшли **26 456** осіб, **12 347** з яких пройшли підвищення кваліфікації державних службовців за напрямом: "З питань запобігання корупції". Підвищення кваліфікації за рахунок місцевих бюджетів пройшли **78 586** осіб.

Впродовж 2017 року у Всеукраїнському центрі підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, який належить до сфери управління НАДС, пройшли підвищення кваліфікації, у тому числі в рамках тематичних короткострокових семінарах, **5419** державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (детальна інформація наведена у таблиці)²².

²¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2190-19>

²² <http://www.centre-kiiev.kiev.ua/info/about.shtml>

Напрямок підвищення кваліфікації	Кількість осіб
Сучасне лідерство: новий підхід до державного управління	88
Професійна програма підвищення кваліфікації державних службовців 6 групи оплати праці	33
професійна програма підвищення кваліфікації державних службовців 7-9 групи оплати праці	166
Підвищення кваліфікації з іноземних мов державних службовців центральних органів виконавчої влади	86
Професійною програмою підвищення кваліфікації з питань запобігання корупції	47
Підвищення кваліфікації державним службовцям у рамках проведення щорічного Всеукраїнського конкурсу "Кращий державний службовець"	73
Підвищення кваліфікації фахівцям з питань реформ	70
Підвищення кваліфікації членам конкурсних комісій по відбору фахівців з питань реформ	23
Тематичні короткострокові семінари	
Антикризове управління в умовах модернізації державного управління	67
Децентралізація влади та децентралізація фінансів в Україні	119
Електронне врядування в публічному управлінні	72
Європейські стандарти демократичного врядування	49
Інноваційні технології в публічному управлінні	62
Корпоративна культура	55
Крос-культурний менеджмент. Крос-культурні комунікації та взаємодія	73
Медіаграмотність та медіакультура державних службовців	49
Медіація в публічному управлінні	87
Мистецтво ведення переговорів	125
Психологія ефективного управління	244
Смарт – технології	89
Стратегічне управління та планування	140
Тайм-менеджмент	147
Україна - НАТО: напрями співробітництва та партнерства	68
Управління змінами	62
Управління проектами та програмами	73
Цифрові технології	66
Ділова українська мова в державному управлінні	406
Інноваційні технології управління персоналом (тренінгова програма)	64
Підвищення кваліфікації державних службовців органів, що належать до сфери управління Державної фіскальної служби	
Адміністративне оскарження сум грошових зобов'язань та розгляд скарг платників податків на рішення органів ДФС України	22
Адміністрування податків з фізичних осіб, єдиного внеску і документальні перевірки	230
Адміністрування податку на додану вартість юридичних осіб	109
Боротьба з корупцією	28
Взаємодія із засобами масової інформації та громадськістю	28
Діяльність Державної фіскальної служби: координаційно-моніторинговий аспект	81

Забезпечення конституційного права громадян на звернення та доступу до публічної інформації	27
Контроль за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів	50
Контроль за трансфертним ціноутворенням	68
Митний аудит	27
Оподаткування податком на прибуток	56
Організація боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом	21
Організація роботи органів ДФС України. Підвищення ефективності організації роботи з виконання завдань, поставлених перед органами ДФС	54
Організація надання адміністративних послуг та роботи Центрів обслуговування платників податків	67
Організація правової роботи в органах ДФС України	139
Організація та проведення внутрішнього аудиту	52
Погашення податкового боргу	125
Податковий аудит	309
Реєстрація та облік платників в територіальних органах ДФС	89
Справляння екологічного та місцевих податків, рентної плати	53
Спеціалізований короткотерміновий навчальний курс "Застосування методів сучасного податкового менеджменту у підвищенні рівня культури сплати податків та зборів"	1081

У державних органах проведено **674** перевірки дотримання вимог Закону № 889-VIII. За їх результатами до НАДС та її територіальних органів надано **592** вимоги, з яких **329** щодо усунення порушення прав державних службовців, **212** щодо скасування рішень, які суперечать законодавству з питань державної служби, **51** щодо скасування результатів конкурсів на зайняття вакантних посад державної служби категорій "Б" та "В". До державних службовців, які займають посади державної служби категорій "Б" і "В" застосовано **3040** дисциплінарних стягнень, проведено **21** службове розслідування з питань дотримання державними службовцями вимог Закону України "Про державну службу".

Діаграма 7

З метою запобігання та протидії корупції у сфері діяльності НАДС 11 липня 2017 року НАДС затверджено Антикорупційну програму на 2017 рік, в рамках підготовки якої відповідною Комісією було проведено оцінку корупційних ризиків.

Серед оцінених корупційних ризиків у сфері діяльності НАДС, зокрема, виявлено недостатньо врегульовану процедуру проведення службових розслідувань з питань дотримання державними службовцями вимог Закону України "Про державну службу".

З цією метою НАДС надано пропозиції щодо внесення змін до Закону України "Про державну службу", зокрема, щодо визначення процедури проведення службового розслідування стосовно державного службовця порядком, який затверджується Кабінетом Міністрів України (законопроект зареєстровано у Верховній Раді України 23 березня 2017 року за № 6227).

Постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 691 у новій редакції затверджено Порядок проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та осіб, які для цілей Закону України "Про запобігання корупції" прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

2.2.1. Практика застосування положень законодавства щодо конфлікту інтересів та правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

Неналежне врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками службових осіб, так само як і порушення встановлених чинним антикорупційним законодавством заборон та обмежень, стає джерелом корупції.

Закон України "Про запобігання корупції" визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Утворення НАЗК уможливило здійснення практичних заходів з формування єдиного розуміння законодавчих приписів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання встановлених заборон та обмежень.

З 15 серпня 2016 року, а саме, з початку діяльності до НАЗК надходять численні звернення щодо порядку застосування деяких норм законодавства у сфері запобігання корупції.

Вказане обумовлено компетенцією НАЗК, яке є єдиним центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

Так, до повноважень НАЗК серед іншого належить надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (перелік визначено у пункті 1 частини першої статті 3 Закону), та прирівняних до них осіб (перелік визначено у пункті 2 частини першої статті 3 Закону):

до утворення в установленому порядку власних територіальних органів НАЗК надає роз'яснення на письмові звернення вказаних вище осіб для одержання консультації у разі наявності в таких осіб сумнівів щодо можливості одержання ними подарунка (частина п'ята статті 24 Закону), а також надає підтвердження про відсутність конфлікту інтересів на звернення вказаних вище осіб, які мають сумніви щодо наявності в них конфлікту інтересів та зобов'язані звернутися за роз'ясненнями (частина п'ята статті 28 Закону).

НАЗК роз'яснює вказаним вище особам, які перебувають на посадах, які не передбачають наявності в них безпосереднього керівника, за їх повідомленням про наявність реального, потенційного конфлікту інтересів порядок дій щодо врегулювання конфлікту інтересів (частина третя статті 28 Закону).

З метою надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги, а також для формування єдиного підходу до розуміння і дотримання правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з ним обмежень, НАЗК затверджено Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (рішення НАЗК від 29 вересня 2017 року № 839).

Протягом звітного періоду надано 1 624 роз'яснень чинного антикорупційного законодавства, з них стосовно конфлікту інтересів – 1 081.

На підставі отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також зі ЗМІ та інших відкритих джерел інформації протягом 2017 року за фактами можливого порушення вимог Закону "Про запобігання корупції" НАЗК, в межах компетенції, здійснено перевірки дотримання вимог законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а також інших обмежень, передбачених Законом, за результатами яких уповноваженими особами НАЗК виявлено ознаки адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та складено 159 адміністративних протоколів про відповідні правопорушення, з них:

за кваліфікацією: порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 172⁷ КУпАП) – 147 протоколів; порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172⁴ КУпАП) – 7 протоколів; невиконання законних вимог (приписів)

НАЗК (стаття 188⁴⁶ КУпАП) – 4 протоколи; порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172⁵ КУпАП) – 1 протокол;

за суб'єктами, щодо яких складено протоколи: 5 – щодо 5 народних депутатів України; 92 – щодо 42 депутатів місцевих рад; 22 – щодо 12 голів органів місцевого самоврядування та їх заступників; 17 – щодо 10 посадових осіб юридичних осіб публічного права; 13 – щодо державних службовців; 3 – щодо суддів; 4 – щодо посадових і службових осіб органів НПУ та прокуратури; 2 – щодо колишнього заступника Міністра юстиції України, керівника НАБУ та інших категорій осіб.

Діаграма 8

Переважну більшість протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, складено за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а саме: неповідомлення особою про наявність у неї реального конфлікту інтересів та вчинення дій/прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів.

За наявною у НАЗК інформацією у 2017 році із загальної кількості складених та надісланих до суду протоколів призначено адміністративні стягнення у вигляді штрафів на загальну суму 35 700 грн.

Керівникам органів, підприємств, установ, організацій за 2017 рік НАЗК внесло 29 приписів про порушення вимог законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, з яких (станом на 31 грудня 2017 року) 12 виконано, 17 перебуває на виконанні. Зазначені приписи винесено з підстав недотримання особами, на яких поширюється дія Закону, вимог щодо передачі належних підприємств та корпоративних прав в управління іншій особі (стаття 36 Закону) та невжиття заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів (стаття 28 Закону).

За 2017 рік до уповноваженого структурного підрозділу НАЗК надійшло 1 577 повідомлень (заяв, скарг) від фізичних та юридичних осіб щодо можливого порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з цим обмежень, з них за 530 повідомленнями розпочато та триває збір фактичних даних, на основі яких у визначеному законодавством порядку буде встановлено наявності чи відсутності ознак адміністративного правопорушення, у 657 – відсутні ознаки правопорушення або воно не належить до компетенції НАЗК, по 144 – зазначені у повідомленнях факти не підтвердилися, 246 – надіслано до НПУ.

Діаграма 9

На кінець 2017 року проводилося 1 545 заходів моніторингу і контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівнянних до них осіб, з яких 1 153 – за власною ініціативою, 392 – за повідомленнями про правопорушення.

У 2017 році НАЗК забезпечувалось належне представництво у судах інтересів НАЗК стосовно визнання незаконними індивідуальних рішень, бездіяльності НАЗК (включно з роботою з підготовки процесуальних документів), а також здійснювалося супроводження у судах протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

З метою проведення комплексного моніторингу дотримання законодавства щодо конфлікту інтересів, зокрема, в МОН 13 квітня 2017 року було направлено запити до підприємств, установ, організацій, що належать до сфери його управління, стосовно надання інформації про наявний реальний чи

потенційний конфлікт інтересів та вжиті заходи щодо його врегулювання відповідно до вимог чинного законодавства.

За результатами опрацьовано 137 відповідей, з них 115 навчальних закладів поінформували про відсутність потенційного чи реального конфлікту інтересів. Про наявність обставин, що свідчать про наявність потенційного чи реального конфлікту інтересів повідомило 22 навчальних заклади. Окремі з навчальних закладів самостійно врегулювали конфлікт відповідно до вимог статті 28 Закону України "Про запобігання корупції". З метою врегулювання конфлікту інтересів у інших навчальних закладах МОН звернулось до зазначених навчальних закладів, а в окремих випадках – до відповідних департаментів (управлінь) освіти місцевих державних адміністрацій, з проханням вжити заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів відповідно до вимог чинного законодавства та поінформувати МОН.

2.2.2. Практика застосування законодавства щодо фінансового контролю (подання декларацій особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування), моніторингу способу життя суб'єктів декларування

Одним з ключових антикорупційних інструментів є декларування публічними посадовцями майна, доходів, витрат та зобов'язань фінансового характеру.

Передбачена Законом України "Про запобігання корупції" система декларування спрямована на запобігання та виявлення як фактів незаконного збагачення, так і конфлікту інтересів.

Законом передбачено чотири типи декларацій суб'єкта декларування:

1) щорічна декларація, яка подається у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

2) декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається не пізніше дня такого припинення. Якщо припинення зазначених функцій відбулося з ініціативи роботодавця, декларація подається не пізніше двадцяти робочих днів з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен був дізнатися про таке припинення.

Декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, охоплює період, який не був охоплений деклараціями, раніше поданими таким суб'єктом декларування, та містить інформацію станом на останній день такого періоду. Останнім днем такого періоду є день, що передує дню подання декларації. Під раніше поданими деклараціями розуміються як декларації, що

були подані до Реєстру відповідно до Закону, так і декларації, що були подані відповідно до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції";

3) декларація суб'єкта декларування, який припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком, у якому було припинено таку діяльність. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

4) декларація суб'єкта декларування, який є особою, що претендує на зайняття посад, зазначених у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 Закону, що подається до призначення або обрання особи на посаду. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому особа подала заяву на зайняття посади (участь у конкурсі), якщо інше не передбачено законодавством, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Так, у сфері фінансового контролю та перевірки декларацій за НАЗК визначено такі завдання:

забезпечення контролю за поданням та перевіркою декларацій суб'єктів декларування;

проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування;

надання методичної та консультативної допомоги стосовно подання та перевірки декларацій суб'єктів декларування;

виявлення порушень та вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

підготовка матеріалів щодо звернення до суду за позовами (заявами) з питань визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 12, пункту 2 Розділу XIII "Прикінцеві положення" Закону НАЗК оголосило про початок роботи системи електронного декларування (рішення від 10 червня 2016 року № 2 зі змінами, внесеними рішенням від 18 серпня 2016 року № 1) та визначило два етапи початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій.

Другий етап декларування розпочався саме у 2017 році, з 01 січня, для всіх суб'єктів декларування і тривав до кінця квітня 2017 року.

До Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Реєстр), протягом 2017 року подано 1 448 804 електронні документи, з яких 1 240 605 декларацій, 169 525 виправлених декларацій, 38 674 повідомлень про зміни в майновому стані.

За типами декларацій до Реєстру подано 1 176 431 щорічних, 59 521 – перед звільненням, 174 178 – кандидатів на посаду.

Діаграма 10

Відповідно до частини другої статті 49 Закону, Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону та повідомлення НАЗК про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затвердженого рішенням НАЗК від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрованим в Мін'юсті 15 листопада 2016 року за № 1479/29609, до НАЗК надійшла інформація від державних органів, органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного права про 18 688 випадків неподання чи несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали).

До правоохоронних органів щодо несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування направлено 1 495 листів.

НАЗК затвердило Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (рішення від 10 лютого 2017 року № 56, зареєстроване в Мін'юсті 13 лютого 2017 року за № 201/30069).

З метою перевірки достовірності зазначеної інформації в деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, НАЗК підготувало та направило 32 запити для отримання інформації від іноземних держав, зокрема до Іспанії, Держави Ізраїль, Республіки Кіпр, Великої Британії, Канади, Угорщини, Королівства Нідерландів, Британських Віргінських островів, Китайської Народної Республіки, Республіки Польща, Литовської Республіки, Республіки Австрія, Швейцарії, Сінгапуру.

За результатами проведених повних перевірок декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, НАЗК прийняло 143 рішення про результати здійснення таких перевірок.

Складено та направлено до суду 49 протоколів про адміністративне правопорушення, з них 7 щодо несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стані.

До спеціально уповноважених органів у сфері протидії корупції направлено 7 матеріалів.

Починаючи з січня 2017 року, НАЗК проводить спеціальні перевірки відомостей, зазначених в декларації особи, що претендує на зайняття посади особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Станом на 31 грудня 2017 року проведено 8 398 таких перевірок.

З метою врегулювання особливостей здійснення заходів фінансового контролю стосовно окремих категорій осіб, у тому числі осіб, посади яких належать до кадрового складу розвідувальних органів України (стаття 52¹ Закону), у НАЗК доопрацьовується відповідний порядок.

Призначення на посади, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посади з підвищеним корупційним ризиком в органах державної влади чи органів місцевого самоврядування здійснювалось за результатами проведення спеціальної перевірки (для органів місцевого самоврядування – після призначення). Переважно у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, обласних державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування заборони чи обмеження, які б перешкождали зайняттю посад не виявлялись.

Але в той же час, виявлено випадок переведення за результатами конкурсу у Державній службі України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції на нерівнозначну посаду до завершення спеціальної перевірки.

В МВС за результатами спеціальної перевірки, яка проводилася стосовно двох кандидатів на посади з підвищеним корупційним ризиком. За інформацією НАЗК установлені розбіжності із доходами, що були задекларовані кандидатами та не були надані пояснення щодо отримання доходів. За результатами спеціальної перевірки кандидати не були призначені на посади.

2.2.3. Взаємодія з уповноваженими підрозділами (особами) із запобігання та протидії виявлення корупції в державних органах

НАЗК проводиться системний аналіз утворення уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в органах виконавчої влади.

Усього в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, обласних та Київській міській державних адміністраціях на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 04 вересня 2013 року № 706 "Питання запобігання та виявлення корупції" утворено (визначено) 56 самостійних уповноважених підрозділів (уповноважених осіб), зокрема з 66 центральних органах виконавчої влади у 56 утворено (визначено) уповноважені підрозділи (уповноважених осіб).

Проте у 10 центральних органах виконавчої влади не утворено (не визначено) окремий уповноважений підрозділ (уповноважену особу), а покладено функції запобігання та виявлення корупції на інші підрозділи або поєднано функції з іншими напрямками роботи. Такими державними органами є:

- Міністерстві освіти і науки України
- Державному агентстві лісових ресурсів України
- Державному космічному агентстві України
- Державній службі України з безпеки на транспорті
- Національній гвардії України
- Державній інспекції ядерного регулювання України
- Адміністрації Державної прикордонної служби України
- Пенсійний фонд України
- Фонд державного майна
- Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку.

У свою чергу з 25 обласних державних адміністрацій лише у 15 утворено (визначено) уповноважені підрозділи (уповноважених осіб). Натомість, функції запобігання та виявлення корупції покладено на інші підрозділи або поєднано з іншими напрямками роботи у 10 обласних державних адміністраціях (Волинській, Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Тернопільській, Хмельницькій).

На виконання вимог Державної програми щодо реалізації Антикорупційної стратегії на 2015–2017 роки НАЗК підготовлено проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо підвищення ролі уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції (або уповноважених підрозділів), який подано на розгляд Кабінету Міністрів України (рішення НАЗК від 22 грудня 2017 року № 1509).

Запропонований НАЗК проект Закону містить положення щодо антикорупційних уповноважених підрозділів, які дотепер регулюються актами Уряду та не мають достатньої правової основи для їх діяльності.

Координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції є одним з повноважень НАЗК, визначених пунктом 11 частини першої статті 11 Закону України "Про запобігання корупції". Тобто відповідні положення постанови Уряду не узгоджуються з приписами Закону, які визначають повноваження Національного агентства.

Отже проект Закону підготовлено з метою практичної реалізації вказаних повноважень НАЗК та підвищення ефективності діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції на законодавчому рівні.

Крім цього, проектом Закону пропонується розширити коло державних органів, в яких необхідно утворювати уповноважені підрозділи, та наведено їх основні завдання у відповідності до вимог Закону та виданими НАЗК нормативно-правовими актами, зокрема щодо:

перевірки факту подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та повідомлення НАЗК про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій;

здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі розгляду повідомлень про порушення вимог Закону;

забезпечення захисту працівників, які повідомили про порушення вимог Закону, від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця.

Проектом також пропонується доповнити повноваження НАЗК щодо затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ та погодження з метою з'ясування обставин звільнення керівника уповноваженого підрозділу органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, якщо таке звільнення відбувається з ініціативи керівника органу.

Прийняття цього проекту Закону дозволить підвищити роль уповноважених підрозділів (осіб), визначити їх правовий статус та порядок утворення в органах державної влади, визначить їх основні функції, права та обов'язки, а також врегулює механізм координації НАЗК уповноважених підрозділів.

2.2.4. Практика застосування законодавства щодо захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення

Законом України "Про запобігання корупції" визначено правовий статус осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачі).

Так, до викривачів належать особи, які за наявністю обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляють про порушення вимог Закону іншою особою (стаття 53 Закону).

Відповідно до положень вказаної статті Закону викривачі перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, або їх близьких осіб, у зв'язку зі здійсненим повідомленням про порушення вимог Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві"²³.

²³ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

Поряд з цим, викривачі або члени їх сімей не можуть бути звільнені чи примушені до звільнення, притягнуті до дисциплінарної відповідальності чи піддані з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) або загрозі таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням викривачами про порушення вимог Закону іншою особою.

Також у Законі закріплено можливість інформувати працівникам відповідних органів про факти корупції анонімно, в тому числі через спеціальні лінії для повідомлень.

Крім того, обов'язок доказування у справах про застосування до викривачів негативним заходам впливу покладено на відповідача.

Інститут захисту викривачів, які повідомляють про факти корупції, посилено Кодексом адміністративного судочинства України та Цивільним процесуальним кодексом України зокрема передбачено залучення НАЗК як третьої особи у адміністративних та цивільних справах щодо оскарження негативних наслідків, застосованих керівником або роботодавцем до викривача.

Крім того, відповідно до положень Закону НАЗК, а також інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування зобов'язані забезпечувати умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог цього Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

Так, на офіційному веб-сайті НАЗК є розділ "Повідом про корупцію" та функціонує спеціальна телефонна лінія (044) 200-06-91.

Разом з тим, на НАЗК покладено функції щодо здійснення постійного моніторингу виконання закону у сфері захисту викривачів, а також проведення щорічного аналізу та перегляду державної політики у цій сфері.

За результатами проведеного моніторингу стану виконання положень статті 53 Закону в частині створення в органах умов для повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, у тому числі спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

У міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади створені "гарячі" телефонні лінії, на веб-сайтах створено спеціальні розділи, банери, на яких зазначені номери телефонів та засоби електронного зв'язку з особами, які приймають повідомлення про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення; керівниками уповноважених підрозділів, або уповноваженими особами з питань запобігання та виявлення корупції, встановлено скриньки для анонімних повідомлень. У визначений час проводяться особисті прийоми.

При цьому, у Державній фіскальній службі України на офіційному сайті утворено інтерактивний сервіс "Пульс", як інструмент двостороннього зв'язку із громадянами та суб'єктами господарювання, який дає можливість запобігти правопорушенням з боку працівників ДФС.

У судових органах та вищих спеціалізованих судах створено веб-портали, запроваджено "гарячу" телефонну лінію. В інших судах повідомити про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення можна шляхом подання відповідного звернення на поштову чи електронну адресу суду, або на особистому прийомі громадян керівництвом суду, а також на телефонну лінію.

В обласних державних адміністраціях у громадських приймальнях, на офіційних веб-сайтах (сторінках) оприлюднено графіки прийому громадян посадовими особами адміністрацій, номери контактних телефонів і "телефонів довіри", "антикорупційних ліній прямого зв'язку", також створено відповідні веб-портали, банери, рубрики, а також визначено електронні адреси, на які надсилати повідомлення.

У більшості обласних рад повідомлення приймаються через спеціальні телефонні лінії, електронні адреси, офіційний веб-сайт.

Протягом 2017 року у НАЗК зареєстровано 748 повідомлень про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, а також порушення вимог Закону України "Про політичні партії в Україні", з них 642 надійшло через повідомлення на офіційному веб-сайті НАЗК, ще 106 – через спеціальну телефонну лінію НАЗК. При цьому 198 із загальної кількості повідомлень були анонімними.

НАЗК спільно з експертами Agriteam Canada Consulting Ltd. розробило та затвердило Порядок обробки повідомлень про корупцію та повідомлень про порушення вимог Закону України "Про політичні партії в Україні", що надходять до НАЗК (рішення НАЗК від 27 жовтня 2017 року № 1024).

В міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, обласних державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування проводяться семінари та інша роз'яснювальна робота щодо нетерпимості до проявів корупційних чи пов'язаних з корупцією правопорушень. Робота з викривачами корупції проводиться шляхом бесіди, за згодою особистого прийому, у телефонному режимі, шляхом внесення електронного повідомлення, розгляду письмового анонімного звернення у разі надходження.

Робота з викривачами корупції проводиться відповідно до Методичних рекомендацій НАЗК щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами.

2.2.5. Практика застосування законодавства в сфері запобігання політичній корупції та державного фінансування політичних партій

Прийняття Законів України "Про запобігання корупції" та "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції" визначили низку механізмів запобігання політичній корупції та започаткувало систему державного контролю за фінансами політичних партій.

Діюча система запобігання політичній корупції складається з таких основних елементів:

- затвердження розподілу й виділення коштів, а також контроль за їх законним та цільовим використанням політичними партіями, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності;

- здійснення контролю за своєчасністю подання, повнотою та достовірністю інформації щодо надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, що зазначена у звітах політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;

- здійснення державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій;

- перевірка повноти та достовірності відомостей звітів зовнішнього незалежного фінансового аудиту та внутрішнього аудиту діяльності партій;

- виявлення порушень, ініціювання питання про вживання заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, причетних до порушення законодавства про фінансування політичних партій.

У 2017 році з метою реалізації вимог Закону України "Про політичні партії в Україні" щодо надання державного фінансування статутної діяльності НАЗК (рішенням від 12 січня 2017 року № 7) було виділено суму **442 399 400 грн** для шістьох політичних партій, які згідно з законодавством отримали право на таке фінансування:

- Об'єднання "Самопоміч" – 100 634 500 грн;

- "Радикальна Партія Олега Ляшка" – 38 257 900 грн;

- "Опозиційний блок" – 48 467 700 грн;

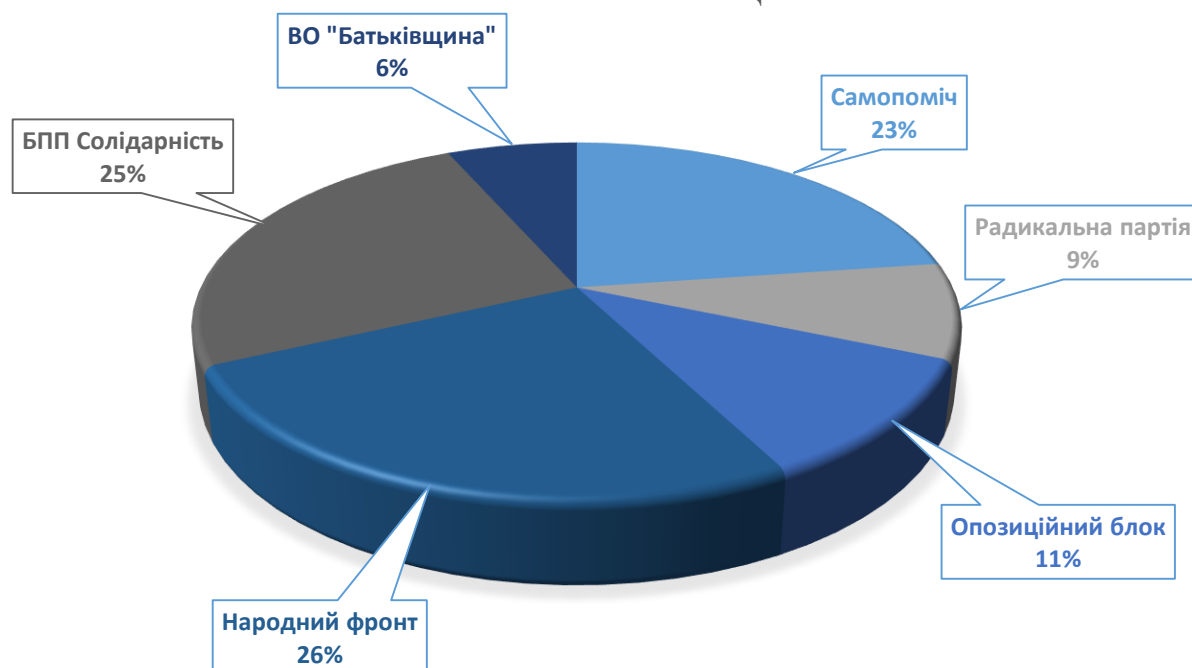
- "Народний фронт" – 113 753 500 грн;

- партія "ПАРТІЯ "БПП "СОЛІДАРІСТЬ" – 112 103 600 грн;

- Всеукраїнське об'єднання "БАТЬКІВЩИНА" – 29 182 200 грн.

Діаграма 11

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У 2017 РОЦІ

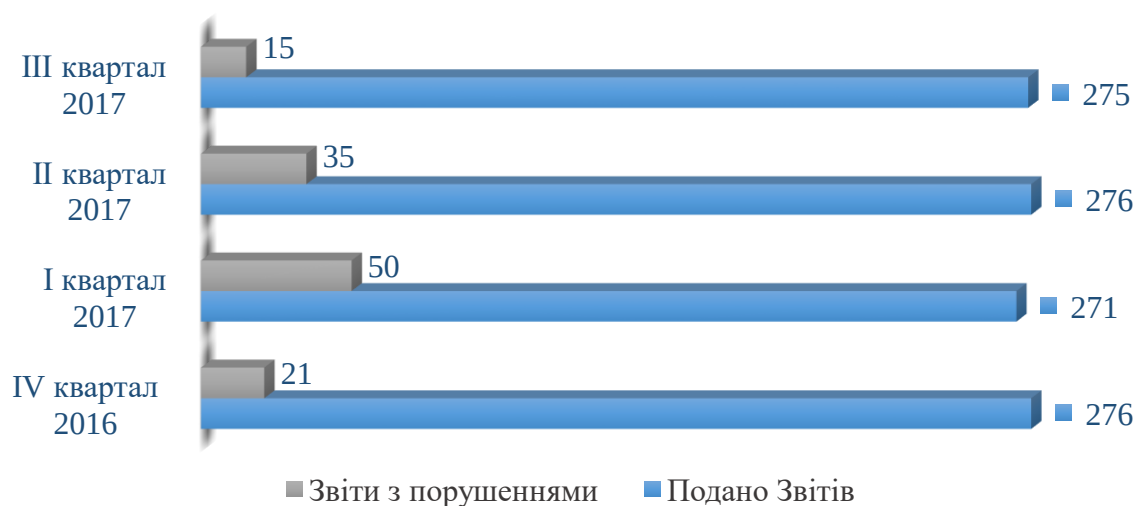

За 2017 рік НАЗК було прийнято, проаналізовано та надано висновки за результатами опрацювання звітів політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. Із загальної кількості зареєстрованих у Мін'юсті на початок 2017 року партій – 352 партії, наразі подають звіти в середньому 275 партій.

Протягом IV кварталу 2016 року та I–III кварталів 2017 року НАЗК проаналізовані звіти політичних партій, а також виявлено та складено 264 протоколи щодо порушення вимог законодавства в сфері запобігання політичній корупції.

Діаграма 12

Подання звітів політичними партіями

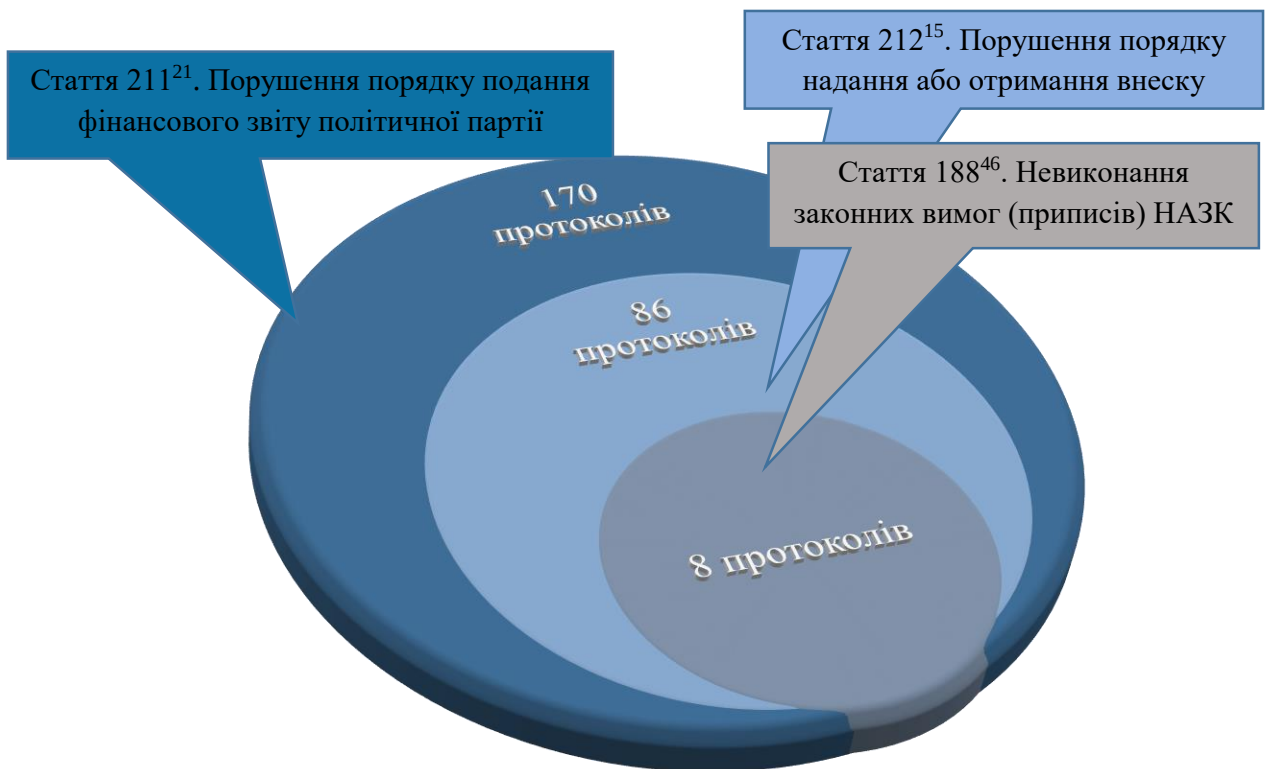
За результатами аналізу звітів політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру поданих у 2017 році (IV квартал 2016 року та I–III квартали 2017 року) встановлено порушення та складено:

170 протоколів за порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (стаття 212²¹ КУпАП);

86 протоколів за порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії (стаття 212¹⁵ КУпАП);

8 протоколів невиконання законних вимог (приписів) НАЗК (стаття 188⁴⁶).

Діаграма 13

Протягом звітного року судами винесено рішення по 188 справам, а до відповідальності притягнуто 147 осіб. Накладено штрафів на загальну суму 337 790 грн, конфісковано за рішенням суду до державного бюджету України незаконно здійснених внесків в обсязі 1 314 687 грн.

НАЗК ведеться активна нормотворча робота щодо підготовки проектів законів України, підзаконних нормативно-правових актів та методичних і роз'яснювальних матеріалів. В цьому напрямку за 2017 рік підготовлено:

проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку притягнення до відповідальності за порушення, пов'язані з наданням фінансової підтримки політичним партіям та їх фінансовою звітністю";

проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про політичні партії в Україні";

зміни до форми Звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру;

проект "Методології визначення розміру (суми) внеску на підтримку політичної партії у формі робіт, товарів та послуг".

З метою зменшення кількості помилок, які допускаються політичними партіями при поданні звітів про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру напередодні звітування за IV квартал 2017 року в НАЗК проведено засідання круглого столу для представників політичних партій та громадськості, на якому було детально обговорено найбільш поширені типові помилки при заповненні звітів політичними партіями та надані слушні рекомендації щодо їх недопущення в майбутньому.

НАЗК спільно з Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) спільно з Ризькою вищою юридичною школою та Transparency International Україна 4–22 вересня 2017 року організували 3-тижневу навчальну програму "Розширення можливостей українських антикорупційних реформ".

За участю фахівців НАЗК відбувся Перший Харківський міжнародний юридичний форум під назвою "Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі", на якому за сприяння IFES було організовано круглий стіл "Два роки реформування політичних фінансів: результати, виклики та перспективи".

Крім того, 19 жовтня 2017 року за участю IFES, Національного демократичного інституту, Програми USAID "РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво" проведено національний форум "Наші гроші в політиці: Версія 3.0." на якому обговорено питання міжнародного досвіду та українських реалій державного фінансування, а також окремі аспекти контролю за фінансовими витратами.

У 2017 році НАЗК велась активна співпраця з міжнародними партнерами в сфері запобігання політичній корупції. Представники НАЗК здійснили ознайомчі міжнародні візити до Бюро із запобігання та боротьби з корупцією Латвійської Республіки та Румунського Агентства по боротьбі з корупцією з метою обміну досвідом та впровадження найефективніших практик в сфері реформування політичних фінансів та запобігання політичній корупції.

За підтримки Ради Європи делегація представників НАЗК взяла активну участь у міжнародній конференції "Гроші в політиці", яка відбулась 18–21 червня у м. Тбілісі (Грузія).

В рамках міжнародної співпраці між НАЗК Лайденською школою права, Нідерландським Гельсінським комітетом та Академією місцевого самоврядування проведено профільне навчання щодо вирішення проблеми корупції в політиці та медіа, а також підвищення кваліфікації стосовно шляхів запобігання політичній корупції в медіа та окремим корупціогенним ризикам.

З метою забезпечення належної реалізації законодавчих приписів щодо запобігання політичній корупції НАЗК проводиться консультативна, інформаційна та роз'яснювальна робота щодо особливостей законодавства в сфері фінансування політичних партій та по окремих питаннях подання політичними партіями звітів про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. За 2017 рік НАЗК надано близько 1500 відповідей за допомогою засобів телефонного зв'язку та на 49 письмових звернень щодо використання коштів політичних партій, надання інформації про внески на користь політичних партій, надання копій матеріалів адміністративних справ тощо.

Діяльність НАЗК в сфері запобігання політичній корупції спрямована на забезпечення прозорості, відкритості та законності фінансування партійної діяльності та підвищення ефективності й удосконалення законодавчого механізму запобігання політичній корупції.

2.3. Впровадження стандартів належного врядування

2.3.1. Антикорупційна експертиза проектів актів

Антикорупційна експертиза відповідно до Закону України "Про запобігання корупції" є одним з механізмів запобігання корупції, який дозволяє виявляти в чинних нормативно-правових актах та їх проектах фактори, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень.

Обов'язкову експертизу усіх проектів нормативно-правових актів, що вносяться на розгляд Кабінету Міністрів України, проводить Мін'юст. Антикорупційна експертиза проводиться Мін'юстом як складова загальної правової експертизи.

У березні 2015 року Мін'юст на виконання Закону України "Про запобігання корупції" затвердив новий Порядок проведення антикорупційної експертизи. Проте він не містить суттєвих новел у порівнянні з попереднім Порядком, хоча на відміну від нього не містить положень щодо обов'язкового залучення антикорупційного підрозділу Мін'юсту до проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів.

Такий механізм проведення Мін'юстом антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів визначений наказом Мін'юсту від 18 березня 2015 року № 383/5 "Деякі питання проведення антикорупційної експертизи"²⁴, відповідно до положень якого завданнями такої експертизи є проведення комплексного дослідження нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів з метою виявлення корупціогенних факторів, а також підготовка обґрунтованих висновків щодо наявності або відсутності у нормативно-

²⁴ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15>.

правових актах та проектах нормативно-правових актів корупціогенних норм, надання пропозицій та рекомендацій щодо їх усунення.

Мін'юст також здійснює експертизу нормативно-правових актів державних органів, акти яких підлягають державній реєстрації. Така експертиза здійснюється під час такої реєстрації структурними підрозділами апарату та територіальних органів Мін'юсту, відповідальними за проведення державної реєстрації нормативно-правових актів.

Результати антикорупційної експертизи нормативно-правового акта зазначаються у висновку про державну реєстрацію, доопрацювання, відмову в державній реєстрації відповідного акта за формою, затвердженою наказом Мін'юсту від 12 квітня 2005 року № 34/5 "Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів", зареєстрованим у Мін'юсті 12 квітня 2005 року за № 381/10661 (у редакції наказу Мін'юсту від 15 травня 2013 року № 883/5)²⁵.

Третім видом антикорупційної експертизи є експертиза чинних нормативно-правових актів, яка проводиться Міністерством юстиції згідно із затвердженим ним щорічним планом. Вказана експертиза здійснюється щодо законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, яку стосуються прав та свобод людини і громадянина, повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, надання адміністративних послуг, розподілу та витрачання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів, а також конкурсних (тендерних) процедур.

Антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів проводиться згідно зі щорічним планом, що затверджується Мін'юстом до 31 грудня. Для здійснення антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів Мін'юст може залучати в установленому порядку фахівців державних органів, інших підприємств, установ, організацій, а також експертів міжнародних організацій, представників громадських об'єднань (за згодою).

План проведення антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів на 2017 рік був затверджений наказом Мін'юсту від 27 грудня 2016 року № 1833/7 і передбачав проведення експертизи п'ятих нормативно-правових актів, а саме Законів України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", "Про індексацію грошових коштів населення", "Про науково-технічну інформацію", "Про публічні закупівлі", та постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків".

---

²⁵ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>.

Результати антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів щодо виявлених факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, розміщені на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції" в підрубриці "Антикорупційна експертиза" підрубрики "Правова експертиза нормативно-правових актів" рубрики "Нормотворча діяльність" веб-сайту Міністерства юстиції України²⁶.

Також слід підкреслити, що Мін'юст оновив методологічні засади проведення антикорупційної експертизи. Так, Методологія проведення антикорупційної експертизи, яку рекомендовано використовувати державним органам, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування при підготовці проектів нормативно-правових актів, була затверджена Мін'юстом наказом від 24 квітня 2017 року № 1395/5²⁷.

Обов'язкову антикорупційну експертизу проводить комітет Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією – Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції проводить антикорупційну експертизу законопроектів, внесених на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України.

Варто зазначити, що при Комітеті створено Громадську експертну раду як громадський консультативний орган з питань організаційно-інформаційного, консультативно-правового та методичного забезпечення роботи Комітету, персональний склад якої затверджено рішенням Комітету від 17 квітня 2013 року (протокол № 6), яка надає допомогу у підготовці експертних висновків проектів нормативно-правових актів на предмет їх відповідності вимогам антикорупційного законодавства.

Висновки Комітету за результатами антикорупційної експертизи та щодо відповідності вимогами антикорупційного законодавства оприлюднюються на сторінках відповідних проектів на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

Про важливість проведення антикорупційної експертизи свідчить те, що законопроекти, які визнані Комітетом як такі, що містять корупціогенні фактори та не відповідають вимогам антикорупційного законодавства, відхиляються Верховною Радою України або зазнають відповідних правок, які вилучають корупціогенні норми.

За власною ініціативою антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів проводиться НАЗК відповідно до Закону України "Про запобігання корупції" та у встановленому ним порядку.

Порядок проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів НАЗК, затверджений рішенням НАЗК від 28 липня 2016 року № 1, зареєстрованим у Мін'юсті 5 серпня 2016 року за № 1184/29314.

---

²⁶ https://minjust.gov.ua/uncorrupt_exp

²⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17>

Відповідно до положень пункту 7 цього Порядку експертиза проводиться відповідно до затвердженої НАЗК методології.

Водночас, до затвердження НАЗК власної методології проведення антикорупційної експертизи така експертиза проводиться ним за Методологією проведення антикорупційної експертизи, затвердженою Мін'юстом, про що зазначено у відповідному рішенні НАЗК.

НАЗК на постійній основі здійснює моніторинг законопроектів та їх аналіз на наявність корупційних ризиків. На кінець 2017 року за результатами опрацювання 42 законопроектів схвалено 34 висновки Національного агентства.

НАЗК також здійснює періодичний перегляд законодавства на наявність у ньому корупціогенних норм та надає Мін'юсту пропозиції щодо включення їх до плану проведення антикорупційної експертизи чинних актів. До проведення зазначеного моніторингу НАЗК вправі залучати громадські об'єднання, наукові установи, в тому числі на умовах державного замовлення на підставі відкритого конкурсу.

Ще одним видом не обов'язкової антикорупційної експертизи є громадська антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, яка здійснюється за ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб.

Проведення громадської антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів, проектів нормативно-правових актів, а також оприлюднення її результатів здійснюються за рахунок відповідних фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб або інших джерел, не заборонених законодавством.

В частині проведення громадськістю антикорупційної експертизи нормативно-правових актів органу чи їх проектів, слід зазначити, що за результатами спільної роботи МВС та громадських організацій в частині виявлення корупціогенних факторів у різних сферах діяльності МВС, у тому числі в актах Кабінету Міністрів України, які регламентують діяльність МВС, та відомчих нормативно-правових актах МВС протягом звітного періоду внесено зміни:

постановою Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2017 року № 893 – до Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 року № 1388, а також до Порядку державної акредитації закладів, що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, та атестації їх спеціалістів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 року № 490;

наказом МВС від 01 серпня 2017 року № 665, зареєстрованому у Мін'юсті 21 серпня 2017 року за № 1034/30902 – до Інструкції про порядок організації роботи територіальних органів з надання сервісних послуг МВС щодо державної акредитації закладів, які проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, та атестації їх спеціалістів, затвердженої наказом МВС від 07 грудня 2009 року № 515, зареєстрованої в Мін'юсті 22 січня 2010 року за № 72/17367, а також до Порядку замовлення, видачі та обліку номерних знаків транспортних засобів, що виготовляються на індивідуальне замовлення їх власників, затвердженого наказом МВС від 11 березня 2016 року № 174, зареєстрованому в Мін'юсті 01 квітня 2016 року за № 494/28624;

наказом МВС від 18 вересня 2017 року № 778, зареєстрованому у Мін'юсті 10 жовтня 2017 року за № 1241/31109 – до Порядку обліку та видачі дозволів на встановлення та використання спеціальних світлових сигнальних пристроїв автожовтого (оранжевого) кольору на транспортних засобах реагування суб'єктів охоронної діяльності та Технічного опису бланка дозволу на встановлення та використання на транспорті реагування суб'єкта охоронної діяльності спеціальних світлових сигнальних пристроїв автожовтого (оранжевого) кольору, затверджених наказом МВС від 09 серпня 2016 року № 771, зареєстрованому в Мін'юсті 06 вересня 2016 року за № 1217/29347.

Також необхідно підкреслити активізацію роботи в частині аналізу проектів нормативно-правових актів на предмет наявності у них корупціогенних факторів на місцях. Наприклад, в Одеській обласній державній адміністрації на підставі розпорядження її голови від 25 жовтня 2017 № 1005/А-2017 проведено перевірку 292 проектів розпоряджень на відповідність антикорупційному законодавству. За результатами розгляду складено 21 висновок про невідповідність чинному законодавству.

2.3.2. Фінансовий контроль та аудит

Відповідно до статті 98 Конституції України та частини першої статті 1 Закону України "Про Рахункову палату"²⁸ Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням. Повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

У 2017 році проведено 638 контрольних заходів, за результатами яких підготовлено та розглянуто на засіданні Рахункової палати 95 звітів. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, центральним органам виконавчої влади, установам, організаціям, підприємствам надіслано для відповідного реагування 460 документів (звітів, рішень Рахункової палати, інформацій, актів та листів). Усі зазначені документи містили обґрунтовані та конкретні рекомендації щодо виправлення

²⁸ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/315/96-%D0%B2%D1%80>

та поліпшення ситуації, недопущення та запобігання різних порушень і недоліків у майбутньому, а також щодо належного адміністрування доходів державного бюджету, підвищення ефективності, результативності, продуктивності та економності використання коштів Державного бюджету України як у розрізі кожного напряму використання бюджетних коштів, так і в цілому.

Відповідно до вимог Закону України "Про рахункову палату", "Про доступ до публічної інформації" у 2017 році Рахункова палата інформувала суспільство і громадськість про результати своєї діяльності здійснених контрольних заходів, посилюючи цим самим публічний контроль за використанням коштів державного бюджету. Рішення Рахункової палати, звіти за результатами контрольних заходів та реагування органів державної влади на пропозиції Рахункової палати публікуються на її веб-сайті. Протягом 2017 року опрацьовано 52 інформаційних запити, з них 28 надійшло від громадян, 18 від громадських організацій та 6 – від ЗМІ.

У 2017 році представники Рахункової палати взяли участь у 99 засіданнях комітетів Верховної Ради України, двох парламентських слуханнях. На засіданнях комітетів Верховної Ради України було заслухано 33 інформації Рахункової палати за результатами заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), прийнято низку рекомендацій.

На виконання статті 41 Закону України "Про Рахункову палату" та відповідно до Порядку взаємодії між ГПУ та Рахунковою палатою з питань підготовки, подання, розгляду матеріалів контрольних заходів та інформування про результати їх розгляду протягом 2017 року для прийняття рішення до ГПУ було передано 20 матеріалів, з них за рішенням Рахункової палати до ГПУ надіслано 4 матеріали, на запити ГПУ – 16 матеріалів.

У квітні 2016 року введено в дію структуру та штатний розпис апарату Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужба) та приведено граничну чисельність працівників апарату Держаудитслужби у відповідність до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року № 169 "Про внесення зміни в додаток 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2014 року № 85"²⁹.

У 2017 році продовжувалася робота щодо реформування системи державного фінансового контролю, розбудови та гармонізації законодавчої бази та механізмів державного фінансового контролю з європейськими принципами, а також забезпечення законодавчих та методологічних засад для ефективного функціонування органів Держаудитслужби, було прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2017 року № 275, яким затверджено Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року³⁰, де однією з пріоритетних дій визначено розвиток системи

²⁹ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/169-2016-%D0%BF>

³⁰ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80>

державного фінансового контролю на центральному, регіональному та місцевому рівнях та розроблено у зв'язку з низку нормативно-правових актів.

За підсумками результатів роботи Держаудитслужби у 2017 році, відслідковувалась ефективність роботи органів державного фінансового контролю, яка демонструє позитивну динаміку, оскільки обсяг відшкодованих втрат бюджетних коштів порівняно з видатками на утримання становить понад 145,2%.

Загалом протягом звітного року органами Держаудитслужби проведено майже 2,2 тис. заходів державного фінансового контролю на понад 1,8 тис. підприємствах, в установах та організаціях. В розрахунку на 1 перевірений об'єкт обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів у 2017 році склав 235,9 млн грн.

За результатами ревізій та перевірок виявлено втрат фінансових і матеріальних ресурсів майже на 2,3 млрд грн.

Зокрема, бюджетами усіх рівнів, бюджетними установами та організаціями, підприємствами втрачена можливість отримати належні їм доходи в сумі майже 642,9 млн грн, у тому числі бюджетами всіх рівнів – 301,6 млн грн.

На майже 1,5 тис. підприємств, в установах і організаціях встановлено понад 1,6 млрд грн незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат та недостач матеріальних і фінансових ресурсів, у тому числі майже 818,0 млн грн – по операціях з бюджетними коштами.

Найбільш розповсюдженими фінансовими порушеннями, наслідком яких стали втрати ресурсів, є:

незаконні витрати внаслідок оплати завищеної вартості виконаних робіт та/або наданих послуг, а також завищення кількості чи вартості придбаних товарів – 435,7 млн грн;

використання грошових кредитів, позик міжнародних фінансових організацій, отриманих під гарантію Уряду України, всупереч їх цільовому призначенню – майже 410,5 млн грн;

ненарахування і неперерахування (неповне перерахування) надходжень до загального та спеціального (крім спецфонду бюджетних установ) фондів бюджету – майже 144,8 млн грн;

реалізація суб'єктами господарювання товарів, робіт чи послуг (крім користування, оренди) безоплатно або за заниженими цінами – майже 121,2 млн грн;

проведення незаконних (зайвих) виплат по заробітній платі – понад 120,4 млн грн;

списання коштів на видатки/витрати без отримання товарів, робіт чи послуг або в обсягах, вищих від їх фактичної вартості – понад 93,8 млн грн;

незаконні виплати фізичним особам (компенсацій, допомог, пільг та субсидій, пенсій, стипендій), в тому числі які не мали права на їх отримання або у завищених розмірах – понад 87,1 млн грн;

зайве виділення (отримання) бюджетних коштів юридичним особам, одержувачам внаслідок завищення відповідних розрахунків або які не мали права на їх отримання – понад 79,8 млн грн;

безпідставне покриття витрат фізичних або юридичних осіб, у тому числі при відсутності в обліку дебіторської заборгованості – майже 64,0 млн грн;

покриття за рахунок загального фонду кошторису витрат спеціального фонду (без відновлення касових видатків загального фонду) – 62,2 млн грн;

реалізація за заниженою вартістю або безоплатно послуг (крім адміністративних), які надаються на платній основі – понад 41,9 млн грн;

сплата внесків до державних цільових фондів по незаконних сумах по оплаті праці або за завищеною ставкою збору – майже 40,3 млн грн;

реалізація (використання) без відповідних дозволів майна бюджетних установ, підприємств державної та комунальної форми власності, що знаходяться на відповідальному зберіганні – майже 38,7 млн грн;

ненарахування та неперерахування державними та комунальними підприємствами частини прибутку до бюджету – понад 38,2 млн грн;

здійснення за рахунок бюджету одного рівня видатків, які відповідно до бюджетного законодавства мають здійснюватись з бюджету іншого рівня – понад 33,6 млн грн;

ліквідація (знищення, розбирання) майна, проведена всупереч законодавству – майже 26,3 млн грн;

недостача коштів та матеріальних цінностей – понад 24,1 млн грн;

недоотримання доходів від реалізації бюджетними установами безоплатно товарів, послуг від господарської діяльності – майже 20,8 млн грн;

понаднормове списання по обліку матеріальних цінностей, що відсутні в наявності – майже 20,1 млн грн, тощо.

В рамках здійснення системного контролю за усуненням виявлених під час проведення контрольних заходів недоліків і порушень, повнотою виконання вимог органів Держаудитслужби в частині відшкодування виявлених втрат та забезпечення персональної відповідальності посадових осіб за порушення фінансово-бюджетної дисципліни вжито таких заходів:

до правоохоронних органів передано майже 1,3 тис. ревізійних матеріалів; за результатами розгляду матеріалів правоохоронцями розпочато 577 досудових розслідувань та долучено до кримінальних проваджень 696 матеріалів, при цьому питома вага розпочатих досудових розслідувань та фактів доручення матеріалів до кримінальних проваджень у загальній кількості переданих до правоохоронних органів матеріалів становить 100,8%;

забезпечено відшкодування втрат фінансових і матеріальних ресурсів на загальну суму 788,0 млн грн (до бюджетів, бюджетних установ і організацій та підприємств надійшло понад 225,2 млн грн, а також забезпечено

відшкодування і поновлення незаконних, нецільових витрат та недостач ресурсів на загальну суму понад 562,7 млн грн);

забезпечено наповнення державного та місцевих бюджетів за закріпленими за Держаудитслужбою відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 року № 106 "Деякі питання ведення обліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету" (зі змінами) кодами бюджетної класифікації загалом у сумі майже 248,2 млн грн, що у 2,8 рази перевищує відповідні дані 2016 року;

за результатами аналізу закупівель (без виходу на об'єкт контролю шляхом аналізу документів, розміщених в інформаційно-телекомунікаційній системі Prozorro та наданих замовниками на запити органів Держаудитслужби) попереджено порушень у сфері закупівель на суму 16,8 млрд грн, з них відмінено конкурсні торги на 15,5 млрд грн та розірвано укладених договорів на 1,3 млрд грн;

в рамках проведення державного фінансового аудиту окремих господарських операцій (операційного аудиту) у суб'єктів господарювання державного сектору економіки в результаті належного реагування об'єктів контролю на застереження державних аудиторів упереджено незаконне та неефективне витрачання понад 1,0 млрд грн державних ресурсів;

за порушення фінансової дисципліни до адміністративної відповідальності (за статтями 164², 166⁶, 164¹² та 164¹⁴ КУпАП) загалом притягнуто понад 4,1 тис. посадових осіб, якими сплачено адміністративних штрафів на загальну суму 1,1 млн грн, до дисциплінарної відповідальності – 845 посадових осіб, з яких 141 – звільнено із займаних посад, до матеріальної – 583 особи;

подано майже 1,3 тис. висновків та пропозицій щодо застосування фінансових санкцій, з яких у 106 випадках призупинено бюджетні асигнування, у 881 – зупинено операції з бюджетними коштами та 98 розпорядникам зменшено бюджетні призначення/асигнування на суму майже 20,2 млн грн;

пред'явлено до суду в інтересах держави 74 позови на суму майже 28,8 млн грн та ініційовано 586 цивільних позовів перед органами прокуратури, об'єктом контролю або його органом управління, іншим державним органом;

органам управління об'єктів контролю направлено понад 2,5 тис. інформацій про результати заходів державного фінансового контролю, за результатами розгляду яких прийнято майже 2,0 тис. управлінських рішень;

результатами проведених аудитів надано майже 3,2 тис. пропозицій, з яких 1,9 тис. враховано (59,4%);

результати заходів державного фінансового контролю оприлюднено майже у 17,5 тис. матеріалах, опублікованих у центральних та місцевих ЗМІ, виступах по телебаченню, у мережі радіомовлення та в Інтернет-виданнях.

Необхідно зазначити, що з метою побудова сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка здатна надавати якісні

державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі, Кабінет Міністрів України розпорядженням від 08 лютого 2017 року схвалив Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки.

Для досягнення цієї мети цією Стратегією передбачено виконати завдання за низкою пріоритетних напрямів, серед яких підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики та підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами.

При цьому для досягнення поставленої мети Кабінет Міністрів України розпорядженням від 24 травня 2017 року № 415 затвердив План заходів з реалізації вказаної Стратегії.

Вказаними програмними документами у сфері управління державними фінансами передбачається вжити заходів, зокрема, задля ефективного управління фінансовими ризиками, актуалізації шляхів реформування бухгалтерського обліку в державному секторі, посилення ефективності внутрішнього аудиту та державного фінансового контролю, у тому числі у частині посилення інституційної спроможності Держаудитслужби щодо проведення державних фінансових аудитів, а також посилення спроможності Рахункової палати щодо здійснення контролю відповідно до міжнародних стандартів INTOSAI та ISSAI.

2.3.3. Публічні закупівлі.

Реформа у сфері публічних закупівель пов'язана із політичними, правовими, соціальними, фінансовими, інституційними, етичними та технологічними завданнями, розв'язання яких сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави, конкурентоспроможності економіки та динамічній інтеграції України в міжнародні ринки.

У відповідності до вимог Закону України "Про публічні закупівлі" закупівлі товарів, робіт та послуг для задоволення потреб держави та територіальної громади, повинні здійснюватися у найефективніший та прозорий спосіб.

Так, основною метою реформи є створення сучасної і дієвої системи публічних закупівель, спрямованої на створення конкурентного середовища та подальший розвиток добросовісної конкуренції у сфері закупівель в Україні.

24 лютого 2016 року було затверджено розпорядження Кабінету Міністрів України № 175 "Про Стратегію реформування системи публічних закупівель ("дорожню карту")", основною метою якого є забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у сфері публічних закупівель щодо адаптації законодавства до європейських та міжнародних стандартів.

Відповідно до Стратегії було затверджено план заходів щодо її реалізації, що включає усі аспекти реформування та загальні правові засади імплементації положень нових директив ЄС у національне законодавство у сфері публічних закупівель, розвиток інституційної системи, професіоналізацію сфери публічних закупівель та створення електронної системи публічних закупівель.

Стратегія передбачає п'ять основних напрямів реформування системи публічних закупівель України:

гармонізація законодавства України у сфері публічних закупівель з відповідними директивами ЄС;

інституційний розвиток, належне матеріально-технічне та кадрове забезпечення уповноваженого органу, а також незалежного наглядового органу із захисту прав суб'єктів публічних закупівель, оптимізація взаємодії регуляторних та контролюючих органів у сфері публічних закупівель та управління державними фінансами;

створення та розвиток системи електронних закупівель з урахуванням вимог та стандартів ЄС, кращої міжнародної практики;

розвиток системи професійної підготовки спеціалістів з питань публічних закупівель та професіоналізація у сфері публічних закупівель;

міжнародне співробітництво у сфері публічних закупівель та підвищення іміджу України на міжнародній арені як держави із сучасною системою публічних закупівель.

Мінекономрозвитку, як уповноважений орган у сфері публічних закупівель, продовжує активну роботу щодо реалізації плану заходів розвитку сфери публічних закупівель.

У 2017 році було проведено плідну роботу над удосконаленням законодавчої бази та технічного функціоналу системи Prozorro:

внесено зміни до наказу Мінекономрозвитку "Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель" в частині уточнення застосування користувачами електронної системи закупівель окремих його положень;

затверджено перші зміни до національного класифікатора "Єдиний закупівельний словник", завдяки чому класифікатор було доповнено новими товарами, роботами та послугами, а також виправлено окремі технічні неточності;

здійснено інтеграцію електронної системи закупівель Prozorro з Єдиним державним реєстром юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, завдяки якій з'явилась функція автоматичної перевірки даних учасника в у цьому реєстрі;

внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків" з метою конкретизації підстав та випадків повернення плати учасникам та виплат нагороди операторам авторизованих електронних майданчиків тощо;

затверджено наказ Мінекономрозвитку "Про затвердження Порядку укладання і виконання рамкових угод" від 15 вересня 2017 року № 1372, зареєстрований в Мін'юсті 09 жовтня 2017 року № 1236/31104, яким запроваджується механізм рамкових угод для здійснення закупівель товарів та послуг замовниками в електронній системі закупівель;

прийнято Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких інших законів України в частині порядку проведення моніторингу", завдяки якому процедури, що містять ознаки порушення законодавства та потребують проведення моніторингу, будуть автоматично визначатися системою ризик-індикаторів в режимі реального часу.

З метою удосконалення та розвитку сфери публічних закупівель Мінекономрозвитку продовжує активну роботу щодо:

підготовки необхідних нормативно-правових актів щодо запровадження диференційованого підходу до оплати за скарги, в залежності від очікуваної вартості закупівлі;

порядку взаємодії електронної системи закупівель з інформаційними системами Державної фіскальної служби України з метою обміну інформацією про відсутність або наявність заборгованості зі сплати податків, зборів, платежів та забезпечення можливості перевірки відсутності підстав для відхилення пропозиції учасника процедури закупівлі;

перегляду сфери застосування Закону України "Про публічні закупівлі" в частині суб'єктів та галузей на які поширюється сфера дії Закону, а також вартісних порогів його застосування.

Завдяки повноцінній роботі ProZorro в 2017 році завершилось більше 869 тис. закупівель з очікуваною вартістю понад 500 млрд грн. У 2017 році економія коштів за рахунок проведення конкурентних процедур закупівель становила 27,09 млрд грн.

З метою підвищення рівня обізнаності Мінекономрозвитку спільно з Проектом технічної допомоги ЄС "Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС" створено та успішно реалізується перший в Україні державний безкоштовний масовий онлайн-курс "Публічні закупівлі" для спеціалістів-закупівельників, а також всіх, хто цікавиться, як правильно проводити закупівлі та ефективно витрачати кошти платників податків.

Важливим кроком в професіоналізації та популяризації публічних закупівель став запуск у 2017 році онлайн-курсу "Публічні контракти. Моніторинг громадянського суспільства" на освітній платформі Відкритого Університету Майдану (VUM), розроблений Мінекономрозвитку за допомогою Проекту ЄС у співпраці з USAID, UKaid, Фондом Євразія "Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах" та Transparency International Україна. Цей курс спонукає громадянське суспільство до активного контролю на всіх етапах здійснення публічних

закупівель та сприяє запровадженню ефективного моніторингу в сфері публічних закупівель.

З метою надання методологічної підтримки користувачам сфери публічних закупівель, Мінекономрозвитку було надано більше 1600 роз'яснень та близько 40 узагальнених відповідей, які розміщені на інформаційному ресурсі офіційного веб-сайту Уповноваженого органу.

Завдяки об'єднанню зусиль Мінекономрозвитку, Київської школи економіки, Проекту ЄС та проекту ТАРАС "Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах" Центром вдосконалення закупівель Київської школи економіки в 2017 році запроваджено першу освітню програму "Професіоналізація закупівель". Програма створена для підвищення компетенцій стратегічних управлінців закупівлями державного та комерційного секторів. Програма є першою у Східній Європі програмою післядипломної освіти із закупівель, мета якої – формування провідних професійних знань відповідно до сучасних стандартів стратегічного й операційного управління закупівлями та їх передача учасникам закупівельної екосистеми.

Протягом 2017 року успішно завершили навчання 104 випускника, що є представниками публічного й комерційного секторів.

З метою підвищення рівня професійних знань сфери публічних закупівель у грудні 2016 року запущено програму співпраці між Мінекономрозвитку та вищими навчальними закладами України (далі – ВНЗ). Результатом такої роботи в 2017 році стало впровадження навчальних дисциплін та модулів в 14 ВНЗ по всій Україні для навчання фахівців з управління публічними закупівлями. Водночас з 2017 року навчального року 4 ВНЗ упроваджують спеціалізацію, орієнтовану на підготовку фахівців з управління публічними закупівлями.

На початку 2017 року розпочав свою роботу пілотний проект з організації діяльності Централізованої закупівельної організації (далі – ЦЗО). Мінекономрозвитку визначило державну установу "Професійні закупівлі" юридичною особою, відповідальною за виконання функцій ЦЗО в рамках реалізації пілотного проекту (наказ від 12 січня 2017 року № 20 "Про організацію діяльності централізованої закупівельної організації в рамках реалізації пілотного проекту"). Основною метою запровадження централізованої закупівельної організації, перш за все, є професіоналізація, економія бюджетних коштів за рахунок агрегації та контроль за витратами коштів бюджету.

Практика об'єднання замовлень на типові товари у великі тендери при організації та проведенні закупівель в інтересах органів виконавчої влади в 2017 році має наступні результати: проведено 13 процедур відкритих торгів за 35 лотами в інтересах 20 замовників, укладено 22 контракти на сукупну суму 6 825 948 грн для 13 замовників, було досягнуто економію у 1 029 949 грн, або

13,14% від очікуваної вартості предметів закупівлі. Одним із важливих чинників, що впливає на досягнення низьких цін та значної економії, є висока конкуренція між учасниками. В середньому на аукціони, оголошені держустановою, приходили 3,8 учасників.

За інформацією Держаудитслужби упродовж 2017 року нею досліджено питання закупівель під час проведення 863 заходів державного фінансового контролю та встановлено процедурних порушень у сфері закупівель на загальну суму 5,2 млрд грн.

Крім того, встановлено порушення, що призвели до втрат державних ресурсів, на загальну суму 229,7 млн грн.

За результатами таких заходів складено та направлено до суду 231 протокол за порушення законодавства про закупівлі (стаття 164¹⁴ КУпАП).

2.3.4. Доступ до інформації³¹

Законодавство про доступ до інформації в Україні, як зазначається у Звіті про імплементацію антикорупційної реформи в Україні в рамках Четвертого раунду моніторингу Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією, затверджений Антикорупційною мережею ОЕСР³², є досить розвинутим, і містить важливі права та гарантії, в тому числі презумпцію відкритості інформації, що зберігається або продукується державними органами, а також вимогу застосувати трискладовий тест на відповідність суспільним інтересам (шкідливість) при прийнятті рішення про надання або відхилення запитів про інформацію з так званим "обмеженим доступом" (конфіденційна, секретна та офіційна інформація). Таким чином, інформація, що належить державним органам, не може бути закритою як така, адже кожного разу слід застосовувати вказаний тест.

Закон України "Про доступ до публічної інформації" не передбачає механізму незалежного нагляду, але він визначає певні функції моніторингу, ключову роль у якому відведено Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, яким здійснюється парламентський контроль за дотриманням права людини на доступ до інформації.

При цьому у Щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав людини і громадянина в Україні за 2017 рік наголошується на необхідності законодавчого врегулювання питання створення незалежного наглядового органу у сфері доступу до публічної інформації (Інформаційного комісара).

³¹ При підготовці тексту цього підрозділу використовувалися, зокрема, положення розділу 7 "Дотримання права на доступ до публічної інформації" Щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав людини і громадянина в Україні за 2017 рік

<http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>

³² <https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20порушення/ACN-Ukraine-Round-4-Monitoring-Report-ENG.pdf>

У вказаній доповіді також зазначається, що найскладнішою проблемою у правозастосуванні залишається застосування трискладового тесту як єдиної підстави для обмеження доступу до інформації.

Водночас, з метою підвищення рівня обізнаності щодо положень Закону України "Про доступ до публічної інформації" в 2017 році працівники Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини систематично проводили тренінги для різних професійних груп, включаючи суддів.

Крім цього, з метою підвищення рівня обізнаності щодо суті права на доступ до публічної інформації група фахових експертів громадської організації "Центр демократії та верховенства права" за підтримки проекту Ради Європи "Зміцнення свободи медіа та створення системи Суспільного мовлення в Україні" у співпраці з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини розробила два навчальних онлайн-курси: "Доступ до публічної інформації для громадських активістів" та "Доступ до публічної інформації для розпорядників". Розробка цих он-лайн курсів з питань доступу до публічної інформації є продовженням розпочатої у 2016 році он-лайн освітніх заходів. Так, у 2016 році було створено базовий освітній онлайн-відеокурс "Доступ до публічної інформації: від А до Я".

Незважаючи на вжиття вказаних заходів, у 2017 році у розпорядників публічної інформації залишилася практика відмов у наданні такої інформації на запити у зв'язку з:

розміщенням запитуваної інформації на веб-сайті, хоча відмовляти у задоволенні запитів з таких підстав прямо заборонено Законом;

несплатою запитувачем витрат на копіювання документів, при цьому розпорядник не повідомляє скільки і за якими реквізитами запитувач має здійснити таку оплату всупереч вимогам Закону;

створенням запитуваної інформації іншим суб'єктом, хоча Закон чітко вказує, що вся інформація, яка є у володінні суб'єкта владних повноважень, є публічною і такої підстави для ненадання інформації не передбачено;

внесенням запитуваної інформації до відомчого переліку інформації для службового користування, хоча в жодному положенні Закону такої підстави для відмови у задоволенні запиту немає;

не можливістю застосувати Закон до запитів про надання інформації державними та комунальними підприємствами та установами.

У 2017 році Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини продовжено співпрацю з громадськими організаціями, які входять до платформи "Омбудсман +". Так, в рамках цієї платформи у 2016 році було розроблено єдину методологію оцінки дотримання розпорядниками інформації вимог Закону. Існування такої методології надало можливості будь-яким громадським організаціям якісно дослідити рівень відкритості розпорядника інформації. Крім того, моніторинг, здійснений за такою методологією, надає можливість Секретаріату Уповноваженого Верховної

Ради України з прав людини структурувати результати в єдину рейтингову систему.

У 2017 році за підтримки міжнародних організацій громадські організації платформи "Омбудсман +" здійснили перший всеукраїнський моніторинг розпорядників інформації за цією методологією, що уможливило скласти рейтинг розпорядників інформації за показниками дотримання положень Закону України "Про доступ до публічної інформації".

У ході моніторингу був оцінений рівень доступу до інформації в обласних державних адміністраціях, обласних радах та міських радах обласних центрів по всій Україні. Зокрема, перевірка стосувалася питань відповідності офіційних документів органів влади Закону України "Про доступ до публічної інформації", а також оприлюднення необхідної інформації на веб-сайтах і якості роботи з інформаційними запитами громадян. В рамках моніторингу оцінювалась організація спеціального місця для роботи запитувачів з документами, можливість запитувачів особисто подати запит, а у місцевих радах – ще й чи відкритий доступ усіх громадян на сесійні засідання. Дослідивши роботу розпорядників за цими критеріями за Методологією, затвердженою Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, громадські організації змогли вивести "рівень відкритості" кожного розпорядника інформації.

Узагальненні громадською організацією "Центр демократії та верховенства права" результати відповідного моніторингу свідчать про таке.

Найбільш відкритими (високий рівень) серед обласних державних адміністрацій є Донецька, Харківська, Вінницька та Херсонська ОДА. Решта ж адміністрацій мають середній або задовільний бал, тож критичних проблем з доступом монітори не виявили.

Натомість моніторинг обласних рад виявив, що жодна з них не забезпечує доступ до інформації на високому рівні. Найкращою тут є Тернопільська обласна рада, однак вона отримала лише середню оцінку. А от рівень доступу в Київській обласній раді експерти оцінили як низький.

Рейтинг відкритості серед міських рад очолив Херсон – лише тут монітори поставили високу оцінку за рівень доступу. Решта ж міських рад мають середній та задовільний бал.

Окрім розпорядників у регіонах, монітори дослідили діяльність Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента України, ГПУ, Національного банку України, Державного управління справами, Центральної виборчої комісії, Центрального управління СБУ та 65 центральних органів виконавчої влади.

Дослідження цих органів за такими критеріями дотримання вимог Закону України "Про доступ до публічної інформації" проводилося вперше в Україні. Не зважаючи на це, результати моніторингу виявилися досить

непоганими: 30 центральних органів виконавчої влади організували свою роботу у цій сфері на високому рівні та ще 30 центральних органів виконавчої влади мають середній рівень. Також високий рівень доступу до інформації запитувачам забезпечують в Адміністрації Президента України та ЦУ СБУ.

Серед центральних органів виконавчої влади найвищу оцінку отримали Державне космічне агентство України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг, найскладніша ж ситуація з доступом – у Державному управлінні справами, Центральній виборчій комісії, Міністерстві інфраструктури та Державній службі геології та надр.

Проведено також моніторинг офіційних веб-сайтів судів, оскільки, на сьогоднішній день, одним з важливих інструментів отримання публічної інформації є офіційні веб-сайти, Метою моніторингу було покращення інформування громадськості про діяльність судової влади та створення умов для впровадження електронного врядування в Україні.

Ключовим завданням було проведення досліджень офіційних веб-сайтів судів та сторінок на веб-порталі "Судова влада" на предмет відповідності їх змісту положенням нормативно-правових актів, які регулюють питання доступу до інформації про їх діяльність, а також перевірка дотримання технічних, технологічних, програмних і лінгвістичних вимог до офіційних сайтів державних органів.

В результаті моніторингу виявлено, що рівень оприлюднення інформації на сайтах судів є переважно середнім. При цьому жоден із досліджених судів не має незадовільного рівня відкритості (від 0% до 20%).

У 2017 році Асоціацією українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів здійснено моніторинг 151 установ НПУ, який проводився відповідно до адаптованої "Методології оцінки рівня забезпечення доступу до публічної інформації суб'єктами владних повноважень", розробленої громадськими експертами у співпраці з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у 2016 році.

Проведений моніторинг виявив, що відповідальні особи та юристи НПУ, а особливо її територіальних підрозділів, мають абсолютно різне уявлення про те, якими відомчими нормативними документами потрібно керуватися у своїй діяльності в частині забезпечення доступу до публічної інформації.

Щодо оцінки рівня надання публічної інформації у відповідь на запити наголошено на порушенні строків отримання відповіді. Вчасно надійшло лише 66% відповідей. Рекордний строк між виконанням запиту, тобто датою поставлення підпису, і його реєстрацією на пошті – 17 днів.

У розділі звіту за результатами проведеного моніторингу "Наповнення офіційних сайтів публічною інформацією" зазначається, що такі проблемні питання як наявність застарілої та відсутність актуальної інформації, неповна контактна інформація територіальних органів, тощо, не дають змогу використовувати веб-сайти НПУ як надійне джерело інформації.

Організація та забезпечення доступу до публічної інформації в приміщеннях установ НПУ прямо залежить від політики керівника цієї установи. "Так, рівень забезпечення права на доступ до публічної інформації в Головному управлінні Національної поліції Вінницької області сягає 96,9%, тоді як відповідний показник в Головному управлінні Національної поліції Київської області – всього лише 21,9%.

Незважаючи на вжиті заходи, у Щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав людини і громадянина в Україні за 2017 рік вказується, що системність порушень Закону України "Про доступ до публічної інформації" наразі залишається на досить високому рівні. Порушення змінили свій характер, оскільки все менше скарг надходить на недотримання розпорядником інформації формального порядку опрацювання запитів або на обмеження інформації на підставі виключно відомчого переліку інформації ДСК. Але кількість скарг на обмеження доступу до інформації з огляду на незастосування трискладового тесту залишається досить великою.

При цьому зазначається, що в основі невиконання вказаного Закону в Україні є відсутність культури відкритості, насамперед, представників суб'єктів владних повноважень. Належна імплементація вимог цього Закону потребує зміни культури закритості, відчуження від суспільства до культури відкритості та співпраці з громадянським суспільством, розуміння того, що інформація, якою володіє суб'єкт владних повноважень, не є його власністю і може бути закрыта від суспільства лише у виключних випадках.

2.3.5. Запобігання корупції у приватному секторі

02 березня 2017 року рішенням НАЗК № 75 затверджено Типову антикорупційну програму юридичної особи³³ розроблену спільно з фахівцями проекту ПРООН "Прозорість та доброчесність публічного сектору" з урахуванням міжнародного стандарту ISO 37001 "Anti-bribery management systems", інших міжнародних актів та стандартів у сфері запобігання корупції у юридичних особах державного та приватного сектору економіки³⁴.

Вказана програма є комплексом правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції та одним із необхідних та обґрунтованих антикорупційних заходів у діяльності юридичної особи.

³³ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0326-17>.

³⁴ <https://nazk.gov.ua/news/nacionalne-agentstvo-zatverdilo-typovu-antikorupciynu-programu-yurydychnoyi-osoby>

Імплементація Типової антикорупційної програми дозволить удосконалити комплаєнс-політику юридичних осіб, спрямовану на запобігання та попередження вчинення їхніми працівниками корупційних чи пов'язаних з ними правопорушень, а також на забезпечення відповідності діяльності юридичної особи вимогам антикорупційного законодавства.

Крім того, запровадження антикорупційних програм юридичними особами на основі Типової програми дозволить впровадити систему комплаєнс-контролю за дотриманням їхніми працівниками нормативно-правових актів, внутрішніх процедур і правил у сфері антикорупційної діяльності.

Ефективне впровадження антикорупційних програм юридичних осіб забезпечить прозорість їх діяльності, справедливе і неупереджене виконання працівниками і керівництвом юридичних осіб своїх функціональних обов'язків, що не лише дозволить зекономити державні кошти та моніторити їх використання юридичною особою, а й стане поштовхом до розвитку економіки держави, оскільки позитивно вплине на рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості бізнес-середовища України.

Водночас у зв'язку із надходженням до НАЗК листів юридичних осіб щодо надання методичної допомоги в частині виконання положень Типової антикорупційної програми, а також з урахуванням положень Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, НАЗК спільно з експертами ПРООН розроблено Методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації антикорупційних програм юридичних осіб, які затверджено рішенням Національного агентства від 22 вересня 2017 року № 734.

До цих Методичних рекомендацій, серед іншого, включені найкращі практики та приклади, які напрацьовані за останні роки провідними міжнародними організаціями у цій сфері – ООН, ОЕСР та Міжнародною організацією зі стандартизації.

Затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та реалізації антикорупційних програм юридичних осіб дозволило методологічно забезпечити діяльність осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційних програм у юридичних особах, що, в свою чергу, сприятиме удосконаленню роботи таких юридичних осіб в частині запобігання, виявлення та протидії корупції у їх діяльності.

Слід відзначити ініціативу Ради бізнес-омбудсмена щодо створення Всеукраїнської мережі доброчесності і комплаєнсу (далі – Мережа), як нову ініціативу для бізнесу, який прагне працювати прозоро. Рада бізнес-омбудсмена за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку та ОЕСР представила її 19 травня 2017 року.

Метою створення Мережі є просування ідеї етичного та відповідального ведення бізнесу. Компанії-учасники мережі погодилися підтримувати добру ділову репутацію та постійно удосконалювати власні стандарти доброчесності відповідно до кращих міжнародних практик.

Цілями Мережі є:

створення усталеної спільноти відповідального бізнесу, який діє подібно;

підвищення інтересу, обізнаності та розуміння важливості доброчесності та прозорості бізнесу у суспільстві, включаючи суб'єктів господарювання, задіяних у приватному та державному секторах;

створення платформи для обміну знаннями та досвідом для національних та міжнародних компаній, що здійснюють діяльність в Україні у галузях ділової етики, доброчесності, комплаєнсу та боротьби з корупцією;

забезпечення підготовки та навчання учасників Мережі та, за можливості, їх персоналу у сфері боротьби з корупцією, а також чесної та прозорої бізнес поведінки;

вплив на формування політики та керівних принципів доброчесності і прозорого ведення бізнесу на державному рівні, а також на рівні різних організацій, які поділяють спільні інтереси в поліпшенні ділового клімату в країні.

На установчих зборах 09 жовтня 2017 року були затверджені органи управління, бюджет, цілі та завдання Мережі.

Протягом 2017 року проведено низку освітніх зустрічей, на яких члени Мережі мали можливість поділитися власним досвідом у провадженні практик комплаєнсу.

На початку грудня 2017 року, Виконавчий комітет Мережі затвердив склад двох експертних груп, одна з яких працює над внутрішньою політикою Мережі, а інша – над Методологією оцінки ризиків та Матрицею кодексу поведінки для членів Мережі. До складу груп входять як представники членів Мережі, так і незалежні експерти.

2.3.6. Доброчесність судової влади

Створення судової системи в Україні здійснюється відповідно до Конституції України (Розділ 8 "Правосуддя") та Закону України "Про судоустрій і статус суддів".

Нова редакція Закону України "Про судоустрій і статус суддів" прийнята 02 червня 2016 року та вступила в силу 30 вересня 2016 року разом зі змінами до Конституції України у сфері правосуддя.

Змінами до Конституції України скасовано інститут "призначення судді на посаду вперше" та запроваджено порядок, відповідно до якого судді обіймають посади безстроково.

Також з метою усунення політичної складової у процесі призначення суддів розгляд питання про призначення кандидата на посаду судді здійснює конституційний орган – Вища рада правосуддя.

Згідно зі статтею 80 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" призначення на посаду судді здійснюється Президентом України на підставі та в межах подання Вищої ради правосуддя без перевірки додержання встановлених цим Законом вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення добору чи кваліфікаційного оцінювання кандидатів.

Окрім того, 21 грудня 2016 року був прийнятий новий Закон України "Про Вищу раду правосуддя", який набув чинності 05 січня 2017 року. Закон регулює організацію та роботу переформованої ВРП, зокрема щодо призначення суддів і дисциплінарних процедур.

Конституційна реформа 2016 року у сфері судоустрою в цілому базується на висновках Венеціанської комісії (Європейська комісія за демократію через право) та містить такі позитивні зміни, як призначення суддів за Президентом України за поданням ВРП (на противагу їх призначенню Парламентом), скасування 5-річного випробувального терміну для "молодих" суддів, надання нових повноважень ВРП і зміну її складу (більшість складають судді), введення трирівневої судової системи з Верховним Судом, обмеження суддівської недоторканності.

Закон України "Про судоустрій і статус суддів" передбачає створення двох "вищих спеціалізованих судів", а саме Вищого суду з питань інтелектуальної власності та Вищого антикорупційного суду.

Утворення Вищого антикорупційного суду та оголошення конкурсу на посади суддів у цьому суді повинно відбутися протягом дванадцяти місяців з дня набрання чинності закону, який визначає спеціальні вимоги до суддів цього суду.

Закон "Про судоустрій і статус суддів" не містить положень про конкретні повноваження Вищого антикорупційного суду та порядок його роботи, тому очікується, що саме спеціальний закон регулюватиме повноваження цього суду.

На сьогодні Верховна Рада України прийняла у першому читанні проект Закону України "Про Вищий антикорупційний суд" (реєстр. № 7440 від 22 грудня 2017 року).

У Законі України "Про судоустрій і статус суддів" містяться норми, які допоможуть боротися із корупційною складовою в суддівському корпусі.

З метою уникнення корупційних ризиків та для забезпечення принципів відкритості і прозорості діяльності суддів Законом удосконалено положення щодо моніторингу способу життя судді, закріплено обов'язок судді подавати декларацію родинних зв'язків та декларацію доброчесності.

Зазначеним Законом запроваджено нові підстави для звільнення судді, які створили можливість очищення системи від недоброчесних суддів. Зокрема, такою підставою є порушення суддею обов'язку підтвердити законність джерела походження майна.

Довіра з формуванням суспільної думки націлена на правомірні очікування з боку громадськості певної моделі поведінки суддів, що втілюється у ефективному здійсненні судочинства та виступає мірою реалізації завдань справедливого суду. Моральна складова суддівської етики (стосунки судді з учасниками судового процесу, з колегами, з відвідувачами суду та з будь-ким поза межами службової діяльності) вимагає від суддів дотримання правил поведінки, які включають в себе як загальновизнані норми моралі, що існують в суспільстві, так і стандарти, що регулюють службову діяльність, тобто вимоги, встановлені законодавством до професії, та стандарти, що стосуються позаслужбової поведінки й іншої дозволеної діяльності.

Вимоги до етичних норм поведінки осіб, до яких належать також і судді, встановлені розділом VI Закону України "Про запобігання корупції".

При цьому, норми статті 58 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" вимагають врегулювати питання етики суддів у Кодексі суддівської етики, що затверджується з'їздом суддів України за пропозицією Ради суддів України.

Положення Кодексу суддівської етики, затвердженого XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року³⁵, регулюють питання заборони позапроцесуального спілкування судді зі сторонами у справі, декларування фінансових інтересів судді та членів його сім'ї, відвід судді, стосунки із ЗМІ й поведінки судді в неробочий час.

Вказаний Кодекс відповідає міжнародним стандартам суддівської поведінки та є важливим кроком до підвищення довіри громадян до судової гілки влади в Україні.

Крім того, для зручнішого тлумачення норм цього Кодексу Рада суддів України затвердила своїм рішенням від 04 лютого 2016 року № 4 Коментар до Кодексу суддівської етики³⁶, який містить роз'яснення основних прав, гарантій та принципів поведінки судді при здійсненні правосуддя та в конкретній ситуації.

Правила врегулювання конфлікту інтересів в діяльності суддів Конституційного Суду України та суддів інших судів, що входять до системи судоустрою, визначаються законами, які регулюють статус відповідних осіб та засади організації відповідних органів.

³⁵ [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).

³⁶ <http://www.vru.gov.ua/content/file/Rish1.pdf>; <http://rsu.gov.ua/ua/events/komentar-do-kodeksu-suddivskoi-etiki>.

Закон України "Про судоустрій і статус суддів" визначає вищим органом суддівського самоврядування у період між з'їздами суддів України – Раду суддів України, яка серед іншого здійснює контроль за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів, голови чи членів ВККС, Голови Державної судової адміністрації України чи його заступників; приймає рішення про врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у діяльності зазначених осіб (у разі якщо такий конфлікт не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом).

При цьому, Рада суддів України рішенням від 04 лютого 2016 року № 2 затвердила Порядок здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо конфлікту інтересів в діяльності суддів та інших представників судової системи та його врегулювання³⁷.

Метою зазначеного Порядку є відновлення та зміцнення довіри суспільства до судової системи; підвищення рівня дотримання етичних стандартів в поведінці суддів; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в діяльності суддів судів загальної юрисдикції, голови та членів ВККС, Голови Державної судової адміністрації України та його заступників; узгодження приватних та публічних інтересів зазначених осіб; забезпечення їх неупередженості та об'єктивності, надання переваги дотриманню публічних інтересів при прийнятті рішень; унеможливлення появи та розвитку корупції у судовій системі; а також визначення організаційних та правових засад реалізації повноважень Ради суддів України щодо здійснення контролю за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів та прийняття рішень про врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів та інших представників судової системи.

Конституцією України встановлено заборони або обмеження на ведення суддями певних видів діяльності, а саме існує заборона щодо належності до політичних партій, профспілок, участі у будь-якій політичній діяльності, володіння представницьким мандатом, обіймання будь-яких інших оплачуваних посад, виконання іншої оплачуваної роботи, крім наукової, викладацької чи творчої (статті 127).

Заборона суддям займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України, також встановлена статтею 25 Закону України "Про запобігання корупції".

Аналогічні обмеження містяться також у Кодексі суддівської етики.

Разом з тим, положеннями статті 87 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" запроваджено додаткові механізми для стимулювання забезпечення доброчесної поведінки суддів із залученням громадськості,

³⁷ http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/21.

зокрема, утворення Громадської ради доброчесності з метою сприяння ВККС у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності.

Громадська рада доброчесності відповідно до наданих повноважень серед іншого збирає, перевіряє та аналізує інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді), надає ВККС інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді), надає, за наявності відповідних підстав, ВККС висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, який додається до досьє кандидата на посаду судді або до суддівського досьє.

НАЗК проводить моніторинг за виконанням вимог Закону України "Про запобігання корупції", у тому числі щодо декларацій про майно і доходи. Слід зазначити, що відповідно до статті 60 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", повна перевірка декларації про майно і доходи (яка включає з'ясування достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірку на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення) здійснюється НАЗК щодо кожного судді щонайменше один раз на п'ять років, а також за відповідним запитом ВККС або ВРП. Порушення суддями вимог до заповнення декларації може стати підставою для дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності (які можуть виникати одночасно), залежно від справи. При виявленні ознак кримінального правопорушення, НАЗК має передати необхідну інформацію у відповідній справі НАБУ. Якщо виявлені ознаки дисциплінарного правопорушення, НАЗК має передати справу до ВККС і ВРП.

НАЗК також здійснює моніторинг способу життя суддів на вимогу ВККС або ВРП з метою встановлення відповідності рівня життя судді та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам. Якщо НАЗК виявляє будь-які невідповідності, проводиться повна перевірка декларації. У разі виявлення за результатами моніторингу способу життя ознак корупції або правопорушення, пов'язаного з корупцією, НАЗК інформує про них НАБУ. Результати моніторингу способу життя судді можуть також використовуватися для оцінки дотримання суддею правил суддівської етики та включаються до суддівського досьє. За відсутності протилежних доказів, інформація, надана суддями у деклараціях родинних зв'язків і деклараціях доброчесності судді, вважається достовірною. У разі одержання інформації, що може свідчити про недостовірність (в тому числі неповноту) наданих тверджень, ВККС проводить відповідну перевірку.

Протягом останніх років Україні вдалося здійснити значні законодавчі та практичні заходи для реформування судової гілки влади, посилення контролю за діяльністю суддів, забезпечення їх доброчесної поведінки. Однак рівень сприйняття корупції у судовій системі, за даними соціологічних

досліджень, проведених у 2017 році³⁸, залишається порівняно високим, що обумовлює необхідність подальших законодавчих та інших кроків для його зниження.

Позитивні зрушення у судовій сфері були відзначені в Оціночному звіті GRECO щодо України за результатами Четвертого раунду оцінювання, який стосувався серед іншого запобігання корупції серед суддів³⁹, та у Звіті про імплементацію антикорупційної реформи в Україні в рамках Четвертого раунду моніторингу Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією, затверджений Антикорупційною мережею ОЕСР⁴⁰.

Водночас, у цих аналітичних документах міститься низка рекомендацій з метою покращення функціонування судової гілки влади з тим, щоб забезпечити її функціональність та незалежність.

ВИСНОВКИ

1. Запобігання корупції є надзвичайно важливим елементом зниження рівня корупційних чинників у суспільстві та системі державного управління. Запобігання є пріоритетним напрямом діяльності державних органів у порівнянні із покаранням за корупцію. І центральну координуючу роль у плануванні, здійсненні та моніторингу заходів у цій галузі займає НАЗК, на яке в тому числі покладено безпосереднє виконання досить великої кількості завдань.

В Україні протягом останніх років, в тому числі на виконання міжнародних рекомендацій, створена законодавча база, метою якої є запуск системи нормативно-правових та інституційних елементів, які разом всебічно мають позитивним чином впливати на виявлення та нівелювання корупційних чинників у найбільш уразливих сферах суспільного життя.

Найважливішими сферами докладання зусиль залишаються встановлення дієвих інструментів для забезпечення доброчесності представницьких органів та доброчесності публічної служби. У зв'язку з цим окрему увагу НАЗК приділяє постійній роботі із втілення стандартів уникнення конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Наступним елементом стримування зловживань при виконанні владних повноважень є заходи фінансового контролю у вигляді подання електронних декларацій. Весь комплекс заходів у цій сфері покладено на НАЗК.

Так само НАЗК є основним суб'єктом у механізмі запобігання політичній корупції.

³⁸ Див. Розділ I

³⁹ [https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20порогами/GrecoEval4Rep\(2016\)9-P3-en-Ukraine_ukr.pdf](https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20порогами/GrecoEval4Rep(2016)9-P3-en-Ukraine_ukr.pdf)

⁴⁰ <https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/міжнародні%20порогами/ACN-Ukraine-Round-4-Monitoring-Report-ENG.pdf>

Надзвичайно важливими частинами системи запобіжників корупційних діянь є впровадження прозорих та конкурентних засад у публічних закупівлях (шляхом впровадження системи закупівель ProZorro), а також здійсненні фінансового контролю і аудиту за державними коштами (ця функція покладена на Рахункову палату та Держаудитслужби).

У всіх названих сферах (за винятком підвищення доброчесності народних депутатів України) за звітний період відбувалася активна діяльність, продемонстровані досить високі показники. Це цілomu свідчить, що основні чинники у державному механізмі запобігання корупції функціонують належним чином, що, звичайно, не означає, що вказаний механізм не потребує удосконалення.

2. У законодавстві України відсутні ефективно діючі механізми запобігання та контролю за доброчесністю народних депутатів України, на що була звернута увага у звіті GRECO за результатами Четвертого раунду оцінки. Це призводить до виникнення численних конфліктів інтересів у народних депутатів України під час здійснення ними своїх повноважень, створює перешкоди для демократичних процедур законотворчої діяльності, існування нерегламентованого законодавством впливу на законодавчий процес бізнес-інтересів приватних осіб та самих парламентарів, які тісно пов'язані із бізнес колами. Існування такої ситуації тягне за собою упередженість у діяльності народних депутатів України, зловживання ними при здійсненні своїх повноважень.

3. Після ухвалення у 2015 році нового Закону України "Про державну службу" за звітний період продовжує системно створюватися інфраструктура для належної реалізації вказаного закону, який є центральним у сфері забезпечення доброчесної і професійної публічної служби.

Відповідно до вимог Закону за 2017 рік на зайняття посад державної служби категорій "Б" і "В" в Україні проведено 62 006 конкурсів, 93 780 осіб взяли участь у конкурсі, з яких 53 339 осіб призначено на посади.

Активно здійснюється забезпечення умов для реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування з впровадженням Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

Кабінет Міністрів України постановою від 23 серпня 2017 року № 640 затвердив Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців.

Також Кабінет Міністрів України наприкінці 2017 року затвердив Концепцію оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, яка заклала базис для запровадження системного підходу до стратегічного планування та формування державної політики на основі її аналізу, оновлення

структури апарату міністерств і кадрового складу, оптимізації чисельності та реформи системи оплати праці державних службовців.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 691 у новій редакції затверджено Порядок проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

4. НАЗК за звітний період здійснено значну кількість роз'яснювальних заходів, надання практичної та методичної допомоги у сфері застосування положень законодавства щодо конфлікту інтересів та правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Здійснено 1 545 заходів моніторингу і контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. При цьому НАЗК виявлено ознаки адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та складено 159 адміністративних протоколів про відповідні правопорушення.

5. Одним із важливих здобутків чинного антикорупційного законодавства стало запровадження розвинутого механізму фінансового контролю у вигляді подання декларацій особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

До Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, протягом 2017 року подано 1 448 804 електронні документи, з яких 1 240 605 декларацій, 169 525 виправлених декларацій, 38 674 повідомлень про зміни в майновому стані.

У 2017 році НАЗК затвердило Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Здійснюються заходи щодо перевірки поданих декларацій відповідно до чинного законодавства.

Підготовлені до впровадження механізми автоматичної перевірки декларацій.

6. Законодавчі акти, спрямовані на запобігання політичній корупції та державного фінансування політичних партій, що ухвалені у 2015–2016 роках, продовжують реалізовуватися з боку НАЗК в межах компетенції.

У 2017 році з метою реалізації вимог Закону України "Про політичні партії в Україні" щодо надання державного фінансування статутної діяльності НАЗК (рішенням від 12 січня 2017 року № 7) було виділено суму 442 399 400 грн для шістьох політичних партій, які згідно з законодавством отримали право на таке фінансування.

Протягом IV кварталу 2016 року та I–III кварталів 2017 року НАЗК проаналізовані звіти політичних партій, а також виявлено та складено 264 протоколи щодо порушення вимог законодавства в сфері запобігання політичній корупції. Накладено штрафів на загальну суму 337 790 грн, конфісковано за рішенням суду до державного бюджету України незаконно здійснених внесків в обсязі 1 314 687 грн.

7. У сфері фінансового контролю та аудиту Рахунковою палатою проведено 638 контрольних заходів, за результатами яких підготовлено та розглянуто на засіданні Рахункової палати 95 звітів.

У свою чергу, органами Держаудитслужби протягом звітного року проведено майже 2,2 тис. заходів державного фінансового контролю на понад 1,8 тис. підприємствах, в установах та організаціях. У розрахунку на 1 перевірений об'єкт обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів 2017 році склав 235,9 млн грн. За результатами ревізій та перевірок виявлено втрат фінансових і матеріальних ресурсів майже на 2,3 млрд грн.

Кабінет Міністрів України розпорядженням від 08 лютого 2017 року схвалив Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, яка має на меті побудову сучасної та ефективної системи управління державними фінансами. До Стратегії Кабінетом Міністрів України також було затверджено План заходів з реалізації.

8. Продовжує розвиватися механізм запобігання корупції у сфері публічних закупівель. Так, у 2017 році економія коштів за рахунок проведення конкурентних процедур закупівель з допомогою системи Prozorro становила 27,09 млрд грн.

У 2017 році було також проведено роботу над удосконаленням законодавчої бази та технічного функціоналу системи ProZorro. Так, було прийнято Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких інших законів України в частині порядку проведення моніторингу", завдяки якому процедури, що містять ознаки порушення законодавства та потребують проведення моніторингу, будуть автоматично визначатися системою ризик-індикаторів в режимі реального часу.

Крім цього, були внесені зміни до наказу Мінекономрозвитку "Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель" у частині уточнення застосування користувачами електронної системи закупівель окремих його положень, а також здійснено інтеграцію електронної системи закупівель ProZorro з Єдиним державним реєстром юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, завдяки якій з'явилась функція автоматичної перевірки даних учасника в у цьому реєстрі.

Удосконалена також постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків" з метою конкретизації

підстав та випадків повернення плати учасникам та виплат нагороди операторам авторизованих електронних майданчиків тощо.

9. Стан законодавства України про доступ до інформації в цілому отримав високу оцінку у Звіті про імплементацію антикорупційної реформи в Україні в рамках Четвертого раунду моніторингу Стамбульського плану дій по боротьбі з корупцією, затверджений Антикорупційною мережею ОЕСР.

10. У сфері запобігання корупції у приватному секторі НАЗК своїм рішенням від 02 березня 2017 року № 75 затвердило "Типову антикорупційну програму юридичної особи", зміст якої відповідає міжнародному стандарту ISO 37001 "Anti-bribery management systems", іншим міжнародним актам та стандартам у сфері запобігання корупції у юридичних особах державного та приватного сектору економіки.

Започатковано діяльність Всеукраїнську мережу доброчесності і комплаєнсу.

11. Спостерігається суттєве збільшення кількості звернень до НАЗК з боку викривачів, які повідомляють про корупційні правопорушення. Так, протягом 2017 року у НАЗК зареєстровано 748 повідомлень про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Проте у даному напрямі діяльність НАЗК та інших органів державної влади має бути значним чином інтенсифікована, в тому числі шляхом проведення необхідних інформаційних кампаній серед громадян та шляхом запровадження практики належного і оперативного реагування на отримані повідомлення.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. На підставі та з урахуванням рекомендацій GRECO у сфері забезпечення доброчесності парламенту розробити та затвердити Кодекс етичної поведінки народних депутатів України з детальними письмовими рекомендаціями щодо його практичного використання (зокрема, що стосується попередження конфліктів інтересів при виконанні повноважень народного депутата, оприлюднення інформації про можливий конфлікт і можливість самовідводу у конкретних випадках конфліктів інтересів, а також щодо подарунків та інших вигод, контактів із третіми сторонами тощо).

2. Внести зміни до Закону України "Про Регламент Верховної Ради України", спрямовані на посилення внутрішніх механізмів контролю за доброчесністю у Верховній Раді України, які б забезпечили незалежний, безперервний моніторинг і виконання правил доброчесної поведінки, а також на забезпечення виключно персонального голосування народними депутатами України.

3. З урахуванням кращих міжнародних практик та стандартів розробити та прийняти закон стосовно правових засад лобіювання, який би поширював свою дію не лише на діяльність Верховну Раду України, а і на правотворчу

діяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Забезпечити механізми для імплементації зазначеного закону.

4. Забезпечити прийняття закону про публічні консультації з метою посилення громадського контролю за прийняттям рішень виборними посадовими особами, встановлення механізму попереднього громадського обговорення суспільно важливих рішень.

5. Розробити та ухвалити, за умови відповідності кращим міжнародним практикам і стандартам, законопроект щодо забезпечення відкритості та доступу до інформації про діяльність Верховної Ради України, її комітетів та народних депутатів України.

6. Забезпечити внесення змін до законодавчих актів, розроблені НАЗК, які спрямовані на удосконалення механізмів запобігання політичній корупції щодо зміни порядку притягнення до відповідальності за порушення, пов'язані з наданням фінансової підтримки політичним партіям та їх фінансовою звітністю.

8. Вжити заходів щодо приєднання України до Конвенції про доступ до офіційних документів, ухваленою 27 листопада 2008 року Комітетом Міністрів Ради Європи, а також забезпечити імплементацію її положень до національного законодавства.

9. Розглянути питання законодавчого врегулювання питання створення незалежного наглядового органу у сфері доступу до публічної інформації (Інформаційного комісара).

10. Для подальшого поширення в українському суспільстві позитивного ставлення до інституту викривачів, забезпечити підготовку змін законодавства з метою забезпечення додаткового правового захисту викривачів та встановлення контролю за належною реакцією суб'єктів владних повноважень на повідомлення від викривачів про корупційні діяння.

РОЗДІЛ III. ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЮ

3.1 Статистична інформація щодо застосування законодавства про кримінальну відповідальність за корупційні злочини

На сьогодні Закон України "Про запобігання корупції" окреслив таке коло спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції – органи прокуратури, НПУ, НАБУ, НАЗК.

Відповідно до статті 45 КК України до числа корупційних злочинів належать:

нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (стаття 210 КК України);

прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (стаття 368 КК України);

пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369 КК України);

підкуп працівника підприємства, установи чи організації (стаття 354 КК України), службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 368³ КК України), особи, яка надає публічні послуги (стаття 368⁴ КК України);

зловживання владою або службовим становищем (стаття 364 КК України);

зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (стаття 364¹ КК України), особами, які надають публічні послуги (стаття 365² КК України);

зловживання впливом (стаття 369² КК України);

незаконне збагачення (стаття 368² КК України).

Крім цього корупційними злочинами у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем є:

привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (стаття 191 КК України);

викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (стаття 262 КК України);

викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (стаття 308 КК України);

викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (стаття 312 КК України);

викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим

становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (стаття 313 КК України);

порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (стаття 320 КК України);

викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (стаття 357 КК України);

викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (стаття 410 КК України).

Перелік адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, визначений главою 13-А КУпАП, охоплює, зокрема такі правопорушення:

порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172⁴ КУпАП);

порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172⁵ КУпАП);

порушення вимог фінансового контролю (стаття 172⁶ КУпАП);

порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 172⁷ КУпАП);

незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (стаття 172⁸ КУпАП);

невжиття заходів щодо протидії корупції (стаття 172⁹ КУпАП).

1. Статистичні дані про результати діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції з обов'язковим зазначенням таких даних (крім НАЗК, інформація щодо діяльності якого відображена у главі IV Національної доповіді).

кількість зареєстрованих кожним зі спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції повідомлень про кримінальні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією

Дані про стан роботи правоохоронних органів, крім НАБУ, у сфері запобігання та протидії корупційним злочинам і адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, узагальнюються у звітності "Про стан протидії корупції" за формою № 1-КОР, затвердженій спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства доходів і зборів України, Міністерства оборони України, Державної судової адміністрації України від 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60, яка формується органами НПУ.

Звіт про стан протидії корупції щоквартально оприлюднюється на сайті МВС та який містить відомості про адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, корупційні злочини, про осіб, які вчинили корупційні

злочини, про рух кримінальних проваджень з ознаками корупції та відомості про матеріальні збитки, їх відшкодування та вилучення предметів злочинної діяльності за корупційними правопорушеннями.

У 2017 році **органами прокуратури** розпочато (продовжено) досудове розслідування в **1 255** кримінальних провадженнях з ознаками корупції.

Органами прокуратури у минулому році до ЄРДР внесено відомості щодо **215** кримінальних правопорушень за статтею 366¹ КК України.

НПУ упродовж 2017 року зареєстровано:

з ознаками кримінальних правопорушень – 1528;

з ознаками адміністративних правопорушень – 5846.

У свою чергу, в **НАБУ** за 2017 рік зареєстровано 542 заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення.

Нижче наведено відомості про кримінальні правопорушення, виявлені працівниками спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції у 2016 та 2017 роках, а також відомості за аналогічні роки про кримінальні правопорушення, досудове розслідування в яких здійснювалось слідчими відповідних органів.

Таблиця 3.1. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, виявлені у 2016 році працівниками органів⁴¹

		Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	СБУ	Податкові органи
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		2175	196	275	1115	503	46
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	2130	195	260	1090	500	45
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	37		15	20	2	
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	7	1		5	1	
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	48		13	24	1	
	тяжких та особливо тяжких	1228	109	150	577	331	35

⁴¹ Зазначені відомості та ті, що вказані далі, взяті зі звітності про стан протидії корупції за 2016 рік (Форма № 1-KOP, затвердженої наказом Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Міністерства доходів і зборів, Міністерства оборони, Державної судової адміністрації України 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60); http://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm

учинено у	фінансово-кредитній системі	9			6	2	
	банківській системі	98	1		14	83	
	паливно-енергетичному комплексі	50	3	2	42	2	
	агропромисловому комплексі	34	6		21	7	
	освіти	145	8	4	122	8	2
	охорони здоров'я	72	2	3	60	7	
	транспорту	31	2	1	23	5	
	на підприємствах оборонно-промислового комплексу	4		3		1	
	бюджетній системі	200	14	7	146	19	13
	сфері земельних відносин	97	12	3	60	21	
	приватизації	5	1		2	2	
	охорони довкілля	42	3	2	25	12	
	привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	525	39	11	364	98	6
	викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч.ч. 2, 3 ст. 262 КК України)	2			2		
	підrobлення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)	1				1	
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	181	27	4	102	20	19
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	42	1		39		1

	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України)	7		1	6		
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)	4	1		2	1	
	прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	840	97	128	336	255	14
	незаконне збагачення (ст. 368 ² КК України)	6	1	4	1		
	підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	34			32	2	
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	12	2		5	5	
	зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	241	15	46	103	68	1
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна , а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)	31		31			
	інші корупційні правопорушення	249	13	50	123	53	5

Таблиця 3.2. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, виявлені у 2017 році працівниками органів

		Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	СБУ	Податкові органи	
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		2831	240	201	1838	419	43	
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	2786	231	200	1807	415	43	
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	38	4	1	29	4		
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	7	5		2			
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	78	3	15	23	25		
	тяжких та особливо тяжких	1676	152	111	1029	271	32	
	учинено у	фінансово-кредитній системі	89			87	1	
		банківській системі	86	2		84		
		паливно-енергетичному комплексі	77	2	2	65	6	
		агропромислового комплексі	55	2		43	3	1
		освіти	193	12	1	172	8	
		охорони здоров'я	95	6	4	67	18	
		транспорту	39	4	1	25	6	
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	13	1	1	10	1	
		бюджетній системі	339	26	4	269	27	6
		сфері земельних відносин	157	17	2	116	22	
		приватизації	3			3		
		охорони довкілля	58	3	3	30	19	
		привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	1031	51	17	848	65	5
		викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної	3	2	1			

	зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч.ч. 2, 3 ст. 262 КК України)						
	підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)						
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	252	33	3	176	19	13
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	56	2		49	4	
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України)	21	1		12		
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)	7	1		6		
	прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	744	96	97	312	207	19
	незаконне збагачення (ст. 368 ² КК України)	1				1	
	підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	35	1		34		
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	32	3	2	26	1	
	зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	229	19	27	118	61	

	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна , а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)	26		25	1		
	інші корупційні правопорушення	391	31	29	254	60	6

Таблиця 3.3. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, кримінальні провадження, досудове розслідування у яких у 2016 році здійснювалось слідчими органів відповідних органів

		Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		611	366	1066	92	8
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	607	348	1043	92	8
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	1	18	18		
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	2		5		
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	2	15	29	1	
	тяжких та особливо тяжких	369	193	546	86	6
	учинено у	фінансово-кредитній системі	1	7		
		банківській системі		16	82	
		паливно-енергетичному комплексі	4	2	43	
		агропромисловому комплексі	8	1	25	
		освіти	10	4	129	2
		охорони здоров'я	4	4	64	
		транспорту	2	1	27	

	на підприємствах оборонно-промислового комплексу	1	3			
	бюджетній системі	27	12	157		4
	сфері земельних відносин	21	3	72		
	приватизації	5				
	охорони довкілля	13	2	27		
	привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	36	11	383	83	5
	піддроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)	1				
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	50	4	121		2
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)		1	39		1
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України)			1	6	
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)			4		
	прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	369	177	280	4	
	незаконне збагачення (ст. 368 ² КК України)	1	4	1		
	підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	1		33		
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	5		6	1	
	зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	85	78	66	3	
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів		31			

	пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)					
	інші корупційні правопорушення	61	59	127	1	

Таблиця 3.4. Відомості про кримінальні корупційні правопорушення, кримінальні провадження, досудове розслідування у яких у 2017 році здійснювалось слідчими органів відповідних органів

		Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	Служба безпеки	Податкові органи	
Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		699	307	1709	31	7	
з них	направлено до суду з обвинувальним актом	690	306	1674	31	7	
	направлено до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності	4	1	33			
	закрито провадження, коли помер підозрюваний	5		2			
	що вчинені в складі ОГ і ЗО	8	17	30	11		
	тяжких та особливо тяжких	451	153	969	26	5	
	учинено у	фінансово-кредитній системі	1		87		
		банківській системі	3		83		
		паливно-енергетичному комплексі	6	2	64	2	
		агропромислового комплексі	3		45		1
		освіти	17	1	174		
		охорони здоров'я	13	5	75	2	
		транспорту	9	2	25		
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	2	1	10		
		бюджетній системі	51	9	270	3	2
сфері земельних відносин		38	9	110			
приватизації			3				
охорони довкілля	23	4	18	12			

	привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч.ч.2-5 ст.191 КК України)	73	20	868	23	6
	викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч.ч. 2, 3 ст. 262 КК України)	2	1			
	піддроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. ч. 2,3 ст. 358 КК України)					
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	66	5	169	3	
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364 ¹ КК України)	6		49	1	
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК України)			21		
	службове підроблення (ч.2 ст.366 КК України)	1		6		
	прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України)	365	160	203		
	незаконне збагачення (ст. 368 ² КК України)			1		
	підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368 ³ КК України)	4		31		
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368 ⁴ КК України)	5	2	25		
	зловживання впливом (ст. 369 ² КК України)	82	51	91	1	
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових		26			

	або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч.ч.2,3 ст.410 КК України)					
	інші корупційні правопорушення	92	42	245	3	1

кількість оперативно-розшукових справ, заведених спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, та їх результативність

У провадженні детективів **НАБУ** станом на 31.12.2017 перебували 32 оперативно-розшукові справи, 11 з яких реалізовано у встановленому законом порядку.

Водночас, за інформацією **НПУ** відомості про кількість оперативно-розшукових справ, заведених згідно з вимогами пункту 2 розділу XVIII Переліку відомостей, що становлять службову інформацію НПУ, затвердженого наказом НПУ від 10 травня 2016 року № 385, є службовою інформацією органів НПУ, що унеможлиблює її використання іншими державними органами.

кількість осіб, щодо яких складено обвинувальні акти щодо вчинення ними кримінальних корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також протоколів про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією

НАБУ стосовно 165 осіб складено обвинувальні акти про вчинення ними кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ, в тому числі у 2017 році – стосовно 103 осіб.

За інформацією САП, у 2017 році **прокурорами** здійснювалося процесуальне керівництво у 909 кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких проводилося детективами НАБУ. У таких кримінальних провадженнях до суду направлено 58 обвинувальних актів і 3 клопотання про звільнення осіб від кримінальної відповідальності.

НПУ складено 1129 обвинувальних актів за корупційні злочини та складено 5846 адміністративних протоколів за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Слідчими **органів прокуратури** завершено розслідування та направлено до суду 888 обвинувальних актів, клопотань щодо застосування примусових заходів медичного характеру, про вчинення 997 кримінальних корупційних правопорушень стосовно 1 089 осіб, а також 45 обвинувальних

актів у кримінальних провадженнях за статтею 366¹ КК України стосовно 46 осіб.

**Таблиця 3.5. Рух кримінальних проваджень
з ознаками корупції, досудове розслідування у яких
здійснювалось слідчими відповідних органів, 2016 рік**

			Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	СБУ	Податкові органи
Залишок незакінчених проваджень на початок звітного періоду			295	148	51	95	1	
Розпочато (продовжено) досудове розслідування у кримінальних проваджень у звітному періоді			2281	735	447	1064	31	4
з них	відновлено досудове розслідування у раніше зупинених чи закритих кримінальних провадженнях		73	28	22	21	2	
Відсторонено від посади осіб			595	301	122	167	5	
Закінчено проваджень у звітному періоді (з повторними)			1782	536	357	862	24	3
з них	закінчено в строки понад 2 місяців кримінальних проваджень		537	216	107	202	12	
	у т.ч.	без продовження строку розслідування	36	22	5	9		
Направлено проваджень до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру			1739	534	339	839	24	3
у них	кримінальних правопорушень		2160	614	350	1071	119	6
	обвинувачених		2010	654	388	928	36	4
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	303	124	103	68	8	
Направлено проваджень до суду для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності			36		18	18		
у них	кримінальних правопорушень		36		18	18		
	підозрюваних		36		18	18		
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою						
Закрито проваджень			7	2		5		

Направлено проваджень за підслідністю			130	70	48	8	3	1
Об'єднано матеріалів досудового розслідування в одному провадженні			298	91	16	190	1	
Зупинено досудове розслідування			87	29	29	29		
у них	якщо підозрюваний захворів на тяжку хворобу		34	12	12	10		
	якщо підозрюваний переховується від органів слідства		46	12	16	18		
	якщо наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва		7	5	1	1		
Залишок незакінчених проваджень на кінець звітного періоду			279	157	48	70	4	
у них	підозрюваних		271	153	69	47	2	
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	51	20	22	7	2	
Повернуто проваджень у порядку ст. 314 КПК України			111	37	15	59		
Звільнено затриманих за не підтвердженням підозри у вчиненні кримінального правопорушення								
Кількість виправданих і осіб, щодо яких провадження закрито за відсутністю події або складу кримінального правопорушення, а також за не доведенням винуватості особи			64	21	3	40		
з них	утримувалося під вартою		4	2		2		

Таблиця 3.6. Рух кримінальних проваджень з ознаками корупції, досудове розслідування у яких здійснювалось слідчими відповідних органів, 2017 рік

	Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	СБУ	Податкові органи
Залишок незакінчених проваджень на початок звітного періоду	267	150	40	71	6	
Розпочато (продовжено) досудове розслідування у кримінальних проваджень у звітному періоді	2836	902	353	1528	40	13

з них	відновлено досудове розслідування у раніше зупинених чи закритих кримінальних провадженнях		107	33	27	47		
Відсторонено від посади осіб			539	275	93	168	3	
Закінчено проваджень у звітному періоді (з повторними)			2092	619	277	1161	28	7
з них	закінчено в строки понад 2 місяців кримінальних проваджень		581	213	87	266	13	2
	у т.ч.	без продовження строку розслідування	12	7	3	2		
Направлено проваджень до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру			2051	613	275	1129	27	7
у них	кримінальних правопорушень		2767	704	293	1722	41	7
	обвинувачених		2411	773	316	1269	44	9
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	378	135	110	128	5	
Направлено проваджень до суду для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності			34	2	2	30		
у них	кримінальних правопорушень		37	2	2	33		
	підозрюваних		35	2	2	31		
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою						
Закрито проваджень			7	4		2	1	
Направлено проваджень за підслідністю			134	93	19	16	1	5
Об'єднано матеріалів досудового розслідування в одному провадженні			430	112	9	304	5	
Зупинено досудове розслідування			83	30	27	26		
у них	якщо підозрюваний захворів на тяжку хворобу		40	13	23	4		
	якщо підозрюваний переховується від органів слідства		36	12	4	20		
	якщо наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва		7	5		2		
Залишок незакінчених проваджень на кінець звітного періоду			369	203	61	92	12	1
у них	підозрюваних		369	164	108	96	1	
	у т.ч.	осіб, які утримувалися під вартою	58	22	23	13		

Повернуто проваджень у порядку ст. 314 КПК України		95	28	6	59	2	
Звільнено затриманих за не підтвердженням підозри у вчиненні кримінального правопорушення							
Кількість виправданих і осіб, щодо яких провадження закрито за відсутністю події або складу кримінального правопорушення, а також за не доведенням винуватості особи		58	20	2	36		
з них	утримувалося під вартою	16	9	2	5		

кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією

Таблиця 3.7. Відомості про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зокрема про кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, 2016 рік

			Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	СБУ
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на початок року			254	88	10	70	86
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, направлених до суду у звітному періоді (без повторно направлених)			2994	1106	94	1342	452
Кількість протоколів, за якими судом прийнято рішення у звітному періоді			2665	1127	88	972	478
у т.ч.	накладено штраф		1900	848	73	689	290
	закрито адміністративних справ		765	279	15	283	188
	з них	у зв'язку із передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування в порядку ст. 253 КУпАП	4	1		3	
		за відсутністю події і складу правопорушення	393	142	5	124	122
		у зв'язку із передачею матеріалів на розгляд громадської організації або малозначністю порушення	104	48	3	40	13

		у зв'язку із закінченням строків давності накладення стягнення	253	84	6	113	50	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, що повернуті судом у зв'язку з неналежним оформленням або за інших підстав			26	6	1	6	13	
з них	після доопрацювання направлені до суду		10			1	9	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, за якими розпочато досудове розслідування								
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на кінець звітного періоду			567	61	15	435	56	
Усього осіб притягнуто судом до відповідальності (штраф)			1900	848	73	689	290	
з них	до яких застосована конфіскація		68	40	9	10	9	
	державних службовців		85	29		37	19	
	з них	1-2 категорій (I групи)						
		3 категорії (II групи)	13	3		9	1	
		4 категорії (III групи)	10	1		6	3	
		5-7 категорій (IV, V групи)	62	25		22	15	
	народних депутатів України							
	депутатів Верховної Ради АР Крим							
	депутатів обласної ради							
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		799	398		276	125	
	посадових осіб місцевого самоврядування		537	213	1	238	85	
	з них	1-2 категорій	1			1		
		3 категорії	22	2	1	9	10	
		4 категорії	228	118		61	49	
		5-7 категорій	286	93		167	26	
	посадових та службових осіб	райдержадміністрацій		43	17		13	13
		облдержадміністрацій		3			2	1
	посадових та службових осіб інших органів державної влади			69	38		21	10
	професійних суддів			2				2
	інших службових осіб судової гілки влади							
	посадових та службових осіб	органів прокуратури						
		органів внутрішніх справ		15	10	1	1	3
		податкової міліції						

		державної податкової служби	26	22		3	1
		державної кримінально-виконавчої служби	15	8		4	3
		СБУ					
		Збройних Сил України	49		48	1	
		державної прикордонної служби	24	1	18		5
		інших утворених відповідно до законів військових формувань	2		2		
		митної служби	6	1		1	4
		органів та підрозділів цивільного захисту	6	1		4	1
	осіб, що надають публічні послуги		6	1			5
	посадових осіб юридичних осіб публічного права		239	111	2	98	28
	осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		14	4		7	3
	посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них неправомірної вигоди		6	2		4	
	осіб, які вчинили правопорушення у системі (сфері)	фінансово-кредитній системі					
		банківській системі	2	1		1	
		паливно-енергетичному комплексі	3	2			1
		агропромислового комплексі	26	13		9	4
		освіти	88	53	1	28	6
		охорони здоров'я	27	7		15	5
		транспорту	42			40	2
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу					
		бюджетній	431	168	1	214	48
		земельних відносин	469	234		203	32
		приватизації	2			2	
		охорони довкілля	36	13		20	3
за ст.ст. КУпАП	порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172 ² КУпАП)						

України	пропозиція або надання неправомірної вигоди (ст. 172 ³ КУпАП)						
	порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172 ⁴ КУпАП)		122	50	38	16	18
	порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172 ⁵ КУпАП)		32	17	5	3	7
	порушення вимог фінансового контролю (ст. 172 ⁶ КУпАП)		199	72	6	56	65
	порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172 ⁷ КУпАП)		1521	700	14	607	200
	незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172 ⁸ КУпАП)		16	3	10	3	
	невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172 ⁹ КУпАП)		10	6		4	
	Сума накладеного штрафу, грн		3907356	1796775	258880	1241506	610195
Збитки, завдані корупційними правопорушеннями, грн		232215	44498	103621	59060	25036	
з них відшкодовано	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	179354	40403	100407	31540	7004
	усього, грн		42830	17114	2542	22436	738
	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	13424	10598	828	1998	
	за позовами прокурора, грн		39465	39465			
Порушення заборони на безоплатне одержання послуг і майна органами державної влади та місцевого самоврядування							
Унесено подань на незаконні судові рішення		286	286				
з них	задоволено		105	105			
Скасовано неправомірних нормативно-правових актів та рішень, прийнятих у наслідок корупційних правопорушень		40	40				
Унесено подань, інших документів реагування на усунення причин та умов, що сприяють корупційним проявам		4176	3649	340	183		
За результатами їх розгляду притягнуто до відповідальності службових осіб		1843	890	919	32		
Усього звільнено осіб з посад		113	61	14	30	8	
Усього осіб, звільнено з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення		24	8	11	1	4	

Не звільнено осіб, які перебувають на виборних посадах	79	50	2	16	11

Таблиця 3.8. Відомості про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зокрема про кількість осіб, щодо яких складено протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, 2017 рік

		Усього	Прокуратура	Військова прокуратура	Органи внутрішніх справ	СБУ
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на початок року		562	61	15	435	51
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, направлених до суду у звітному періоді (без повторно направлених)		5846			5846	
Кількість протоколів, за якими судом прийнято рішення у звітному періоді		4521	34	7	4461	19
у т.ч. з них	накладено штраф	2579	8	4	2562	5
	закрито адміністративних справ	1942	26	3	1899	14
	у зв'язку із передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування в порядку ст. 253 КУпАП	3			3	
	за відсутністю події і складу правопорушення	1021	7		1011	3
	у зв'язку із передачею матеріалів на розгляд громадської організації або малозначністю порушення	269	7	1	260	1
	у зв'язку із закінченням строків давності накладення стягнення	615	11	1	593	10
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, що повернуті судом у зв'язку з неналежним оформленням або за інших підстав		23			23	
з них	після доопрацювання направлені до суду	12			12	
Кількість протоколів про корупційні правопорушення, за якими розпочато досудове розслідування						
Залишок нерозглянутих у судах протоколів на кінець звітного періоду		1876	27	8	1809	32

Усього осіб притягнуто судом до відповідальності (штраф)		2527	8	4	2510	5
з них	до яких застосована конфіскація		17		3	14
	державних службовців		110	1		109
	з них	1-2 категорій (I групи)				
		3 категорії (II групи)	35			35
		4 категорії (III групи)	21			21
		5-7 категорій (IV, V групи)	54	1		53
	народних депутатів України					
	депутатів Верховної Ради АР Крим					
	депутатів обласної ради		30			30
	депутатів сільських, селищних, міських, районних рад		1222	4		1216
	посадових осіб місцевого самоврядування		332			332
	з них	1-2 категорій	1			1
		3 категорії	15			15
		4 категорії	180			180
		5-7 категорій	136			136
	посадових та службових осіб	райдержадміністрацій	50	1		49
		облдержадміністрацій	18			18
	посадових та службових осіб інших органів державної влади		111	1		110
	професійних суддів		8			8
	інших службових осіб судової гілки влади		1			1
	посадових та службових осіб	органів прокуратури				
		органів внутрішніх справ	48			46
		податкової міліції	12			12
		державної податкової служби	17			17
		державної кримінально-виконавчої служби	22			22
		СБУ	1			1
		Збройних Сил України	38		3	35
		державної прикордонної служби	17		1	16
		інших утворених відповідно до законів військових формувань	3			3

		митної служби	12			12	
		органів та підрозділів цивільного захисту	17			17	
	осіб, що надають публічні послуги		15			15	
	посадових осіб юридичних осіб публічного права		441	2		438	1
	осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права		82			82	
	посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб - у разі одержання від них неправомірної вигоди		14			14	
	осіб, які вчинили правопорушення у системі (сфері)	фінансово-кредитній системі	6			6	
		банківській системі	1			1	
		паливно-енергетичному комплексі	19			19	
		агропромислового комплексі	87			87	
		освіти	99			99	
		охорони здоров'я	37			37	
		транспорту	19			18	1
		на підприємствах оборонно-промислового комплексу	4			4	
		бюджетній	538	3		533	2
		земельних відносин	499			499	
		приватизації	3			3	
		охорони довкілля	13			13	
за ст.ст. КУпАП України	порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172 ² КУпАП)						
	пропозиція або надання неправомірної вигоди (ст. 172 ³ КУпАП)						
	порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172 ⁴ КУпАП)		44		4	40	
	порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172 ⁵ КУпАП)		3			3	
	порушення вимог фінансового контролю (ст. 172 ⁶ КУпАП)		1107	2		1105	
	порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172 ⁷ КУпАП)		1370	6		1359	5

		незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172 ⁸ КУпАП)					
		невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172 ⁹ КУпАП)	3		3		
Сума накладеного штрафу, грн			4241459	18700	112200	4100019	10540
Збитки, завдані корупційними правопорушеннями, грн			231889	6800		225089	
з них відшкодовано	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	108131	6800		101331	
	усього, грн		26049			26049	
	у т.ч.	в інтересах держави чи територіальній громаді	21850			2850	
	за позовами прокурора, грн		67000	67000			
Порушення заборони на безоплатне одержання послуг і майна органами державної влади та місцевого самоврядування							
Унесено подань на незаконні судові рішення			548	548			
з них	задоволено		68	68			
Скасовано неправомірних нормативно-правових актів та рішень, прийнятих у наслідок корупційних правопорушень			140	140			
Унесено подань, інших документів реагування на усунення причин та умов, що сприяють корупційним проявам			3978	3332	597	49	
За результатами їх розгляду притягнуто до відповідальності службових осіб			2719	919	1796	4	
Усього звільнено осіб з посад			69	40	13	16	8
Усього осіб, звільнено з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення			19	13	4	2	
Не звільнено осіб, які перебувають на виборних посадах			63			63	

кількість осіб, щодо яких набрав законної сили обвинувальний вирок суду щодо вчинення ними кримінальних корупційних правопорушень, а також на яких накладено адміністративне стягнення за правопорушення, пов'язане з корупцією

У 2017 році за результатами судового розгляду корупційних злочинів обліковано судових рішень, які набрали законної сили, стосовно 2 178 осіб.

За результатами роботи **НАБУ** набрали законної сили обвинувальні вироки суду про вчинення корупційних злочинів стосовно 19 осіб, з яких у 2017 році – щодо 8. Судом виправдувальні вироки не виносились.

У свою чергу, за результатами роботи **НПУ** 1 045 осіб судами визнані винуватими у вчиненні корупційних злочинів, а на 2 562 особи судами накладено адміністративне стягнення за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Засуджено 1 692 особи, у тому числі у кримінальних провадженнях, розслідування у яких здійснювали слідчі **органів прокуратури** – 308.

Судами постановлено виправдувальні вироки стосовно 22 осіб, у яких досудове розслідування здійснювалося слідчими **органів прокуратури**.

Прокурорами забезпечено участь у розгляді 2 579 справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у яких на осіб накладено адміністративне стягнення (за матеріалами уповноважених осіб НПУ).

За результатами розгляду 1 021 справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у яких забезпечено участь прокурорів, судами винесено рішення про їх закриття за відсутністю складу або події правопорушення (за матеріалами уповноважених осіб НПУ).

За вчинення корупційних злочинів упродовж 2017 року засуджено 1 692 особи, серед яких:

- 214 державних службовців;
- 1 депутат обласної ради;
- 11 депутатів сільських, селищних, міських, районних рад;
- 116 посадових осіб органів місцевого самоврядування;
- 16 посадових та службових осіб облдержадміністрацій;
- 40 посадових та службових осіб райдержадміністрацій;
- 2 професійних суддів;
- по 3 службові особи та працівника органів прокуратури і СБУ;
- 196 службових осіб та працівників органів НПУ;
- 50 службових осіб і працівників Державної фіскальної служби України;
- 53 службових осіб та працівників Державної кримінально-виконавчої служби України;
- 77 службових осіб і працівників Збройних Сил України;
- 3 службові особи інших утворених відповідно до законів військових формувань;
- 39 службових осіб та працівників Державної прикордонної служби України;
- 26 працівників митної служби;
- 18 службових осіб і працівників органів та підрозділів цивільного захисту;
- 171 посадова та службова особа інших органів державної влади;

115 посадових осіб, що надають публічні послуги;
 221 посадова особа юридичних осіб публічного права;
 229 осіб, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права.

Серед притягнутих до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією:

110 державних службовців;
 30 депутатів обласних рад;
 1 222 депутатів сільських, селищних, міських, районних рад;
 332 посадові особи місцевого самоврядування;
 50 посадових та службових осіб райдержадміністрацій;
 18 посадових та службових осіб облдержадміністрацій;
 111 посадових та службових осіб інших органів державної влади;
 8 професійних суддів;
 1 інша службова особа судової гілки влади;
 1 прокурор;
 48 службових осіб і працівників органів НПУ;
 29 службових осіб і працівників Державної фіскальної служби України;
 12 працівників митної служби;
 22 службових осіб і працівників Державної кримінально-виконавчої служби України;
 1 працівник СБУ;
 38 службових осіб і працівників Збройних Сил України;
 17 службових осіб і працівників Державної прикордонної служби України;
 3 службові особи та працівника інших утворених відповідно до законів військових формувань;
 17 службових осіб підрозділів цивільного захисту;
 441 посадова особа юридичних осіб публічного права;
 15 осіб, що надають публічні послуги.

До дисциплінарної відповідальності притягнуто 2 715 посадових і службових осіб.

кількість осіб, щодо яких набрав законної сили виправдувальний вирок суду щодо вчинення ними відповідних правопорушень, а також щодо яких закрито відповідне адміністративне провадження без накладення стягнення

За даними НПУ – 71 особа, щодо яких набрали законної сили виправдувальні вирoki судів та 1899 осіб, щодо яких закрито відповідні адміністративні провадження без накладення стягнення.

Судами постановлено виправдувальні вирoki стосовно 22 осіб, у яких досудове розслідування здійснювалося слідчими **органів прокуратури**.

Прокурорами забезпечено участь у розгляді 1021 справі про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, провадження у яких закрито за відсутністю складу або події правопорушення (за матеріалами уповноважених осіб НПУ).

кількість осіб, звільнених з посади (роботи, служби) у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційні правопорушення або правопорушення, пов'язані з корупцією, а також осіб, стосовно яких застосоване як основне/додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

За інформацією НАБУ, у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення за вироками суду до 7 осіб застосовано додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

За інформацією НПУ 925 осіб звільнено з посад (роботи, служби) у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційні правопорушення або правопорушення пов'язані з корупцією, а також осіб, стосовно яких застосоване як основне/додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

За інформацією ГПУ позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як основний вид покарання застосовано судом до 2 засуджених осіб, до 907 – як додатковий вид такого покарання (за провадженнями усіх правоохоронних органів).

За результатами розгляду подань прокурорів, внесених у порядку, передбаченому частиною третьою статті 65 Закону, звільнено з посад 53 особи, у зв'язку із вчиненням корупційного правопорушення – 17.

відомості про розмір збитків і шкоди, завданих корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, стан та обсяги їх відшкодування

НАБУ

Протягом 2017 року у кримінальних провадженнях, розслідуваних детективами НАБУ та направлених до суду, загальна сума завданих збитків склала 153,3 млрд грн, з яких відшкодовано 253,3 млн грн У 2017 році відшкодовано 177,4 млн грн – як добровільно, так і за рішеннями суду.

Згідно 1 вироку суду застосовано конфіскацію предметів та доходів від кримінальних правопорушень на суму 20,3 млн грн, що знаходилися на банківських рахунках.

У кримінальних провадженнях, у яких здійснювалося розслідування станом на 31 грудня 2017 року, накладено арешт на 221 земельну ділянку, 105 об'єктів житлової нерухомості, у тому числі 2 за кордоном, 22 об'єкти

нежитлової нерухомості, 46 транспортних засобів, грошові кошти в сумі 654,1 млн грн, 158,5 млн доларів США, 881,5 тис. євро, корпоративні права на суму 221,1 млн грн тощо.

В Україну з-за кордону кошти або інше майно, одержане внаслідок корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, не поверталися.

НПУ

По кримінальних провадженнях встановлена сума матеріальних збитків становить 1,081 млрд грн. Відшкодовано збитків на суму 87, 287 млн грн.

По адміністративних провадженнях встановлена сума матеріальних збитків становить 225 тис. грн. Відшкодовано збитків на суму 26 тис. грн.

Сума коштів та іншого майна, одержаних внаслідок вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, конфіскованих за рішенням суду, а також коштів у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, що стягнені на користь держави, у кримінальних провадженнях становила 111,23 млн грн, а по справах про адміністративні правопорушення – 4,1 млн грн.

В рамках кримінальних проваджень на майно накладено арешт на суму 417,11 млн грн. Було вилучено майна, готівки, цінних паперів, іноземної валюти тощо (із заарештованого на суму) на суму 28,878 млн грн.

Органи прокуратури

Упродовж 2017 року у закінчених кримінальних провадженнях, розслідуваних слідчими органів прокуратури, корупційними правопорушеннями завдано збитків на загальну суму 13 млрд 37 млн грн, з них розслідуваних слідчими військових прокуратур – 10 млрд 491 млн грн.

Інтересам держави чи територіальних громад завдано шкоди на суму 12 млрд 610 млн грн, з них у кримінальних провадженнях, закінчених слідчими військових прокуратур, – 10 млрд 157 млн грн.

Під час розслідування відшкодовано 188 млн грн, з них у кримінальних провадженнях, закінчених слідчими військових прокуратур, – 177 млн грн. Інтересам держави чи територіальної громади – 187 млн грн, з них у кримінальних провадженнях, закінчених слідчими військових прокуратур – 177 млн грн.

У таких кримінальних провадженнях накладено арешт на майно вартістю 824 млн грн, з них розслідуваних слідчими військових прокуратур – 509 млн грн, вилучено майна, готівки, цінних паперів, іноземної валюти на суму 22 млн грн, з них розслідуваних слідчими військових прокуратур – 8,8 млн грн.

За закінченими слідчими органів прокуратури кримінальними провадженнями учасниками в порядку кримінального судочинства загалом пред'явлено позови на загальну суму 660 млн грн, з них в інтересах держави

чи територіальних громад – 592 млн грн (за провадженнями усіх правоохоронних органів).

Найбільший розмір завданих збитків – 8,2 млрд грн – встановлено у кримінальних провадженнях, що розслідувалися слідчими Головної військової прокуратури, з яких відшкодовано 26 млн грн.

Низький рівень відшкодування збитків обумовлений специфікою розслідування кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, вчинені злочинними організаціями, створеними колишнім керівництвом держави та Державної податкової служби України. Для забезпечення відшкодування збитків накладено арешт на майно на загальну суму 6,9 млрд грн.

Крім цього, у 2 кримінальних провадженнях, розслідуваних слідчими органів прокуратури, установлено збитки на суму 2,9 млрд грн. Завдана злочинами шкода не відшкодовувалася у зв'язку з тим, що вона спричинена спільними діями низки осіб, учасників злочинної організації.

Відповідно до звіту про роботу прокурора (форма № П) за 12 місяців 2017 року в порядку цивільного, господарського, цивільного судочинства прокурорами пред'явлено позови про відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями з ознаками корупції, на загальну суму 29,4 млн грн.

Судами задоволено 26 позовів про стягнення 10,1 млн грн, добровільно відшкодовано відповідачами за закритими справами 223 тис. грн. У провадженні суду перебуває 110 позовів на суму 53,3 млн грн.

Адміністративними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, завдано збитків на загальну суму 231 889 грн, у тому числі інтересам держави або територіальної громади – 108 131 грн. Відшкодовано за позовами прокурорів 67 тис. грн, а також у добровільному порядку правопорушниками – 26 049 грн, у тому числі в інтересах держави або територіальної громади – 21 850 грн.

Упродовж 2017 року до 17 осіб у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, застосована конфіскація як додатковий вид стягнення.

кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією, або невиконанню вимог антикорупційного законодавства

За результатами досудового розслідування НАБУ надіслано 16 подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінальних правопорушень. У 5 поданнях висловлені пропозиції відповідним органами та

посадовим особам щодо внесення змін до правових актів, норми яких сприяли вчиненню корупційних правопорушень.

НПУ направлено 49 подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню адміністративних корупційних правопорушень.

За ініціативою **прокурорів** уповноваженими особами (органами) скасовано 140 неправомірних актів та рішень, прийнятих унаслідок корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень.

Упродовж 2017 року нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) внаслідок вчинення корупційного правопорушення, за позовами прокурорів не скасовувалися.

Разом з тим прокурорами спрямовано 3 929 подань з метою проведення службових розслідувань щодо встановлення причин та умов, що сприяли корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням, невиконанню вимог Закону України "Про запобігання корупції".

співпраця з відповідними органами інших держав, міжнародними організаціями і зарубіжними недержавними організаціями та укладені з ними угоди про співробітництво

НАБУ

У НАБУ важливим компонентом для забезпечення ефективної роботи є встановлення професійних контактів та домовленостей, які зазвичай відображаються у договорах про співпрацю з міжнародними організаціями, установами іноземних держав, що займаються боротьбою з корупцією.

Загалом НАБУ підписано чотири угоди про надання міжнародної технічної допомоги, спрямованої на розбудову новоствореного антикорупційного органу, та 11 меморандумів про взаємодопомогу та співпрацю у здійсненні слідчих, оперативних та аналітичних заходів, обмін інформацією та досвідом у галузі запобігання і виявлення корупції, проведенні розслідувань і розкритті корупційних злочинів, у тому числі у 2017 році укладено чотири угоди та один меморандум.

Зокрема, НАБУ 22 березня 2017 року укладено Угоду про надання консультативних послуг з Базельським інститутом управління у Швейцарії. Метою укладення цієї угоди є сприяння розширенню можливостей НАБУ щодо виявлення, встановлення місцезнаходження та арешту незаконно здобутих активів, сприяння розробці та реалізації стратегій і планів щодо отримання доказів з іноземних юрисдикцій на підтримку національних розслідувань, здійснення пошуку шляхів повернення конфіскованих активів.

Між НАБУ та Естонським центром східного партнерства 06 червня 2017 року підписано Угоду про співробітництво для обміну інформацією щодо законодавства, аналізу, досліджень та інших матеріалів стосовно виявлення і розслідування корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з

корупцією, обміну передовою практикою розслідування корупційних правопорушень, обміну знаннями щодо високотехнологічних рішень, інновацій, комп'ютерних додатків та інших інструментів, проведення спільних тренінгів, робочих зустрічей, конференцій, семінарів.

29 червня 2017 року НАБУ уклало Меморандум про взаєморозуміння з Федеральним бюро розслідувань (відділ по боротьбі з міжнародною корупцією). Метою Меморандуму є співробітництво щодо паралельного здійснення правоохоронними органами розслідувань, пов'язаних з міжнародним відмиванням коштів, міжнародними засобами повернення активів, хабарництвом та корупцією високопосадовців України, сприяння обміну інформацією стосовно існуючих розслідувань, методів розслідування та практики конфіскації майна, навчання.

З метою посилення співробітництва у сфері виявлення і розслідування корупційних кримінальних правопорушень НАБУ продовжило співпрацю з Національним антикорупційним директором у системі прокуратури при Вищому касаційному суді Румунії (Direcția Națională Anticorupție, далі – DNA). 07 вересня 2017 року під час робочої зустрічі у Бухаресті (Румунія). Директор НАБУ та головний прокурор DNA підписали Меморандум, яким зобов'язалися здійснювати обмін інформацією, досвідом, методами боротьби з корупцією. Передбачено, що антикорупційні органи будуть проводити спільні навчальні та тренувальні заходи, а також підтримувати службову комунікацію.

Ці антикорупційні установи вже мають позитивний досвід двосторонньої взаємодії у рамках міжнародної правової допомоги. Зокрема, DNA неодноразово залучався до виконання міжнародних правових доручень НАБУ у розслідуванні кримінальних проваджень. Румунські прокурори також ділилися досвідом з детективами НАБУ у знешкодженні топ-корупції.

Для запобігання випадкам транскордонної корупції та ефективної боротьби з нею 22 вересня 2017 року між НАБУ та Центральним антикорупційним бюро Польщі (Centralne Biuro Antykorupcyjne, далі – СВА) у розвиток Меморандуму про взаєморозуміння, підписаного 12 травня 2016 року, укладено додаткову Угоду щодо здійснення заходів із запобігання та протидії корупційним ризикам у рамках співпраці Львівського територіального управління НАБУ та відповідних регіональних підрозділів СВА. Угода є продовженням півторарічної співпраці з польськими колегами та додатковим інструментом, що сприятиме підвищенню координації роботи територіальних підрозділів. У рамках Угоди триватиме тісна співпраця, обмін інформацією та досвідом у галузі виявлення і запобігання корупції, проведення розслідувань й розкриття корупційних злочинів.

Крім того, працівники НАБУ у 2017 році продовжили переймати найкращі світові практики з протидії корупції у своїх колег з правоохоронних органів інших держав та провідних експертів у цій галузі. З цією метою представники НАБУ брали участь у закордонних навчальних заходах,

відбувалися зустрічі керівництва та співробітників відомства з міжнародними партнерами, здійснювались міжнародні візити за кордон.

Як приклад, за підтримки Посольства України у Республіці Сінгапур (далі – Сінгапур) та Міністерства закордонних справ Сінгапуру у липні 2017 року відбувся другий навчальний візит представників НАБУ до Сінгапуру для участі у тренінгу для тренерів з антикорупційної стратегії "Train-The-Trainers Programme Anti-Corruption Strategies". Під час заходу учасники відвідали Бюро з розслідування корупції та Генеральну прокуратуру Сінгапуру, ознайомилися з національним законодавством держави та особливостями роботи її правоохоронної системи, отримали практичні поради щодо міжнародної взаємодії з питань повернення активів, отриманих незаконним шляхом.

Також під час згаданого візиту Директор НАБУ та керівник Бюро з розслідування корупції Сінгапуру досягнули домовленостей у питаннях взаємного надання міжнародної правової допомоги.

Ефективне розслідування корупційних злочинів, підслідних НАБУ, вимагає комунікацій із компетентними органами інших держав. Для з'ясування обставин вчинення злочинів потрібна інформація про кінцевих бенефіціарів закордонних компаній, задіяних у корупційних схемах, напрямки використання надходжень на рахунки суб'єктів господарювання та подальшу легалізацію отриманих коштів. Подекуди в рамках розслідувань необхідно проводити процесуальні дії за участю громадян інших держав. Усе це досягається за допомогою механізму міжнародної правової допомоги.

НАБУ налагодило ефективну роботу в цьому напрямку, про що свідчить кількість отриманих відповідей від іноземних колег. Із 291 запиту про міжнародну правову допомогу, надісланого НАБУ до компетентних органів інших держав, майже 130 виконано. Інформація, яку отримує орган у такий спосіб, стає важливою частиною доказової бази у кримінальних провадженнях.

НПУ

Здійснюється робота щодо підготовки нових та приєднання НПУ до вже діючих міжнародних міжурядових та міжвідомчих договорів з питань правоохоронної взаємодії та боротьби зі злочинністю, однією зі сфер співробітництва в яких є протидія корупції.

Наразі, стадії погодження проходять міжурядові угоди з такими державами як Республіка Корея, Федеративна Республіка Німеччина, Французька Республіка та інші.

Органи прокуратури

Упродовж 2017 року представниками ГПУ взято участь у понад 40 заходах міжнародного характеру, пов'язаних із запобіганням та протидією корупції.

У лютому минулого року забезпечено візит заступника Генерального прокурора України до м. Брюсселя (Королівство Бельгія) з метою участі у засіданні Комісії Україна – НАТО на рівні Комітету з питань партнерства та колективної безпеки для обговорення стану і перспектив реалізації в Україні Програми НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків в роботі оборонних та безпекових інституцій.

У квітні 2017 року делегація відомства на чолі з Генеральним прокурором України здійснила робочий візит до м. Бухареста для проведення зустрічей з представниками компетентних органів Румунії з питань міжнародно-правового співробітництва та обміну досвідом у сфері боротьби з корупцією.

Особливості розслідування корупційних та фінансових злочинів обговорювалися за участю представників САП під час робочого форуму з питань боротьби з корупцією, організованого Німецьким Фондом міжнародного правового співробітництва у квітні 2017 року у м. Вустрау, Федеративна Республіка Німеччина.

Заступник Генерального прокурора взяв участь у VII Глобальній конференції контактних осіб з питань повернення активів, організованої антикорупційним відділом Інтерполу та Ініціативою з повернення викрадених активів Світового Банку (5–10 червня 2017 року, м. Оттава, Канада).

Представники ГПУ у листопаді 2017 року взяли участь у VII сесії Конференції країн-учасниць Конвенції ООН проти корупції (м. Відень, Республіка Австрія), а також у грудні 2017 року у Глобальному форумі з повернення активів у м. Вашингтоні (США).

Окрім цього, минулого року у ГПУ проведено понад 70 заходів, під час яких обговорювалися питання запобігання та протидії корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням.

Так, під час зустрічі першого заступника Генерального прокурора України з делегацією органів правосуддя Литовської Республіки у лютому 2017 року обговорено, зокрема, питання налагодження двосторонніх зв'язків у сфері боротьби з корупцією, утворення Генеральної інспекції у складі відомства, а також міжвідомчу взаємодію на цьому напрямі.

Ці питання також обговорено під час зустрічі Генерального прокурора України з Послом США в Україні у квітні та з делегацією Світового Конгресу Українців у серпні минулого року.

У грудні 2017 року Генеральний прокурор України провів зустріч зі Спеціальним уповноваженим Федерального Міністерства закордонних справ Німеччини з питань України та Надзвичайним і Повноважним Послом Федеративної Республіки Німеччина в Україні. На зустрічі було обговорено стан реформування органів прокуратури України та досягнення у цій сфері за

поточний рік, основні результати роботи та успіхи відомства у боротьбі з організованою злочинністю і корупцією.

Делегація відомства взяла участь у 76-му пленарному засіданні GRECO у червні 2017 року в м. Страсбурзі, (Французька Республіка), під час якого обговорювався проект звіту за результатами Четвертого раунду оцінювання (у тому числі з питань запобігання корупції серед прокурорів).

Актуальні питання протидії корупції обговорювалися під час візиту делегації ГПУ до м. Парижа (Французька Республіка) у вересні 2017 року з метою участі у XVIII Моніторинговій зустрічі Антикорупційної мережі для країн Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР. За результатами розгляду звіту ОЕСР погодилося з пропозиціями делегації щодо зміни окремих положень звіту і рекомендацій.

Співробітники відомства неодноразово обговорювали з представниками EUAM питання реалізації антикорупційної програми Генеральної прокуратури України на 2017 рік, взаємодію Генеральної інспекції з Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів, проекти законодавчих актів, спрямованих на забезпечення діяльності Генеральної інспекції.

У 2017 році ГПУ укладено Угоду про співробітництво між Генеральною прокуратурою України і Генеральною прокуратурою Республіки Таджикистан, якою передбачено двостороннє міжвідомче співробітництво у боротьбі з корупцією.

співпраця з недержавними організаціями і ЗМІ

НАБУ

НАБУ відкрите до комунікації та взаємодії з громадськістю. Звернутися до НАБУ можна кількома шляхами: засобами поштового зв'язку, через приймальню громадян, територіальні управління (у містах Львові, Одесі та Харкові), шляхом заповнення онлайн-форми на офіційному веб-сайті або повідомлення за телефоном безкоштовної лінії.

Кількість звернень до НАБУ (понад 18,5 тис.) та активність ЗМІ у висвітленні антикорупційної тематики вказують на те, що запит на боротьбу з корупцією у суспільстві залишається високим.

Про підвищення рівня довіри громадян свідчить зростання кількості заяв про корупційні злочини, поданих до НАБУ представниками бізнесу, громадських організацій та органів державної влади. Значно зріс обсяг звернень до громадської приймальні та на пошту НАБУ. На 60% частіше стали звертатись із запитом про доступ до публічної інформації.

Значно збільшилася кількість запитів, надісланих ЗМІ до прес-служби органу, та присутність представників НАБУ у телеефірі. Причому кожне друге телеінтерв'ю висвітлювало роботу з викриття корупції у регіонах.

На офіційному веб-сайті опубліковуються інформаційні повідомлення, у тому числі що стосуються досудових розслідувань. Цій темі також присвячена більшість з розміщених дописів на сторінці НАБУ в соціальній мережі Facebook. Попит на цю інформацію є надзвичайно високим, про що свідчить динаміка аудиторії у Facebook і користувачів у Twitter.

Загалом у 2017 році проведено 51 брифінг та прес-конференцію за участю Директора НАБУ, його заступників та директорів територіальних управлінь. Ними взято участь у 34 телеінтерв'ю.

Надано 7 інтерв'ю для друкованих ЗМІ, та 15 для Інтернет-видань, на запити ЗМІ надано 320 відповідей та 523 коментарів.

Комунікацію із суспільством НАБУ будує за принципами об'єктивності, збалансованості та довіри, оперативно інформуючи громадськість про перебіг резонансних розслідувань, у тому числі оприлюднюючи графічні матеріали, які детально роз'яснюють суть корупційних схем і зловживань, викритих детективами.

Постійно оновлюється інформація у розділі "Справи у суді" на офіційному веб-сайті, завдяки чому можна отримати відомості про ключові аспекти більш ніж 100 кримінальних проваджень, обвинувальні акти в яких скеровано до суду.

Зокрема, наприкінці 2017 року НАБУ ініціювало інформаційну кампанію у соціальних мережах "Зволікання=безкарність", метою якої є привернення увагу громадськості до проблеми недостатньої ефективності судової системи під час розгляду справ, переданих НАБУ та САП до суду.

Короткі ілюстровані дописи з фактами про справи, які "гальмуються" у судах, здобули неабияку популярність у користувачів – деякі дописи охопили понад 250 тисяч осіб. У грудні 2017 року у Facebook та YouTube опубліковано соціальний ролик про необхідність створення Антикорупційного суду, його переглянули понад півмільйона разів у Facebook та близько 170 тис. у YouTube. Цю просвітницьку кампанію підтримав проєкт EUACI.

Як вже зазначалося вище, восени 2017 року стартував другий етап інформаційно-просвітницької кампанії "Студенти проти корупції", яку НАБУ України здійснює спільно ПРООН.

НПУ

На офіційному (тимчасовому) веб-сайті НПУ запроваджено рубрику "Запобігання корупції", "Зворотний зв'язок", де розміщено інформацію про функціонування телефонів довіри та електронної пошти довіри, у тому числі для анонімного інформування. Також на сайті запроваджено вікно "Повідом про корупцію", де будь-яка особа має можливість повідомити про факти порушення антикорупційного законодавства працівниками поліції.

Крім цього, упродовж 2017 року на офіційному (тимчасовому) веб-сайті НПУ у підрубриці "Новини" рубрики "Запобігання корупції" було розміщено 517 матеріалів про викриття фактів хабарництва та щодо запобігання корупції.

Велика увага приділяється НПУ роботі з громадськістю. У цьому напрямку детально відпрацьовується механізм співпраці та заохочення осіб, що надають допомогу в запобіганні та протидії корупції (викривачів) та їхнього захисту.

Органи прокуратури

Органи прокуратури упродовж 2017 року співпрацювали у сфері запобігання і протидії корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням із громадськими організаціями.

Зокрема, налагоджено співпрацю із Всеукраїнським рухом громадських організацій проти політичної корупції "Під контролем", який об'єднав 79 громадських організацій.

Прокурорами опрацьовано понад 800 повідомлень активістів руху відповідно до завдання Генерального прокурора України. Майже кожне друге – підтвердилося. Прокурорами вжито заходів у межах компетенції: розпочато 203 кримінальних проваджень, у яких на розгляд суду спрямовано 21 обвинувальний акт, судами постановлено 7 вироків, заявлено 16 позовів в інтересах держави, призначено за ініціативою прокурорів 68 службових розслідувань, уповноваженими особами складено 94 протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Забезпечувалося щотижневе висвітлення такої діяльності. Проведено спільні брифінги, круглі столи, семінари, розміщено публікації у соціальних мережах і на офіційній сторінці відомства.

Упродовж 2017 року структурними підрозділами ГПУ підготовлено та розміщено на офіційному веб-порталі відомства 264 інформаційних повідомлення про результати роботи у сфері запобігання та протидії корупції.

Забезпечуючи реалізацію принципу гласності в діяльності органів прокуратури, регіональними прокуратурами на офіційних сайтах розміщено 2 076 інформаційних повідомлень на згадану тематику, з яких 118 повідомлень пов'язано із встановленими фактами порушень вимог фінансового контролю.

штат спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, кваліфікацію та досвід їх працівників, підвищення їх кваліфікації

НАБУ

Відповідно до Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України" гранична чисельність центрального та територіальних управлінь НАБУ становить 700 осіб, у тому числі не більше 200 осіб начальницького складу.

Призначення на всі посади до НАБУ (за виключенням посад Першого заступника та заступників Директора) відбуваються за результатами відкритого конкурсу. За весь час роботи НАБУ долучитися до команди антикорупціонерів намагалися понад 40 тис. осіб.

Щоб не допустити працевлаштування недобросовісних осіб, переможці конкурсів на посади детективів та керівників структурних підрозділів двічі проходять перевірку на поліграфі: на фінальній стадії конкурсу та після проходження випробувального терміну. І хоча результати цього дослідження не є обов'язковими і не мають вирішального значення в ухваленні рішення конкурсної комісії щодо обрання переможця, жодна особа, якій пропонувалася перевірка на поліграфі, не відмовилася від неї.

Кількість призначених працівників НАБУ станом на 31 грудня 2017 року становила 621 особу, з них 436 осіб – державні службовці та 185 – особи начальницького складу, що становить 88,7% від передбаченої граничної чисельності працівників органу.

Всі працівники НАБУ мають вищу освіту.

За 2017 рік 236 працівників підвищили кваліфікацію за короткотерміновими семінарами та тематичними тренінгами, у тому числі 129 за тематикою із запобігання та протидії корупції.

Продовжується розвиток організаційної культури та внутрішніх комунікацій, основні засади яких викладені у "Кодексі професійної етики працівників Національного бюро". Цей публічний документ у 2016 році розробили співробітники НАБУ з урахуванням кращих світових практик. Під час його підготовки були задіяні дві фокус-групи, висновки яких сприяли тому, щоб Кодекс охоплював якомога більшу кількість можливих ситуацій у діяльності працівників НАБУ. Впродовж 2017 року для співробітників проведено низку тренінгів щодо обов'язкових стандартів поведінки. У 2018 році імплементація Кодексу етики продовжиться.

НПУ

Штатна чисельність уповноважених підрозділів у сфері протидії корупції Департаменту захисту економіки НПУ становить 2750 посад.

У 2017 році 184 працівники Департаменту захисту економіки НПУ пройшли в навчальних закладах підвищення кваліфікації або перепідготовку у сфері протидії корупції.

Штатна чисельність уповноважених підрозділів у сфері протидії корупції Департаменту внутрішньої безпеки НПУ становить 272 посади.

Органи прокуратури

Загальна штатна чисельність працівників органів прокуратури (прокурорів, слідчих, державних службовців та робітників) становила 14 950, з них 2 018 – у ГПУ, 12 932 – у регіональних, місцевих та прирівняних до них прокуратурах.

Загальна штатна чисельність прокурорів і слідчих складала 11 291, з них 1 299 – у ГПУ та 9 992 – у регіональних, місцевих та прирівняних до них прокуратурах.

Серед працюючих прокурорів і слідчих мають стаж роботи в органах прокуратури до 3 років – 1 038 (8,8%) осіб, від 3 до 5 років – 1 979 (16,8%), від 5 до 10 років – 3 430 (29,2%), понад 10 років – 4 588 (39%); понад 20 років – 725 (6,2%).

За віком працюючі прокурори і слідчі розподіляються таким чином: до 25 років – 295 (2,5%) осіб, від 25 до 30 років – 3 639 (30,9%), від 30 до 40 років – 5 452 (46,4%), від 40 до 50 років – 1 984 (16,9%), від 50 до 60 років – 345 (2,9%), понад 60 років – 45 (0,4%).

Упродовж 2017 року в Національній академії прокуратури України підвищено кваліфікацію 1 865 прокурорів та слідчих, з яких 753 пройшли дистанційне навчання.

ГПУ спільно з Генеральною інспекцією проведено 7 семінарів для працівників органів прокуратури з питань застосування антикорупційного законодавства.

На підставі відповідних планів першочергових заходів ГПУ, регіональних прокуратур активно проводиться стажування прокурорів і слідчих у структурних підрозділах ГПУ та регіональних прокуратур. Упродовж 2017 року загалом пройшли стажування близько 1 200 прокурорів та слідчих.

діяльність підрозділів внутрішньої безпеки спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції; кількість повідомлень про вчинення правопорушень їх працівниками, результати розгляду таких повідомлень, притягнення працівників підрозділів внутрішньої безпеки до відповідальності

НАБУ

Підрозділом з питань запобігання та виявлення корупції у НАБУ є Управління внутрішнього контролю (далі – УВК), утворене відповідно до вимог статті 27 Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України". Кількість посад за штатом складає 19 осіб, яких призначено на посаду за результатами конкурсного відбору.

Протягом 2017 року до УВК надійшло 804 звернення та скарги на дії працівників НАБУ.

Працівниками УВК проведено 22 службових розслідувань, за результатами яких до Дисциплінарної комісії спрямовані матеріали для вирішення питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності 19 працівників. У подальшому до 12 працівників застосовано заходи дисциплінарного впливу.

Проведено 26 перевірок працівників на добросовісність, у тому числі 19 із використанням поліграфу.

Детективами УВК здійснювалося досудове розслідування у 79 кримінальних провадженнях, з яких 26 закрито, 4 надіслано за підслідністю, 6 об'єднано, решта перебувають у провадженні. Заведено 5 оперативно-розшукових справ.

НПУ

У 2017 році щодо 2 працівників Департаменту внутрішньої безпеки НПУ відкрито кримінальні провадження, та 1 працівника повідомлено про підозру.

Органи прокуратури

Уповноваженим підрозділом у ГПУ є Генеральна інспекція.

У 2017 році Генеральною інспекцією до ЄРДР внесено відомості про вчинення 103 кримінальних корупційних правопорушень, а 25 працівникам прокуратури повідомлено про підозру у вчиненні корупційних злочинів.

За цей же період до суду направлено 7 обвинувальних актів стосовно 8 осіб. При цьому ухвалено один обвинувальний вирок стосовно 1 особи, який не набрав законної сили, а виправдувальні вироки судами не ухвалювалися.

У кримінальних провадженнях про вчинення корупційних правопорушень, досудове розслідування у яких здійснювалося слідчими Генеральної інспекції, збитків і шкоди не встановлено.

До органів, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, Генеральною інспекцією та регіональними прокурорами спрямовувалися матеріали та повідомлення стосовно прокурорів та слідчих органів прокуратури. За результатами їх розгляду 1 прокурора притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу за частиною другою статті 172⁶ КУпАП.

Судами закрито справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, стосовно 13 працівників прокуратури, з яких 8 – через відсутність складу правопорушення та 5 – у зв'язку із закінченням строків притягнення до відповідальності.

Генеральною інспекцією та регіональними прокурорами до Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів подано дисциплінарні скарги стосовно 81 працівника за порушення вимог Закону України "Про запобігання корупції" щодо фінансового контролю та конфлікту інтересів. Із 57 розглянутих скарг прийнято рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності 25 працівників, з яких 5 звільнено.

Загалом упродовж 2017 року до дисциплінарної відповідальності притягнуто 35 осіб, стосовно 22 з яких відомості внесено до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Звільнено з посад прокурорів та слідчих у зв'язку з притягненням до дисциплінарної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, 10 осіб.

Упродовж 2017 року до Генеральної інспекції надійшло 10 повідомлень про вчинення корупційних правопорушень працівниками органів прокуратури, за 7 з яких проведено службові розслідування. Викладені у 3 повідомленнях факти підтвердилися, 1 особу притягнуто до дисциплінарної відповідальності, 1 інформацію направлено до спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції.

Повідомлень про вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень працівниками підрозділів внутрішньої безпеки у 2017 році не надходило, до відповідальності працівники підрозділів внутрішньої безпеки не притягувалися.

обсяги фінансування спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції

НАБУ

Фінансове забезпечення НАБУ здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України в межах бюджетної програми за КПКВК 6321010 "Забезпечення діяльності НАБУ". Паспорт програми на 2017 рік затверджено спільним наказом НАБУ та Міністерства фінансів України від 14 лютого 2017 року № 33-о/157.

Кошторисні призначення НАБУ на 2017 рік затверджені 07 лютого 2017 року за загальним фондом (зі змінами на кінець року) та складають майже 773,6 млн грн, з яких використано 596,6 млн грн, у тому числі за КЕКВ 2111 "Заробітна плата" – 224,5 млн грн, КЕКВ 2112 "Грошове забезпечення військовослужбовців" – 108,2 млн грн, КЕКВ 2120 "Нарахування на оплату праці" – 57,06 млн грн, КЕКВ 2210 "Предмети, матеріали, обладнання та інвентар" – 31,85 млн грн, КЕКВ 2220 "Медикаменти та перев'язувальні матеріали" – 0,29 млн грн, КЕКВ 2240 "Оплата послуг (крім комунальних)" – 40,04 млн грн, КЕКВ 2250 "Видатки на відрядження" – 3,85 млн грн, КЕКВ 2271 "Оплата теплопостачання" – 1,19 млн грн, КЕКВ 2272 "Оплата водопостачання та водовідведення" – 0,077 млн грн, КЕКВ 2273 "Оплата електроенергії" – 1,56 млн грн, КЕКВ 2274 "Оплата природного газу" – 0,071 млн грн, КЕКВ 2282 "Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку" – 0,055 млн грн, КЕКВ 2730 "Інші виплати населенню" – 28,23 млн грн, КЕКВ 2800 "Інші поточні видатки" – 1,86 млн грн, КЕКВ 3110 "Придбання обладнання і предметів довгострокового користування" – 91,67 млн грн, КЕКВ 3122 "Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів" – 0,305 млн грн, КЕКВ 3132 "Капітальний ремонт інших об'єктів" – 5,62 млн грн, КЕКВ 3142 "Реконструкція та реставрація інших об'єктів" – 0,137 млн грн, КЕКВ 3160 "Придбання землі та нематеріальних активів" – 0,003 млн грн.

Упродовж бюджетного періоду до кошторису НАБУ за спеціальним фондом бюджету внесено зміни на загальну суму понад 29,3 млн грн. З цієї суми більш ніж 850 тис. грн надійшли від оприбуткування матеріалів, отриманих від розбирання необоротних активів, залишених для ремонту та інших потреб установи, здачі брухту чорних та кольорових металів, відшкодування матеріальної шкоди внаслідок пошкодження автомобіля.

На 743,5 тис. грн НАБУ безоплатно отримало військове майно та боєприпаси від Міністерства оборони України та МВС, а також кондиціонери від Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

У рамках проектів міжнародної технічної допомоги отримано комп'ютерну, офісну й оргтехніку, меблі, ліцензії на використання програмного забезпечення, радіостанції та технічне обладнання, послуги з ремонту кімнат для проведення допитів, встановлено кондиціонери та системи відеозапису – загалом на суму понад 27,7 млн грн.

НПУ

Фінансування Департаменту захисту економіки НПУ на 2017 рік становило 589 038 997 грн 25 коп., а Департаменту внутрішньої безпеки – 181 207 009 грн 13 коп.

Органи прокуратури

Фінансове забезпечення органів прокуратури у 2017 році відбувалося за двома бюджетними програмами – 0901010 "Здійснення прокурорсько-слідчої діяльності, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів прокуратури" та 0901030 "Забезпечення функцій Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою" (відповідні дані наведено у таблиці).

Таблиця щодо фінансового забезпечення органів прокуратури у 2017 році

Видатки	Бюджетний запит ГПУ на 2017	тис. грн							
		901010	901030	Затверджено із змінами у 2017 р.	901010	901030	Забезпечено %	901010	901030
Оплата праці	6 636 224,3	6 585 993,4	50 230,9	4 166 869,2	4 116 638,3	50 230,9	62,8	62,5	100,0
Нарахування на оплату праці	1 456 471,3	1 448 918,5	7 552,8	886 474,2	878 921,4	7 552,8	60,9	60,7	100,0
Комунальні послуги	161 187,9	160 422,9	765,0	122 709,4	121 944,4	765,0	76,1	76,0	100,0
Поточні видатки	1 242 559,1	1 234 890,9	7 668,2	536 784,7	529 116,5	7 668,2	43,2	42,8	100,0
Капітальні видатки	1 355 819,7	1 347 952,9	7 866,8	110 015,8	102 149,0	7 866,8	8,1	7,6	100,0
Всього	10 852 262,3	10 778 178,6	74 083,7	5 822 853,3	5 748 769,6	74 083,7	53,7	53,3	100,0

На сьогоднішній день зберігається тенденція невідповідності законодавчо встановленого та реального розміру заробітної плати прокурорів.

Вказане стало наслідком визначення у Бюджетному кодексі України обмеження щодо застосування норм статті 81 Закону України "Про прокуратуру", яка передбачає складові заробітної плати та розміри посадових окладів прокурорів у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України. Розмір заробітної плати, обчислений відповідно до постанови Уряду, є значно нижчим порівняно із законодавчо регламентованим.

Як наслідок, регулювання рівня заробітної плати прокурорів урядовою постановою не гарантує незалежності прокурорів, що визначена однією із засад діяльності прокуратури. Зокрема, для запобігання корупційним проявам прокурори повинні мати достатній рівень грошового забезпечення та гарантовану його виплату.

ГПУ неодноразово направлялися листи Президенту України та Прем'єр-міністру України про дотримання вказаних законодавчих вимог щодо оплати праці прокурорів та відповідно щодо врегулювання питання підвищення рівня заробітної плати прокурорів у визначений законом спосіб.

За ініціативою ГПУ до постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2012 року № 505 "Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів прокуратури" внесені зміни, якими розмір посадових окладів прокурорів збільшено.

ВИСНОВКИ

1. Покарання за корупційні правопорушення – це той елемент протидії корупції з боку держави, який має забезпечити невідворотність та оперативність юридичної відповідальності осіб, які порушили вимоги антикорупційного законодавства. Без належної роботи правоохоронних органів із виявлення та об'єктивного розслідування таких правопорушень, не можна очікувати істотного зниження рівня корупції в суспільстві.

Бездіяльність та пасивність правоохоронних органів у притягненні до відповідальності осіб, що вчинили корупційні правопорушення, не лише погано відображається у суспільному ставленні до всієї державної системи протидії корупції, а й по суті слугує причиною подальшого поширення корупційних практик, адже приклади безкарності призводять до наступного наростання кількості осіб, які долучаються до корупційних схем.

І навпаки, активна боротьба правоохоронців з корупційними правопорушеннями, інформація про системну практику притягнення правопорушників до відповідальності, про чисельні факти виявлення та ухвалення обвинувальних вироків для членів організованих корупційних угруповань, є гарним стимулом для маргінально налаштованих осіб утриматися від вчинення корупційних правопорушень, а також слугує вагомим фактором, що здатен істотним чином знизити загальний рівень корупції в усіх сферах.

2. У 2017 році статистика щодо притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень порівняно із 2015 та 2016 роками не зазнала істотних змін.

Наприклад, кількість виявлених кримінальних корупційних правопорушень за звітний період залишається на досить низькому рівні. Так, за 2015 рік було виявлено 2493 кримінальних правопорушення, за 2016 рік було виявлено 2175 кримінальних правопорушень, а за 2017 рік – 2831 кримінальне правопорушення.

При цьому у 2016 році лише 1200 кримінальних проваджень стосувалося тяжких та особливо тяжких злочинів, а у 2017 не набагато більше – 1604. Отже, значна частина зусиль правоохоронних органів витрачається на розслідування злочинів, які не становлять значної суспільної небезпеки.

З іншого боку, як правило, досить пасивно виявляються та розслідуються злочини, вчинені представниками організованої злочинності. Так, у 2017 році органами прокуратури, НАПУ, СБУ та податковими органами розслідувалося лиш 66 корупційних злочинів, скоєних організованими групами. Відтак, наявною є вкрай недостатня протидія організований злочинності, яка і становить найбільший виклик вітчизняній системі протидії корупції. Ці показники вказують на недостатню ефективність роботи правоохоронних органів у сфері розслідування корупційних злочинів, а також на відсутність істотних позитивних змін в результатах їх діяльності у вказаній сфері.

3. За вчинення корупційних злочинів упродовж 2017 року засуджено 1692 особи, що є значно кращим показником у порівнянні з 2016 роком. Однак слід звернути особливу увагу на те, що більша частина засуджених осіб не мала державних владних повноважень. Так, найчисельнішу групу засуджених осіб складають фізичні особи, які представляють приватний сектор та юридичні особи публічного права: посадові особи, що надають публічні послуги (115 осіб); посадові особи юридичних осіб публічного права (221 особа); особи, які виконують організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки в юридичних особах приватного права (229 осіб).

Таким чином, спостерігається негативна тенденція прояву неналежної уваги правоохоронних органів до розслідування та передачі до суду кримінальних проваджень проти найбільш небезпечних для суспільства суб'єктів корупції: державних службовців, співробітників контрольних та наглядових органів, суддів, працівників митної та податкової служб, працівників самих правоохоронних органів тощо. Згідно із дослідженнями і звітами міжнародних організацій по Україні, та відповідно до соціологічних досліджень, саме серед представників вказаних державних структур спостерігається вельми високий рівень корупції.

Однак результати протидії корупції в лавах вказаних органів державної влади є вкрай недостатніми. Так, за 2017 рік із 1692 вироку за вчинення корупційних злочинів до відповідальності було притягнуто лише 214 державних службовців, 50 службових осіб і працівників Державної фіскальної служби України, 26 працівників митної служби, 2 професійних суддів, а також по 3 службові особи та працівників органів прокуратури і СБУ.

4. НАБУ та НПУ за звітний період продемонстрували досить низьку ефективність у діяльності з відшкодування збитків та шкоди, завданих корупційними злочинами. Зокрема, через недостатню комунікацію та співпрацю з нещодавно утвореним Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

5. Результативність діяльності НАБУ ускладнюється тим, що кримінальні провадження, які підслідні цьому органу, характеризуються значним політичним резонансом та ризиками блокування кримінального провадження через політичний тиск на судові органи. Внаслідок цього без розгляду залишається майже третина проваджень, скерованих НАБУ до суду. Виходом з даної ситуації є утворення Вищого антикорупційного суду, якому будуть підвідомчі кримінальні провадження НАБУ.

6. Незважаючи на досить велику кількість правоохоронних органів, до компетенції яких відноситься протидія корупційним злочинам (прокуратура, НПУ, СБУ, НАБУ, податкові органи), суспільний ефект від їх зусиль залишається вельми незначним, що і відображається у відповідних соціологічних дослідженнях, узагальнені результати яких представлено у Розділі 1 цієї Національної доповіді.

7. Активність уповноважених органів у сфері виявлення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, за звітний період зросла практично в два рази. Так, у 2015 році було складено 2147 протоколи про такі правопорушення, у 2016 році – 2994, а у 2017 році – 5846.

Втім, негативним є та обставина, що за наслідками судового розгляду протоколів було закрито адміністративних справ – 1942, із них 1021 – за відсутність події і складу правопорушення. Відтак, значна частина неприйнятих судом протоколів була складена правоохоронцями з низькою обізнаністю із вимогами чинного законодавства про адміністративні правопорушення та без наведення належної доказової бази.

8. До адміністративної відповідальності притягнуто 2579 осіб. Однак тут спостерігається така сама тенденція, як і у результатах притягнення осіб до кримінальної відповідальності за корупційні злочини. Так, більша частина притягнутих до відповідальності є депутатами сільських, селищних, міських, районних рад (1 222 особа), посадовими особами юридичних осіб публічного права (441), місцевого самоврядування (332 особи). В той же час практично не притягаються до адміністративної відповідальності державні службовці

(110 осіб) та працівники правоохоронних і контролюючих органів держави (48 службових осіб і працівників органів НПУ, 29 службових осіб і працівників Державної фіскальної служби України, 12 працівників митної служби.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Здійснити заходи, пов'язані з приєднанням України до Конвенції ОЕСР про боротьбу проти підкупу іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях від 21 листопада 1997 року, а також забезпечити імплементацію положень цієї Конвенції до національного законодавства.

2. Внести зміни до КК України з метою включення до переліку корупційних злочинів таких, як порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму (стаття 159¹ КК України), підкуп виборця, учасника референдуму (стаття 160 КК України), а також поширення заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у випадку порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму.

3. Внести зміни до КК України з метою виключення можливості звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням або збільшення строків давності для притягнення до відповідальності за корупційні злочини до не менше 5 років і зупинення строку давності в разі перебування особи на посаді, що передбачає недоторканність від притягнення до кримінальної відповідальності.

4. Вжити необхідних заходів для кадрового та матеріального забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань, до якого відповідно до вимог Конституції України мають перейти слідчі повноваження органів прокуратури, в тому числі і щодо розслідування корупційних злочинів.

5. З метою більш ефективного вжиття правоохоронними органами функцій, спрямованих на відшкодування збитків і шкоди, завданих корупційними злочинами слід налагодити системну співпрацю з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

6. Внести зміни до КПК з метою надання права уповноваженим підрозділам НАБУ повноважень щодо самостійно здійснення негласних слідчих (розшукових) дій у вигляді зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.

7. Ухвалити закон про Вищий антикорупційний суд, яким передбачити особливу конкурсну процедуру відбору суддів, з урахуванням рекомендацій Венеціанської комісії. Процедура відбору суддів має гарантувати відсутність політичного та інших впливів на результати конкурсу, що можна досягнути шляхом включення до органів, які здійснюватимуть відбір, представників міжнародних організацій та держав-партнерів України.

Провести прозорий та об'єктивний конкурс на посади суддів Вищого антикорупційного суду, результатом якого є обрання професійних, незалежних та доброчесних суддів, до яких буде висока довіра з боку суспільства. Без зволікань матеріально забезпечити діяльність цього суду.

8. Внести зміни до КУпАП з метою удосконалення порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, зокрема, збільшивши строки давності накладення адміністративних стягнень для таких правопорушень, встановивши підстави для зупинення таких строків.

9. Для збільшення ефективності протидії корупції, а також з метою здобуття більшої суспільної довіри та підтримки, зосередити додаткові зусилля правоохоронних органів на виявленні та розслідуванні корупційних злочинів у сфері протиправного використання владних повноважень державними службовцями, передусім найвищими посадовими особами та державними службовцями категорії "А", а також працівниками правоохоронних та контрольних державних органів.

Істотно посилити ефективність діяльності підрозділів внутрішньої безпеки спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

10. Провести роз'яснювальну роботу, відповідні тренінги та навчальні заходи для кращого практичного застосування співробітниками НПУ законодавства України щодо підстав та доказової бази для притягнення особи до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.

**РОЗДІЛ IV. ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЗА 2017 РІК**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Національного
агентства
з питань запобігання корупції
26 січня 2018 року № 64

**ЗВІТ
ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
за 2017 рік**

ЗМІСТ

Вступне слово Голови Національного агентства Корчак Н.М.	148
I. Загальна інформація про Національне агентство з питань запобігання корупції	149
1. Місія	149
2. Основні завдання	150
3. Обличчя органу: керівництво	153
4. Організаційна структура	156
II. Заходи, реалізовані за функціональними напрямками Національного агентства з питань запобігання корупції	157
1. Антикорупційна політика	157
2. Організація заходів із запобігання та виявлення корупції	164
3. Моніторинг дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції	170
4. Контроль та перевірка декларацій, моніторинг способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	173
5. Діяльність у сфері запобігання політичній корупції	176
III. Діалог та партнерство	178
1. Співпраця з державними органами	178
2. Взаємодія з громадськістю, діяльність Громадської ради при Національному агентстві	178
3. Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога	179
IV. Кадрове забезпечення	183
1. Структура та персонал	183
2. Заміщення вакантних посад в Національному агентстві	187
3. Навчання і розвиток персоналу	187
V. Фінансово-господарська діяльність	191
VI. Основні пріоритетні завдання Національного агентства з питань запобігання корупції на 2018 рік	194
Додатки	195

Вступне слово Голови Національного агентства

Шановні друзі, колеги, міжнародні партнери!

Боротьба проти корупції стала нагальною потребою для українського суспільства та ключовою вимогою громадян нашої держави, міжнародних фінансових інституцій, іноземних інвесторів, Європейського Союзу.

Українська корупція та корупційні механізми – не унікальне явище, тому що корупційні злочини в усіх країнах світу мають однаковий характер.

Це незаконне заволодіння майном у результаті зловживання владою або службовим становищем; упередженість під час проведення тендерів; корупційні схеми працевлаштування; провладний тиск; незаконне фінансування партій; шахрайство з державними коштами; захоплення земельних ділянок; одержання хабарів.

Сьогодні ми можемо сміливо говорити про те, що зроблено в Україні ціною неймовірних зусиль та силами величезної кількості людей. Це імплементація низки антикорупційних законодавчих ініціатив та нове законодавство щодо судової влади і прокуратури; демократизація політичної системи; проведення адміністративної реформи, реформування професійної публічної служби; впровадження публічних електронних порталів та веб-ресурсів з відкритими даними тощо.

В Україні нарешті діє інститут антикорупційної превенції – впливовий інструмент запобігання корупції, виявлення та усунення корупційних проявів. Доказом цього є десятки тисяч запитів, листів і звернень, повідомлень про правопорушення, які надходять до Національного агентства з проханнями надати роз'яснення і рекомендації, звернути увагу та провести перевірку.

Кожен такий лист чи повідомлення – це свідомі дії людини, яка проявляє нетерпимість до корупції та виявляє повагу до Закону. Таким чином, кожен з нас є учасником антикорупційних реформ. Ми, усі громадяни України, несемо відповідальність за власні вчинки. За те, яким буде наше спільне

завтра.

Про це слід пам'ятати.

З повагою

***Наталія Корчак,
Голова Національного
агентства***

I. Загальна інформація про Національне агентство з питань запобігання корупції

1. Місія

Національне агентство запобігає корупції та сприяє формуванню доброчесності і нульової терпимості до корупції в державі та суспільстві, розвитку вільного від корупції бізнесу.

Місія Національного агентства відображає вплив, який має стати результатом його роботи.

Відповідно до положень Закону України "Про запобігання корупції" Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

Національне агентство у межах, визначених цим та іншими законами, є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітним Кабінету Міністрів України.

Національне агентство утворюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Конституції України, Закону України "Про запобігання корупції" та інших законів України.

Питання діяльності Національного агентства у Кабінеті Міністрів України представляє Голова Національного агентства.

Правову основу діяльності Національного агентства становлять Конституція України, міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Закону України "Про запобігання корупції" та інші закони України, а також прийняті відповідно до них інші нормативно-правові акти.

Закон України "Про центральні органи виконавчої влади" та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів виконавчої влади, а також Закон України "Про державну службу" застосовуються до Національного агентства, його членів, службовців та працівників його апарату, а також до його повноважень стосовно уповноважених підрозділів в частині, що не суперечить цьому Закону.

Національне агентство є правомочним з моменту призначення більше половини його загального кількісного складу.

Національне агентство як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, було утворене постановою Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 року № 118.

З огляду на правову природу та обсяг компетенції в системі державних органів України Національному агентству відведено роль превентивної антикорупційної інституції, відповідальної за формування та моніторинг реалізації антикорупційної політики в державі, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, здійснення фінансового контролю за майновим станом публічних службовців та моніторингу їх способу життя, державне фінансування політичних партій та реалізацію інших, визначених Законом України "Про запобігання корупції" та міжнародними зобов'язаннями України, превентивних антикорупційних механізмів, у тому числі забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

2. Основні завдання

Обсяг та межі компетенції Національного агентства визначені Законом України "Про запобігання корупції".

До повноважень Національного агентства належать:

аналіз стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції;

аналіз статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;

розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії;

підготовка та подання в установленому законом порядку до Кабінету Міністрів України проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики;

формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань;

організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;

здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб;

координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупціогенних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі

підготовки та виконання антикорупційних програм;

здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

здійснення у порядку та в межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, своєчасністю подання звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, повнотою таких звітів, звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій, відповідністю їх оформлення встановленим вимогам, достовірністю включених до них відомостей;

затвердження розподілу коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, відповідно до закону;

забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

погодження антикорупційних програм державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, розробка типової антикорупційної програми юридичної особи;

здійснення співпраці з особами, які добросовісно повідомляють про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону (викривачами), вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав, у зв'язку з таким інформуванням;

організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадових осіб місцевого самоврядування (крім підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування);

надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на

виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб;

інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, а також реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики;

координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями в межах своєї компетенції;

обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;

інші повноваження, визначені законом.

3. Обличчя органу: керівництво

Національне агентство є колегіальним органом, який утворюється і діє у складі п'яти членів Національного агентства, з числа яких обираються Голова Національного агентства та його заступник. Принцип колегіальності у роботі Національного агентства полягає у спільному (колективному) обговоренні на засіданнях Національного агентства і прийнятті рішень членами Національного агентства з питань, віднесених до його компетенції законодавством.

Наталія Корчак, Голова Національного агентства з питань запобігання корупції

Наталія Корчак як Голова Національного агентства організовує роботу Національного агентства, у тому числі координує роботу членів Національного агентства, контролює роботу працівників його апарату, скликає та проводить засідання Національного агентства, підписує протоколи засідань та рішення Національного агентства, у порядку, передбаченому законодавством, вирішує кадрові питання, приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів,

розпорядником яких є Національне агентство, затверджує штатний розпис та кошторис Національного агентства, здійснює представницькі функції щодо діяльності Національного агентства. Також відповідає за питання запобігання політичній корупції.

Юридичну освіту здобула у 1992 році у Київському університеті імені Тараса Шевченка. Доктор юридичних наук. З 1992 по 1995 роки навчалася в аспірантурі юридичного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка. У період з 1994 по 1995 роки перебувала на посаді провідного спеціаліста відділу з питань недобросовісної конкуренції Антимонопольного комітету України. Після закінчення аспірантури в період з 1995 по 2003 роки працювала асистентом, а згодом доцентом, на кафедрі цивільного права і процесу Чернівецького університету імені Юрія Федьковича.

У 1996 році захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему "Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні". З 2004 по 2013 роки працювала в Юридичному інституті Національного авіаційного університету на посадах доцента, завідувача та професора кафедри господарського права та процесу. У період з 2013 по 2015 роки була доцентом

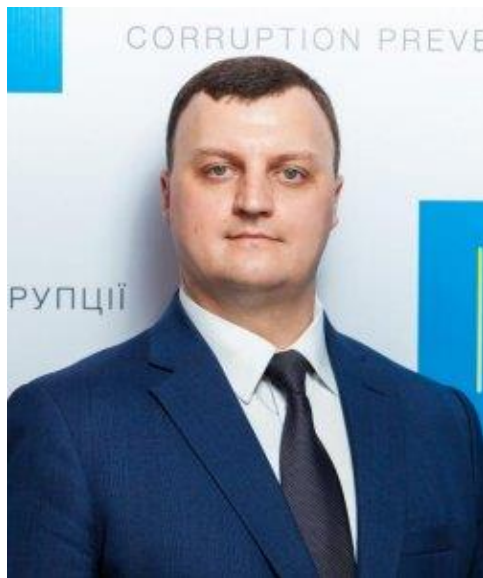
кафедри адміністративного та фінансового права Національної академії прокуратури України, а з 2015 – доцентом кафедри адміністративно-правових дисциплін.

У 2015 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему "Державне регулювання відносин конкуренції в Україні (господарсько-правовий аспект)".

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2015 року № 1284-р призначена членом Національного агентства з питань запобігання корупції.

28 березня 2016 року на засіданні Національного агентства одноголосно обрана Головою Національного агентства.

Олександр Скопич, член Національного агентства з питань запобігання корупції

До компетенції Олександра Скопича належить аналіз корупційних ризиків у діяльності державних органів, погодження антикорупційних програм органів влади, розробка типової антикорупційної програми для юридичних осіб, а також моніторинг їх виконання, організація взаємодії з/між уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції, співпраця з викривачами корупції та їх захист, перевірка органів державної влади з питань запобігання корупції.

З відзнакою закінчив Львівську комерційну академію за спеціальністю "Правознавство". Навчався в Національній академії державного управління при Президентові України, отримав диплом з відзнакою магістра державного управління. Закінчив аспірантуру та здобув науковий ступінь кандидата наук з державного управління.

Має понад 12 років стажу державної служби в центральних та місцевих органах влади. З травня 2014 року по грудень 2015 року обіймав посаду заступника Голови Національного агентства України з питань державної служби.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2015 року № 1283-р призначений членом Національного агентства з питань запобігання корупції.

Олександр Серьогін, член Національного агентства з питань запобігання корупції

Олександр Серьогін є відповідальною особою Національного агентства за організаційне та інформаційне забезпечення представництва в Європейському суді з прав людини та виконання його рішень.

27 грудня 2017 року Олександр Серьогін розпорядженням Кабінету Міністрів України № 984-р призначений Національним координатором з питань реалізації Стамбульського плану дій із боротьби з корупцією Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Закінчив у 1999 році Інститут міжнародних відносин Київського університету імені Тараса Шевченка та отримав повну вищу освіту за спеціальністю "Міжнародне право", здобув кваліфікацію магістра міжнародного права, перекладача з англійської мови та був зарахований до аспірантури Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2002 році захистив кандидатську дисертацію та отримав науковий ступінь кандидата юридичних наук. Продовжуючи підвищувати кваліфікацію, у 2003 році здобув кваліфікацію експерта права ЄС. У 2007 році присвоєно вчене звання доцента кафедри міжнародного приватного та митного права.

Право на заняття адвокатською діяльністю отримав у 2004 році та розпочав індивідуальну адвокатську діяльність, яку з 2007 року продовжив у складі адвокатського об'єднання.

Установчою конференцією адвокатів Київської області у 2012 році був обраний до кваліфікаційної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Київської області, куди був переобраний на другий термін Конференцією адвокатів Київської області у 2017 році.

Автор більше 60 наукових праць та публікацій, співавтор постатейного науково-практичного коментаря Цивільного кодексу України, науково-практичного коментаря Закону України "Про міжнародне приватне право", підручника з Міжнародного приватного права, Енциклопедії цивільного права України, Української дипломатичної енциклопедії, Великої української юридичної енциклопедії.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 542-р призначений членом Національного агентства з питань запобігання корупції, у зв'язку з цим зупинив адвокатську та викладацьку діяльність.

4. Організаційна структура Національного агентства

Структура управління Національного агентства складається з п'яти членів, які приймають рішення більшістю голосів, щонайменше – трьома голосами, відповідно до Регламенту Національного агентства. Колегіальна модель передбачає прийняття рішень на основі консенсусу. Допомогу членам Національного агентства надають особисті радники.

На кінець 2017 року Уряд призначив трьох членів Національного агентства після конкурсного відбору, проведеного конкурсною комісією, половину складу якої представляло громадянське суспільство.

12 грудня 2017 року за результатами проведених конкурсів конкурсна комісія відібрала двох кандидатів для призначення на вакантні посади членів Національного агентства: Патюка Станіслава Станіславовича та Мангула Олександра Анатолійовича.

Діяльність членів Національного агентства забезпечує його апарат з граничною чисельністю, що встановлюється Урядом.

У своїй роботі апарат Національного агентства керується Положенням про апарат Національного агентства.

До складу апарату Національного агентства входять п'ять функціональних департаментів, що відповідають мандату Національного агентства і вісім допоміжних структурних підрозділів.

Допоміжні підрозділи підпорядковуються Голові Національного агентства. До них належать Адміністративний департамент, Департамент організаційного та кадрового забезпечення, Відділ правового забезпечення, Управління бухгалтерського обліку та звітності, Сектор внутрішнього аудиту, Сектор режимно-секретної роботи, а також Сектор запобігання та виявлення корупції в Національному агентстві.

Департаменти Національного агентства включають структурні підрозділи, сформовані за функціональним принципом, крім Департаменту фінансового контролю та моніторингу способу життя та Департаменту моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, підрозділи яких утворені за територіальним принципом.

Закон дозволяє Уряду створювати територіальні органи Національного агентства за його поданням.

II. Заходи, реалізовані за функціональними напрямками Національного агентства

1. Антикорупційна політика

З метою забезпечення ефективної реалізації завдань антикорупційної реформи та місії Національного агентства проведено роботу з організації низки комплексних заходів, спрямованих на удосконалення і розвиток державної антикорупційної політики.

Реалізація вказаних заходів здійснювалася на основі ґрунтовного аналізу стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції, результатів моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Закону України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки" та Державної програми з реалізації Антикорупційної стратегії.

В межах інституційної розбудови Національного агентства як дієвого інструменту системи антикорупційних органів та закріплення його стратегічних цілей у реалізації антикорупційної реформи затверджено Стратегію розвитку Національного агентства з питань запобігання корупції на 2017–2020 роки та плани з її реалізації (рішення від 22 червня 2017 року № 234), що базується на Пріоритетах діяльності Національного агентства на 2017–2020 роки, які також включено до проекту Середньострокового плану пріоритетний дій Уряду до 2020 року.

Аналіз статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції здійснювався шляхом проведення досліджень кількісних та якісних показників корупції в Україні.

Зокрема, Національне агентство спільно з Координатором проектів ОБСЄ в Україні в рамках проекту міжнародної технічної допомоги "Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні" розробило та схвалило Методику стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні з метою створення уніфікованого інструментарію моніторингу ситуації у сфері запобігання корупції в Україні, який дозволяє фіксувати динаміку показників поширеності корупції та сприйняття населенням ефективності антикорупційної діяльності (рішення від 12 січня 2017 року № 12).

Необхідність розробки та запровадження спеціального інструментарію як базового елементу системи оцінювання рівня корупції зумовлена сучасними вимогами до механізмів розробки та реалізації державної антикорупційної політики, що містяться, зокрема, в Конвенції ООН проти корупції, де наголошується на обов'язковості для держави мати механізми моніторингу ситуації з корупцією та ефективності протидії корупції.

18 вересня 2017 року у Національному агентстві презентовано висновки "польового" етапу дослідження рівня сприйняття корупції в Україні, яке

проводилось з 29 травня по 14 липня 2017 року соціологічною компанією GfK Ukraine. Усього було опитано 3 709 респондентів, з них 2 585 серед населення, 1 005 підприємців та 119 експертів. Результати дослідження рівня сприйняття корупції в Україні розміщено на веб-сайті Національного агентства.

Результати дослідження засвідчили однакове бачення рівня корупції в Україні, як громадськістю, так і представниками бізнесу.

Національне агентство спільно з експертами Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу здійснило аналіз виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки, за результатами якого сформовано аналітичний звіт та відповідні рекомендації. Так, згідно з результатами аналізу лише 64% заходів було виконано протягом 2014–2017 років (станом на III квартал 2017 року). При цьому відсутність відчутних результатів за період, починаючи від ухвалення Антикорупційної стратегії, пояснюється тим, що більшість нових державних органів, утворених на підставі законодавчих актів, ухвалених у 2014–2015 роках, повноцінно розпочали свою діяльність лише наприкінці 2015 року – початку 2016 року.

У квітні минулого року Національне агентство схвалило проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2016 році (рішення від 04 квітня 2017 року № 125), який відповідно до вимог частини першої статті 20 Закону був внесений на розгляд Кабінету Міністрів України.

24 травня 2017 року під час парламентських слухань Голова Національного агентства Корчак Н.М. вперше в Україні представила проект Національної доповіді. Цей документ узагальнив дані щодо реалізації засад антикорупційної політики та містив оцінку реалізації Антикорупційної стратегії у 2016 році.

При підготовці проекту Національної доповіді здійснено комплекс заходів щодо збору, актуалізації інформації про корупцію та її аналізу. На підставі цієї інформації були сформовані пропозиції щодо формування та коригування антикорупційної політики.

Національне агентство за результатами аналізу ситуації щодо корупції, а також результатів виконання Антикорупційної стратегії з урахуванням пропозицій заінтересованих органів, громадських організацій і провідних національних і міжнародних експертів розробило проект Закону України "Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки", який після проведення погоджувальних процедур із заінтересованими органами подано до Кабінету Міністрів України.

Крім цього, з метою удосконалення проведення антикорупційної експертизи Національне агентство за участю представників державних органів, громадськості та міжнародних організацій розробило проект Методології проведення Національним агентством антикорупційної експертизи.

Національне агентство на постійній основі здійснює моніторинг законопроектів та їх аналіз на наявність корупційних ризиків. За результатами опрацювання 42 законопроектів схвалено 34 висновки Національного агентства.

З метою здійснення системного аналізу діяльності Національного агентства, зокрема при підготовці щорічного звіту про діяльність та проекту щорічної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики Національне агентство спільно з експертами Ради Європи розробило та затвердило Методологію оцінки ефективності діяльності Національного агентства (рішенням Національного агентства від 27 жовтня 2017 року № 1023), відповідно до якої щорічно проводитиметься оцінка діяльності та її вплив на рівень корупції в Україні.

Для забезпечення відкритості та прозорості Національного агентства здійснюється інформування про діяльність Національного агентства через офіційний веб-сайт та сторінки у соціальних мережах (публікація анонсів, прес-релізів, інформаційних повідомлень та роз'яснень, розроблених проектів нормативно-правових актів, рішень, прийнятих на засіданнях Національного агентства та їх проектів тощо). Так, у 2017 році на веб-сайті Національного агентства розміщено 484 новинні матеріали та 37 інфографік, які також було висвітлено на сторінках Національного агентства у соціальних мережах: Facebook, Twitter, Google+, Instagram та на каналі YouTube. Налагоджено розсилання інформаційних матеріалів для ЗМІ та підписників, поширення інформації через мережу сайтів державних органів шляхом розміщення на сайтах банера-переходу на сайт Національного агентства.

Крім цього, Національне агентство організовує прес-конференції, брифінги, інтерв'ю та інші заходи за участі ЗМІ, ведеться співпраця з журналістами: проведено День відкритих дверей у Національному агентстві для представників ЗМІ, прес-конференцію в рамках інформаційної кампанії "Конфлікт інтересів: треба знати!", взято участь в урядовій інформаційній кампанії "Уряд на зв'язку з громадянами", проведено інформаційну кампанію, в рамках якої у період з 28 листопада до 09 грудня на сторінці Національного агентства у мережі Facebook запроваджено рубрику "Десять цікавих фактів про боротьбу з корупцією у світі", поширено серію соціальних відео-роликів для демонстрації наслідків пов'язаних із корупцією вчинків, створено та поширено 2 відео-ролики "Кинь виклик корупції, зміни Україну!". Організовано онлайн-трансляцію заходів і засідань Національного агентства на офіційних сторінках Національного агентства у Facebook та YouTube.

З метою підвищення рівня обізнаності державних службовців з антикорупційним законодавством Національне агентство підписало Меморандуми та налагодило співпрацю з виданнями "Юридична газета", "Держслужбовець" та "Місьцеве самоврядування".

Міжнародні антикорупційні зобов'язання вимагають від нашої держави розробки, здійснення або удосконалення конкретних програм підготовки

персоналу, який несе відповідальність за запобігання корупції та боротьбу з нею. Такі навчальні програми мають стосуватися різних сфер антикорупційної діяльності (стаття 60 Конвенції ООН проти корупції).

Окрім цього, вимоги з ініціювання на різних рівнях кампаній щодо підвищення поінформованості суспільства та проведення освітніх програм, що стосуються негативних наслідків корупції, передбачені Узагальненими рекомендаціями для України, затвердженими Стамбульським планом дій щодо боротьби з корупцією.

Зі створенням Національного агентства, яке забезпечує формування та реалізацію державної антикорупційної політики, організація та координація проведення навчань в антикорупційній сфері, виконання відповідних міжнародних зобов'язань стали одними з пріоритетних напрямів його діяльності.

Для забезпечення належної організації та проведення антикорупційних навчань, а також на виконання завдань, визначених Стратегією розвитку Національного агентства з питань запобігання корупції на 2017–2020 роки, та планів з її реалізації Національне агентство затвердило Методичні рекомендації для тренерів щодо проведення антикорупційних навчань (рішення від 22 вересня 2017 року № 738).

На постійній основі проводяться заходи з підготовки та підвищення кваліфікації працівників апарату Національного агентства, тренінги для удосконалення їх професійної підготовки. Також на постійній основі проводяться тренінги для підвищення компетентності працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування, семінари та тренінги для суб'єктів декларування стосовно подання електронних декларацій, інформація про які більш детально наведена у розділі "Навчання і розвиток персоналу".

Також відповідно до Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2015–2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, Національне агентство визначено відповідальним органом, який забезпечує виконання покладених на нього функцій у сфері антикорупційної політики, зокрема проведення антикорупційних навчань (тренінгів) для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

Саме тому системна робота з роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства, проведення тренінгових навчальних курсів для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування є запорукою успішного застосування превентивних заходів антикорупційної політики.

На виконання зазначених положень чинного законодавства рішенням Національного агентства 06 вересня 2017 року схвалено орієнтовний План-графік проведення тренінгів для уповноважених підрозділів (осіб) з

питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади, який успішно був реалізований упродовж минулого року.

Основне завдання проведених тренінгів – удосконалення професійної підготовки працівників уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів влади, підвищення їх службової компетенції, розгляд та вирішення найбільш складних питань повсякденної антикорупційної діяльності, а також запровадження єдиного для органів правозастосовного підходу до реалізації антикорупційного законодавства.

Так, з метою реалізації вказаних повноважень Національного агентства було забезпечено проведення у 2017 році для працівників уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів влади навчальних курсів (навчальних модулів), які відповідають функціональним напрямом роботи структурних підрозділів Національного агентства.

Зокрема, фахівці Національного агентства упродовж 2017 року підготували та провели тренінги з актуальних питань антикорупційної діяльності за такою тематикою:

окремі превентивні антикорупційні механізми: засади антикорупційної політики в Україні, спеціальна перевірка, захист викривачів, робота уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

електронне декларування;

підготовка антикорупційних програм та практичні аспекти оцінки корупційних ризиків.

Вказані тренінгові навчальні курси (навчальні модулі) склалися з двох частин: теоретичної та практичної.

Загалом для працівників уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів влади у звітному періоді було організовано та проведено 42 тренінги, з них з питань окремих превентивних антикорупційних механізмів – 15 тренінгів, з питань електронного декларування – 14 тренінгів, з питань підготовки антикорупційних програм та практичних аспектів оцінки корупційних ризиків – 13 тренінгів.

Вказані тренінги проводилися в Національному агентстві (33 тренінги) та в регіонах (9 тренінгів).

Безпосередню участь у проведених тренінгах взяли представники уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади та місцевого самоврядування, а саме:

працівники 91 центрального органу державної влади;

працівники 24 обласних державних адміністрацій та обласних рад;

працівники районних державних адміністрацій та виконавчих комітетів районних, міських рад.

Загалом у 2017 році навчальні заходи відвідали 1 150 працівників уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів влади, з них тренінги щодо окремих превентивних антикорупційних механізмів відвідали 569 осіб (або 49%), щодо електронного декларування – 342 особи (або 30%), щодо підготовки антикорупційних програм та практичних аспектів оцінки корупційних ризиків – 239 осіб (або 21%).

До проведення тренінгів для представників уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів влади в 2017 році було залучено 36 працівників Національного агентства. Спікерами на антикорупційних тренінгах упродовж року були: 19 працівників Департаменту фінансового контролю та моніторингу способу життя; 15 працівників Департаменту організації роботи із запобігання та виявлення корупції; 2 працівники Департаменту антикорупційної політики.

Під час тренінгів учасники мали можливість розглянути ситуаційні завдання та проблемні питання, під час яких отримали відповіді на запитання, що стосуються актуальних напрямків антикорупційної діяльності, а також отримали практичні поради від працівників Національного агентства. По закінченню навчань учасники заходів мали можливість пройти анонімне тестування на знання вимог антикорупційного законодавства, а також заповнити анкету щодо визначення ефективності та якості проведених навчань.

Середній бал правильних відповідей за результатами тестування представників центральних органів влади (міністерства, відомства, адміністрації тощо) та органів влади на місцях (облрайдержадміністрації, органи місцевого самоврядування) становить – 65% (або 5 648 правильних відповідей/8 754 тестових питань) і 61% (або 2 174 правильних відповідей/3 560 тестових питань) відповідно.

Крім того, за результатами визначення корисності та стану організації антикорупційних навчальних заходів (тренінгів), що проводилося шляхом оцінювання якості за шкалою від 1 до 5 балів, встановлено таке (аналізу анонімних анкет):

оцінюючи корисність тренінгу, слухачі загалом поставили 4,50 бала за корисність організованих та проведених навчальних заходів (тренінгів). При цьому корисність тренінгів з питань окремих превентивних антикорупційних механізмів була оцінена учасниками у 4,46 бала, з питань електронного декларування – 4,38 бала, з питань підготовки антикорупційних програм та практичних аспектів оцінки корупційних ризиків – 4,72 бала;

оцінюючи загальну організацію тренінгу, слухачі загалом поставили 4,68 бала за організацію та проведення навчальних заходів (тренінгів). При цьому організація тренінгів з питань окремих превентивних

антикорупційних механізмів була оцінена учасниками у 4,63 бала, з питань електронного декларування – 4,68 бала, з питань підготовки антикорупційних програм та практичних аспектів оцінки корупційних ризиків – 4,74 бала.

Також учасники оцінили високу якість підготовки і проведення фахівцями Національного агентства антикорупційних навчань (тренінгів). Так, на запитання анкети анонімного оцінювання: "Оцінка професіоналізму тренерів, зокрема якість викладу матеріалу, вміння спілкуватися з аудиторією та управляти конфліктами" учасники поставили працівникам апарату Національного агентства, які були спікерами, 4,63 бала. Зокрема, спікерів з питань окремих превентивних антикорупційних механізмів було оцінено у 4,58 бала, з питань електронного декларування – 4,54 бала, з питань підготовки антикорупційних програм та практичних аспектів оцінки корупційних ризиків – 4,77 бала. При цьому між центром та регіонами вподобання щодо підготовки та професійності спікерів розподілилися таким чином: 4,61 бала поставили представники центральних органів влади; 4,79 бала – представники органів влади на місцях.

2. Організація заходів із запобігання та виявлення корупції

На виконання Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265, Національне агентство затвердило Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади (рішення від 19 січня 2017 року

№ 31).

Методичні рекомендації розраховані для використання у роботі суб'єктами затвердження антикорупційних програм, які визначені частиною першою статті 19 Закону України "Про запобігання корупції" (далі – Закон), уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції.

Поряд з цим з метою розробки правових засад і механізмів захисту викривачів від негативних заходів впливу на робочому місці та звільнення їх від юридичної відповідальності за добросовісне розкриття інформації, створення надійних каналів розкриття інформації про корупцію у Національному агентстві у травні утворено Міжвідомчу робочу групу з питань захисту викривачів як тимчасовий консультативно-дорадчий орган Національного агентства, який створюється для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з метою підготовки пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері захисту викривачів.

Також з метою забезпечення виконання уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції своїх повноважень, здійснення ними заходів щодо належної організації роботи із запобігання корупції в органах влади, а також роз'яснення окремих положень Закону Національне агентство затвердило:

Методичні рекомендації щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами (рішення від 06 липня 2017 року № 286);

Методичні рекомендації щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції (рішення від 13 липня 2017 року № 317).

Водночас задля визначення механізму взаємодії уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у Національному агентстві підготовлено проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо підвищення ролі уповноважених

підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції", який схвалено рішенням від 07 липня 2017 року № 264 та подано до Кабінету Міністрів України.

Крім того, Національне агентство спільно з експертами Agriteam Canada Consulting Ltd. розробило та затвердило проект Порядку обробки повідомлень про корупцію та повідомлень про порушення вимог Закону України "Про політичні партії в Україні", що надходять до Національного агентства" (рішення Національного агентства від 27 жовтня 2017 № 224).

На сьогодні також затверджено Порядок підготовки, подання антикорупційних програм на погодження до Національного агентства з питань запобігання корупції та здійснення їх погодження, який встановлює єдині вимоги до підготовки та подання на погодження антикорупційних програм органів влади, а також визначає механізм та критерії погодження відповідних програм Національним агентством (рішення від 08 грудня 2017 року № 1379).

З метою зниження корупції в приватному секторі Національне агентство спільно з представниками бізнесу та за участю ПРООН в Україні розробило Типову антикорупційну програму для юридичної особи (рішення від 02 березня 2017 року № 75, зареєстроване в Мін'юсті 09 березня 2017 року за № 326/30194). Проект Типової антикорупційної програми також опрацьовували фахівці Американської торгівельної палати в Україні, Європейської Бізнес Асоціації та Ради бізнес-омбудсмена.

Розробка та ефективне впровадження антикорупційних програм юридичних осіб на основі Типової програми забезпечить прозорість їх діяльності, справедливе і неупереджене виконання працівниками і керівництвом юридичних осіб своїх функціональних обов'язків, що не лише дозволить заощадити державні кошти та здійснювати моніторинг їх виконання юридичною особою, а й стане поштовхом до розвитку економіки держави, оскільки позитивно вплине на рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості бізнес-середовища України.

Крім того, Національне агентство спільно з експертами ПРООН в Україні розробило Методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації антикорупційних програм юридичних осіб (з урахуванням коментарів та пропозицій Американської торговельної палати в Україні, а також проблемних питань, що виникають у юридичних осіб під час підготовки антикорупційних програм).

Вказані Методичні рекомендації затверджено рішенням Національного агентства (від 22 вересня 2017 року № 734). Їх метою є надання на основі Закону та Типової антикорупційної програми практичних порад для осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційних програм, на яких покладаються обов'язки щодо розробки та контролю за ефективною реалізацією таких програм.

До цих Методичних рекомендацій також включено найкращі практики

та приклади, які напрацювали за останні роки провідні міжнародні організації у цій сфері – Організація Об'єднаних Націй, Організація економічного співробітництва та розвитку та Міжнародна організація зі стандартизації.

Забезпечено надання методичної допомоги уповноваженим підрозділам (особам) з питань запобігання та виявлення корупції, надано 614 консультацій.

Починаючи з січня 2017 року, на постійні основі здійснювалася координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, включно з підготовкою та виконанням антикорупційних програм.

Зокрема, забезпечено надання 321 усної консультації та роз'яснень з питань виявлення та оцінки корупційних ризиків у діяльності органів влади та юридичних осіб, які входять до сфери їх управління, а також підготовки та виконання ними антикорупційних програм (у тому числі врахування наданих Національним агентством пропозицій).

Відповідно до частини другої статті 19 Закону антикорупційні програми органів влади, вказаних у частині першій цієї статті Закону, підлягають погодженню Національним агентством.

Так, у 2017 році на погодження до Національного агентства від органів влади надійшла 121 антикорупційна програма, з них: від міністерств – 18, від інших центральних органів виконавчої влади – 44, від обласних, міських державних адміністрацій – 25, від інших органів влади – 34 (у тому числі 8 від органів місцевого самоврядування).

Із вказаної 121 антикорупційної програми погоджено із пропозиціями – 109 програм, без зауважень у зв'язку із закінченням строку дії програм – 3 (по 2-х – з одночасним прийняттям рішень про проведення перевірок стосовно незадовільної організації роботи щодо

запобігання та виявлення корупції). На кінець року на опрацюванні перебувала 1 програма, повернуто без розгляду – 8 (відповідні суб'єкти повторно не зверталися).

За результатами аналізу антикорупційних програм органів влади визначено типові (затверджено рішенням Національного агентства від 28 грудня 2017 року № 1531 "Про внесення змін до Методичних рекомендацій

щодо підготовки антикорупційних програм органів влади") та зовнішні корупційні ризики (підготовлено проект листа до Кабінету Міністрів України щодо необхідності внесення змін до нормативно-правових актів, які містять корупціогенні фактори).

Крім того, проведено збір інформації та аналіз виконання антикорупційних програм органів влади за III квартали 2017 року, за результатами якого підготовлено аналітичну довідку. Результати аналізу засвідчили, що стан виконання заходів щодо запобігання корупції, передбачених антикорупційними програмами органів влади, перебуває на задовільному рівні. Так, в рамках реалізації таких заходів органи влади вносять зміни до власних нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів, що стосуються, зокрема, питань спрощення надання адміністративних послуг, проведення публічних закупівель виключно через систему ProZorro, удосконалення процедур управління фінансовими і матеріальними ресурсами, управління персоналом тощо. В рамках виконання антикорупційних програм органи влади забезпечили функціонування спеціальних телефонних ліній, засобів електронного зв'язку для внесення громадянами повідомлень про корупцію із збереженням анонімності заявника, визначили відповідальних осіб за проведення перевірки фактів подання (неподання), несвоєчасного подання електронних декларацій та подальшого інформування Національного агентства про такі факти.

У зв'язку з тим, що однією з гарантій незалежності Національного агентства є прозорість його діяльності, та з метою залучення громадськості та експертів до опрацювання антикорупційних програм, зокрема надання можливості щодо висловлення пропозицій до їх змісту, на веб-сайті Національного агентства створено підрубрику, у якій у міру надходження

розміщуються відповідні антикорупційні програми органів влади (розділ "Запобігання та виявлення корупції" рубрики "Антикорупційні програми" підрубрики "Антикорупційні програми, які надійшли на погодження, та результати їх розгляду").

З метою реалізації повноважень Національного агентства, визначених пунктами 6 та 7 частини першої статті 12 Закону, щодо встановлення можливих фактів порушення вимог Закону, визначення стану організації роботи із запобігання та виявлення корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм, а також для своєчасного запобігання, виявлення та вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень антикорупційного

законодавства, Національне агентство затвердило План проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції на 2017 рік.

Протягом 2017 року проведено 18 планових перевірок стану організації роботи із запобігання та виявлення корупції (Міністерство культури України, Національна поліція України, Державна авіаційна служба України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Міністерство юстиції України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державна служба експортного контролю України, Державна регуляторна служба України, Державна архітектурно-будівельна інспекція України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство молоді та спорту України, Державна фіскальна служба України, Київська обласна державна адміністрація, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Пенсійний фонд України, Державна архівна служба України, Державна казначейська служба України, Київська міська державна адміністрація).

Також проведено 12 позапланових перевірок стану організації роботи із запобігання та виявлення корупції (у тому числі 5 перевірок щодо підготовки антикорупційних програм).

За результатами проведених перевірок Національне агентство внесло 26 приписів про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших порушень закону, у тому числі керівникам п'яти міністерств, одинадцяти керівникам державних органів, п'яти керівникам органів місцевого самоврядування та Вищій раді правосуддя, зокрема щодо порушення вимог:

фінансового контролю в частині неподання та несвоєчасного подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, неповідомлення або несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стані;

щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в частині нежиття заходів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

щодо організації та проведення спеціальної перевірки (ненадсилання запитів до уповноважених органів з проведення спеціальної перевірки, порушення строків проведення, формування довідок з проведення спеціальної перевірки без урахування усіх результатів, одержаних від органів, уповноважених на проведення спеціальної перевірки, непроведення спеціальної перевірки стосовно окремих посадових осіб тощо).

Також за результатами проведених перевірок Національне агентство надіслало два висновки до уповноважених органів у сфері протидії корупції у зв'язку з виявленням ознак злочину.

Протягом 2017 року у Національному агентстві зареєстровано 748 повідомлень про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення,

а також порушення вимог Закону України "Про політичні партії в Україні", з них 642 надійшло через повідомлення на офіційному веб-сайті Національного агентства, ще 106 – через спеціальну телефонну лінію Національного агентства. При цьому 198 із загальної кількості повідомлень були анонімними.

Крім того, проведено процедуру закупівлі технічного обладнання для забезпечення роботи Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, та укладено договір щодо його закупівлі. Також проведено процедуру закупівлі послуг з розробки програмного забезпечення цього Реєстру. З переможцем тендерних процедур укладено договір і виконання послуг розробником завершено. Наразі проводиться дослідна експлуатація та роботи зі створенням комплексу систем захисту інформації зазначеного Реєстру.

3. Моніторинг дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції

На підставі отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також із засобів масової інформації та інших відкритих джерел інформації протягом 2017 року за фактами порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з цим обмежень Національне агентство

склало 159 протоколів про адміністративні правопорушення, з них:

за кваліфікацією: порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 172⁷ КУпАП) – 147 протоколів; порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 172⁴ КУпАП) – 7 протоколів; невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства (стаття 188⁴⁶ КУпАП) – 4 протоколи; порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172⁵ КУпАП) – 1 протокол.

за суб'єктами, щодо яких складено протоколи: 5 – щодо 5 народних депутатів України; 92 – щодо 42 депутатів місцевих рад; 22 – щодо голів (12) та їх заступників органів місцевого самоврядування; 17 – щодо 10 посадових осіб юридичних осіб публічного права; 13 – щодо державних службовців; 3 – щодо суддів; по два – щодо поліцейських та посадових і службових осіб органів прокуратури; по одному – щодо колишнього заступника Міністра юстиції України, керівника Національного антикорупційного бюро України та інших категорій осіб.

Переважну більшість протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, складено за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а саме: неповідомлення особою про наявність у неї реального конфлікту інтересів та вчинення дій/прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів. Такі рішення/дії приймалися/вчинялись, зокрема, стосовно себе та близьких осіб переважно щодо преміювання та розгляду питань про виділення земельних ділянок.

За наявною у Національному агентстві інформацією, у 2017 році із загальної кількості складених та надісланих до суду протоколів призначено адміністративні стягнення у вигляді штрафів на загальну суму 35 700 грн.

Крім того, за 2017 рік керівникам органів, підприємств, установ, організацій Національне агентство винесло 29 приписів про порушення вимог законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, з яких 12 виконано, а 17 перебуває на виконанні. Зазначені приписи винесено з

підстав недотримання вимог щодо передачі належних особам, на яких поширюється

дія Закону, підприємств та корпоративних прав в управлінні іншої особою (стаття 36 Закону) та невжиття заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів (стаття 28 Закону).

Протягом 2017 року Національне агентство надало 1 624 роз'яснень чинного антикорупційного законодавства, з них стосовно конфлікту інтересів – 1 081.

Вдруге Національне агентство за підтримки ПРООН в Україні провело щорічну інформаційну кампанію з метою роз'яснення

законодавства про конфлікт інтересів "Конфлікт інтересів: треба знати!", яка передбачала, зокрема:

Онлайн-тестування (zareestruvalysia ta proyshli testuvannia 3 111 osib) на знання положень Закону;

проведення в кожній з областей України трьох семінарів-тренінгів загального (для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, посадових осіб юридичних осіб публічного права) та спеціалізованого (для уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції, працівників системи безоплатної первинної правової допомоги, представників громадських організацій, які працюють у сфері запобігання та протидії корупції) характеру (загальна кількість учасників семінарів-тренінгів становила 5 073 особи);

впровадження безкоштовного навчального онлайн-курсу "Конфлікт інтересів: треба знати!" на платформі масових відкритих онлайн-курсів "Прометеус" (prometheus.org.ua), спрямованого на підвищення рівня стандартів доброчесності щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а також інших обмежень та зобов'язань, передбачених Законом (на кінець року на онлайн-курсі навчалось 12 тис. осіб).

Протягом 2017 року до Національного агентства надійшло 1 577 повідомлень (заяв, скарг) від фізичних та юридичних осіб щодо можливого порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з цим обмежень, з них за 530 повідомленнями розпочато та триває збір фактичних даних, на основі яких у визначеному законодавством порядку буде встановлено наявність чи відсутність ознак адміністративного правопорушення, у 657 – відсутні ознаки

правопорушення або воно не належить до компетенції Національного агентства, по 144 – зазначені у повідомленнях факти не підтвердилися, 246 – надіслано до Національної поліції України.

Національне агентство проводить 1 545 заходів моніторингу і контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, з яких 1 153 – за власною ініціативою, 392 – за повідомленнями про правопорушення.

У рамках здійснення Національним агентством повних перевірок декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, проводиться перевірка на наявність конфлікту інтересів.

Відповідно до Плану проведення перевірок Національним агентством на 2017 рік, затвердженого рішенням Національного агентства від 02 грудня 2016 року № 125, здійснюється реалізація повноважень Національного агентства щодо проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції в державних органах.

Найбільш типові порушення вимог антикорупційного законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, що виявляються під час таких перевірок, – це не врегулювання конфлікту інтересів керівником особи, у якої виник конфлікт інтересів; невчасна передача/непередача особами, уповноваженими на виконання функцій держави, належних їм підприємств та корпоративних прав.

У подальшому результати перевірок використовуються під час здійснення моніторингу за дотриманням актів законодавства з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб.

Також забезпечується представництво у судах інтересів Національного агентства з питань визнання незаконними індивідуальних рішень, позовів щодо бездіяльності Національного агентства (включно з роботою з підготовки процесуальних документів), супроводження у судах складених уповноваженими особами протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Здійснюється підготовка пропозицій щодо внесення змін до відповідних нормативно-правових актів, опрацювання проектів нормативно-правових актів, надання пропозицій при проведенні антикорупційної експертизи проектів актів, організації та здійсненні подання рішень Національного агентства на державну реєстрацію до Міністерства юстиції тощо.

4. Контроль та перевірка декларацій, моніторинг способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування

У сфері фінансового контролю та перевірки декларацій визначено такі завдання Національного агентства:

забезпечення контролю за поданням та перевіркою декларацій суб'єктів декларування;

проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування;

надання методичної та консультативної допомоги стосовно подання та перевірки декларацій суб'єктів декларування;

виявлення порушень та вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

підготовка матеріалів щодо звернення до суду за позовами (заявами) з питань визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 12, пункту 2 Розділу XIII "Прикінцеві положення" Закону Національне агентство оголосило про початок роботи системи електронного декларування (рішення від 10 червня 2016 року № 2 зі змінами, внесеними рішенням від 18 серпня 2016 року № 1) та визначило два етапи початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій.

Другий етап декларування розпочався 01 січня 2017 року для всіх суб'єктів декларування і тривав до 01 травня 2017 року.

До Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Реєстр), протягом 2017 року подано 1 448 804 електронні документи, з яких 1 240 605 декларацій, 169 525 виправлених декларацій, 38 674 повідомлень про зміни в

майновому стані.

За типами декларацій до Реєстру подано 1 176 431 щорічних, 59 521 – перед звільненням, 174 178 – кандидатів на посаду.

Відповідно до частини другої статті 49 Закону, Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону

та Повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затвердженого рішенням Національного агентства (від 06 вересня 2016 року № 19, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15 листопада 2016 року за № 1479/29609), до Національного агентства надійшла інформація від державних органів, органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного права про 18 688 випадків неподання чи несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали).

До правоохоронних органів щодо несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування направлено 1 495 листів.

Національне агентство затвердило Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (рішення від 10 лютого 2017 року № 56, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13 лютого 2017 року за № 201/30069).

Станом на 31 грудня 2017 року проводиться повна перевірка 634 декларацій щодо 480 суб'єктів декларування.

З метою перевірки достовірності зазначеної інформації в деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, Національне агентство підготувало та направило 32 запити для отримання інформації від іноземних держав, зокрема до Іспанії, Держави Ізраїль, Республіки Кіпр, Великої Британії, Канади, Угорщини, Королівства Нідерландів, Британських Віргінських островів, Китайської Народної Республіки, Республіки Польща, Литовської Республіки, Республіки Австрія, Швейцарії, Сінгапуру.

За результатами проведених повних перевірок декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, Національне агентство прийняло 143 рішення про результати здійснення таких перевірок.

Складено та направлено до суду 49 протоколів про адміністративне правопорушення, з них 7 щодо несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стані.

До спеціально уповноважених органів у сфері протидії корупції направлено 7 матеріалів.

Починаючи з січня 2017 року, Національне агентство проводить спеціальні перевірки відомостей, зазначених в декларації особи, що претендує на зайняття посади особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Станом на 31 грудня 2017 року проведено 8 398 таких перевірок.

З метою врегулювання особливостей здійснення заходів фінансового

контролю стосовно окремих категорій осіб, у тому числі осіб, посади яких належать до кадрового складу розвідувальних органів України (стаття 52¹ Закону), у Національному агентстві доопрацьовується відповідний порядок.

5. Діяльність у сфері запобігання політичній корупції

З метою забезпечення функціонування системи контролю за встановленими законом обмеженнями щодо фінансування політичних партій Національне агентство затвердило всі нормативно-правові акти, передбачені Законом України "Про політичні партії в Україні", та здійснює практичну реалізацію законодавства у частині державного контролю за партійними фінансами.

На 75-му Пленарному засіданні (20–24 березня 2017 року) Група держав проти корупції (GRECO) затвердила Додатковий звіт про виконання рекомендацій, наданих Україні в рамках Третього раунду оцінювання, який, зокрема, стосувався прозорості фінансування партій. Процедура оцінки в рамках Третього раунду оцінювання України завершена з огляду на відсутність невиконаних рекомендацій.

З метою законодавчого визначення напрямів використання коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, за ініціативою Національного агентства 20 жовтня 2017 року при Підкомітеті з питань запобігання і протидії політичній корупції Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції створено робочу групу з розробки відповідних змін до законодавства.

Національне агентство спільно з Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) провело низку тренінгів для місцевих організацій політичних партій у Чернігові, Харкові, Полтаві, Сумах, Черкасах, Дніпрі та Краматорську, Рівному, Івано-Франківську, Житомирі, Києві.

У 2017 році реалізовано вимоги Закону України "Про політичні партії в Україні" щодо надання державного фінансування статутної діяльності політичних партій на суму 442 399,4 тис. грн.

Державне фінансування отримали політичні партії:

"НАРОДНИЙ ФРОНТ" – 113 753,5 тис. грн;

ПАРТІЯ "БЛОК ПЕТРА ПОРОШЕНКА

"СОЛІДАРНІСТЬ" – 112 103,6 тис. грн;

"ОБ'ЄДНАННЯ "САМОПОМІЧ" – 100 634,5 тис. грн;

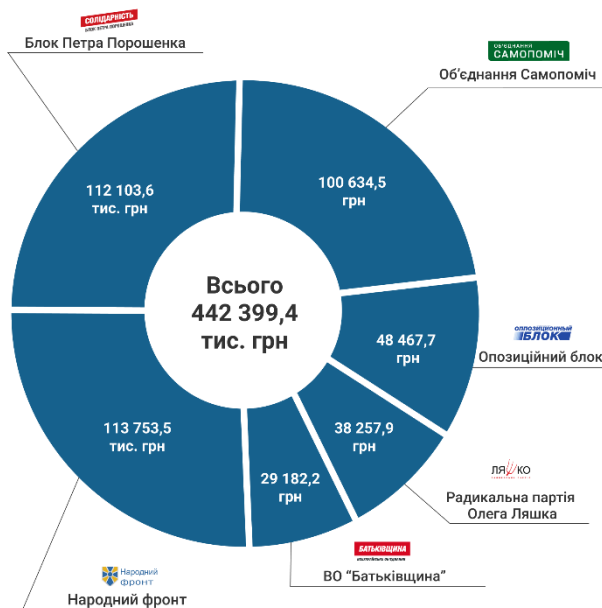
"РАДИКАЛЬНА ПАРТІЯ ОЛЕГА ЛЯШКА" – 38 257,9 тис. грн;

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ "БАТЬКІВЩИНА" – 29 182,2 тис. грн;

"ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК" – 48 467,7 тис. грн.

Кошти на фінансування статутної діяльності політичних партій за 2017 рік.

Від політичних партій за I–III квартали 2017 року прийнято 271, 276 і 275 звітів відповідно, які оприлюднено на офіційному веб-сайті Національного агентства, а також проведено аналіз цих звітів. Висновки за результатами аналізу звітів за вказані періоди та за IV квартал 2016 року також оприлюднено на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Наразі продовжується робота із запровадження електронної звітності політичних партій (програмне забезпечення, обладнання, електронна форма звіту тощо).

Крім цього, на підставі підготовлених у Національному агентстві матеріалів стосовно

14 політичних партій Національна поліція розпочала кримінальні провадження за ознаками подання завідомо недостовірних відомостей у звітах політичних партій (стаття 159¹ КК України).

Протягом 2017 року Національне агентство склало 264 протоколи про адміністративні правопорушення, з яких 260 надіслано до суду.

За порушення порядку подання звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (стаття 212²¹ КУпАП) складено 170 протоколів про адміністративні правопорушення, за порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії (стаття 212¹⁵ КУпАП) – 86, а за ненадання Національному агентству інформації, документів і порушення встановлених законодавством строків їх надання в рамках здійснення державного контролю за партійними фінансами (стаття 188⁴⁶ КУпАП) – 8.

Згідно з постановами судів у справах про адміністративні правопорушення 90 осіб визнані винними у вчиненні адміністративних правопорушень, передбачених статтями 212¹⁵ і 212²¹ КУпАП. Суди наклали адміністративні стягнення у вигляді штрафу на загальну суму 311,1 тис. грн за статтею 212²¹ КУпАП і 26,69 тис. грн за статтею 212¹⁵ КУпАП, а також у вигляді конфіскації внесків на підтримку політичної партії, наданих або отриманих з порушенням закону, на загальну суму 1 214,69 тис. грн.

III. Діалог та партнерство

1. Співпраця з державними органами

З метою забезпечення ефективної реалізації визначених Законом превентивних антикорупційних функцій та повноважень Національного агентства у 2017 році здійснювалися заходи із розширення співпраці з державними органами, установами і організаціями України, профільними міжнародними організаціями та органами іноземних держав у сфері запобігання корупції.

Зокрема, підписано 9 меморандумів про співпрацю з Національним антикорупційним бюро України, Національним агентством з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державною авіаційною службою України, Національною школою суддів України та іншими органами.

2. Взаємодія з громадськістю, діяльність Громадської ради при Національному агентстві

Національне агентство взаємодіє з інститутами й організаціями громадянського суспільства, зокрема шляхом:

залучення до заходів із розробки, реалізації та моніторингу виконання антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації;

стимулювання подання повідомлень про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів, інформування про вжиті Національним агентством заходи за результатами розгляду повідомлень;

залучення до проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, моніторингу законодавства на предмет наявності в ньому корупціогенних норм;

замовлення проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

інформування з питань запобігання корупції, роз'яснення положень антикорупційного законодавства;

забезпечення здійснення громадського контролю за виконанням законів у сфері запобігання корупції відповідно до законодавства.

З метою здійснення громадського контролю за діяльністю Національного агентства Законом передбачено утворення при Національному агентстві Громадської ради.

Громадська рада при Національному агентстві заслуховує інформацію про діяльність, виконання планів і завдань Національного агентства, затверджує щорічні звіти про діяльність Національного агентства, надає висновки за результатами експертизи проектів актів Національного агентства, делегує для участі в засіданнях Національного агентства свого представника з

правом дорадчого голосу.

24 лютого 2017 року на установчих зборах делегати громадських об'єднань сформували склад Громадської ради при Національному агентстві, який був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 231. Шляхом рейтингового голосування обрано 15 кандидатів із 44, запропонованих громадськими об'єднаннями. 13 квітня 2017 року відбулось установче засідання Громадської ради при Національному агентстві.

У рамках забезпечення проведення громадського обговорення проектів нормативно-правових актів Національне агентство на виконання пункту 6 Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики", схвалило Орієнтовний план проведення консультацій з громадськістю на 2017 рік.

3. Міжнародне співробітництво та міжнародна технічна допомога

Відповідно до Закону Національне агентство уповноважене на здійснення координації виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики та співпрацю з міжнародними організаціями.

Національне агентство здійснює активну співпрацю з профільними міжнародними установами та організаціями у сфері запобігання корупції.

Протягом 2017 року було проведено близько 250 офіційних зустрічей з представниками міжнародних організацій, проектів та посольств іноземних країн.

Під час 75-го Пленарного засідання GRECO (20–24 березня 2017 року) Національне агентство організувало належне представлення Додаткового звіту про виконання рекомендацій, наданих Україні в рамках Третього раунду оцінювання, який стосувався питань криміналізації корупції та прозорості фінансування партій. Затвердженням цього звіту GRECO завершила процедуру оцінювання в рамках Третього раунду та констатувала відсутність невиконаних рекомендацій.

Крім того, Національне агентство організувало оціночний візит експертів GRECO та у складі делегації взяло участь у 76 Пленарному засіданні GRECO

(19–23 червня 2017 року), на якому затверджено Оціночний звіт щодо України за результатами Четвертого раунду оцінювання щодо запобігання корупції

серед депутатів парламенту, суддів та прокурорів, яким було визначено 31 рекомендацію щодо удосконалення антикорупційного законодавства.

З 25 до 31 березня 2017 року в Україні в рамках започаткування Четвертого раунду взаємного оцінювання Національне агентство організувало проведення оціночного візиту експертів Стамбульського плану дій Антикорупційної мережі для Східної Європи та Центральної Азії ОЕСР, в рамках якого проведено низку зустрічей з представниками Верховної Ради України, органів судової гілки влади, прокуратури, антикорупційних інституцій, громадських організацій, засобів масової інформації та міжнародних організацій (участь в яких взяло близько 250 представників органів державної влади та бізнес-середовища).

11–15 вересня 2017 року українська делегація, до складу якої входив представник Національного агентства, взяла участь у Пленарному засіданні ОЕСР, під час якого було затверджено звіт за результатами проведеного моніторингового візиту та надано 27 рекомендацій для удосконалення законодавства з метою запобігання та протидії корупції.

З 15 до 19 жовтня 2017 року делегація України взяла участь у 77 Пленарному засіданні GRECO у місті Страсбург (Французька Республіка).

З 6 по 10 листопада 2017 року у Відні відбулася VII Конференція країн-учасниць Конвенції ООН проти корупції (UNCAC). У складі української делегації в її роботі взяв участь член Національного агентства Олександр Серьогін. У рамках Конференції під час дискусійного форуму, присвяченому обговоренню питання найкращих практик серед держав-учасниць Конвенції у сфері державного регулювання,

спрямованих на підвищення доброчесності бізнесу та прозорості договірних процедур, міжнародній спільноті були презентовані результати впровадження в Україні протягом 2014–2017 років антикорупційної реформи, у тому числі інституційне становлення антикорупційних органів, а також обговорено основні положення проекту Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки.

З 04 до 08 грудня 2017 року організовано участь делегації України

у 78 Пленарному засіданні GRECO, яке відбулося у місті Страсбург (Французька Республіка).

Також з метою налагодження міжнародної співпраці у сфері просування культури доброчесності Національне агентство взяло активну участь у створенні Мережі з питань доброчесності (Network for Integrity) та стало одним із її співзасновників. Головною метою цієї Мережі є обмін інформацією та найкращими практиками. На сьогодні Мережа об'єднує 14 установ із 14 різних країн на 4 континентах.

Мережа з питань доброчесності покликана стати міжнародною платформою для визначення основних напрямів та механізмів міжнародного співробітництва світової антикорупційної спільноти, що в подальшому сприятиме об'єднанню міжнародних зусиль у боротьбі з корупцією.

Мережа з питань доброчесності була заснована у грудні 2016 року у місті Париж під час Форуму щодо запровадження Мережі з питань доброчесності в рамках міжнародного саміту "Open Governance", участь у роботі якого взяли представники України, Франції, Румунії, Хорватії, Грузії, Греції, Італії, Латвії, Кореї, Мексики, Молдови, Перу та Сенегалу.

Крім того, в рамках розширення співпраці з антикорупційними органами інших держав Національне агентство підписало низку меморандумів про співробітництво.

Під час офіційного візиту до Республіки Італія делегації на чолі з Головою Національного агентства Корчак Н.М. 14 лютого 2017 року у м. Рим підписано Меморандум про порозуміння і співпрацю між Національним агентством з питань запобігання корупції та Національним антикорупційним органом Республіки Італія.

У період з 31 липня до 02 серпня 2017 року під час офіційного візиту делегації Національного агентства на чолі з Головою Національного агентства Корчак Н.М. до Республіки Румунія 01 серпня 2017 року підписано Протокол про співпрацю між Національним агентством з питань запобігання корупції та Антикорупційним генеральним директором Міністерства

внутрішніх справ Румунії у сфері запобігання корупції.

Національне агентство здійснює заходи щодо організації візиту делегації Національного агентства до м. Бухарест з метою підписання напрацьованого і погодженого Меморандуму про порозуміння і співпрацю між Національним агентством з питань запобігання корупції та Національним агентством з

питань доброчесності Румунії.

25 липня 2017 року підписано Меморандум про розуміння і співпрацю між Національним агентством та Бюро із запобігання та боротьби з корупцією Латвійської Республіки.

У 2017 році Національне агентство було бенефіціаром чи реципієнтом проектів міжнародної технічної допомоги:

Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI);

Посилення спроможності учасників виборчих процесів;

Програма ефективної та відповідальної політики (U-RAP) (Компонент III);

Прозорість і доброчесність публічного сектору України;

Операційна підтримка у наданні стратегічних консультацій щодо реформування сектору цивільної безпеки України;

Підтримка діагностики, моніторингу та переслідування корупції в Україні;

Експертна підтримка врядування та економічного розвитку (EDGE).

IV. Кадрове забезпечення

1. Структура та персонал

Однією з умов роботи Національного агентства є утворення його апарату, який згідно з частиною другою статті 8 Закону здійснює організаційне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення його діяльності.

У зв'язку з цим та з метою визначення структурної

організації органу рішенням Національного агентства від 05 квітня 2016 року № 1 було затверджено структуру апарату Національного агентства, яка передбачає функціонування 13 структурних підрозділів, з яких 5 підрозділів забезпечують виконання Національним агентством повноважень, передбачених Законами України "Про запобігання корупції" та "Про політичні партії в Україні", а 8 виконують допоміжні функції.

Керівництво апаратом здійснюють керівник апарату та два його заступники, які спрямовують роботу відповідно до визначених Регламентом Національного агентства та Положенням про апарат Національного агентства напрямків.

Забезпечення функціональної підтримки роботи членів Національного агентства відповідно до затвердженої структури здійснюють:

Департамент антикорупційної політики;

Департамент організації роботи із запобігання та виявлення корупції;

Департамент моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції;

Департамент фінансового контролю та моніторингу способу життя;

Департамент з питань запобігання політичній корупції.

Як допоміжні служби в апараті Національного агентства створені:

Департамент організаційного та кадрового забезпечення (забезпечення роботи членів Національного агентства, організації його засідань, ведення кадрової роботи, здійснення заходів міжнародного протоколу, забезпечення доступу до публічної інформації);

Управління бухгалтерського обліку та звітності (планування фінансово-господарської діяльності, ведення бухгалтерського обліку та складення звітності);

Адміністративний департамент (первинна обробка, облік кореспонденції, ведення електронного діловодства, захист інформаційно-телекомунікаційних мереж Національного агентства, забезпечення роботи державних реєстрів та веб-ресурсів Національного агентства, забезпечення належних умов роботи Національного агентства);

Відділ правового забезпечення (підготовка внутрішніх документів Національного агентства, юридичне супроводження процесів діяльності Національного агентства);

Сектор запобігання та виявлення корупції в Національному агентстві з питань запобігання корупції (запобігання корупційним проявам серед працівників апарату Національного агентства);

Сектор внутрішнього аудиту (аналіз ефективності діяльності апарату Національного агентства, використання ресурсів, що є у його розпорядженні);

Сектор режимно-секретної роботи (забезпечення роботи з документами з обмеженим доступом в частині, що стосується державної таємниці).

Окрім того, роботу членів Національного агентства підтримують радники, які входять до групи радників на правах самостійного відділу.

Структурні підрозділи апарату Національного агентства мають у своєму складі управління, відділи, сектори, утворені за функціональною ознакою.

Лише у двох департаментах, Департаменті моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, а також у Департаменті фінансового контролю та моніторингу способу життя, поділ здійснено не за функціональною ознакою, а територіальною.

Це пов'язано з тим, що функції, покладені на ці департаменти дуже близькі за своєю суттю, питання, які досліджують фахівці, тісно пов'язані та їх часто неможливо розглядати окремо.

Аналіз трудових показників у сфері праці – це особливий вид економічних досліджень ефективності використання трудових ресурсів і управлінських рішень, спрямованих на її підвищення, що виконується з метою розкриття їх взаємозв'язків, сили взаємовпливу, визначення ступеня необхідності кожного з них.

Персонал Національного агентства є головним фактором його ефективного функціонування та характеризується кількістю, структурою,

професійною придатністю, компетентністю та іншими характеристиками. Структурна характеристика персоналу визначається якісним складом (наявність конкретних знань і професійних навичок, досвід роботи) і кількісним співвідношенням окремих категорій і груп працівників Національного агентства.

Робота з кадрами в Національному агентстві є складовою частиною організації його діяльності щодо формування, підготовки, розстановки та раціонального використання кадрів з метою забезпечення ефективної діяльності кожного працівника, підрозділу та органу загалом згідно з покладеними на них завданнями та функціями.

У 2016 році постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 року № 244 затверджено граничну чисельність працівників апарату Національного агентства у кількості 311 штатних одиниць.

Наповнення штату Національного агентства розпочалось 28 квітня 2016 року.

Станом на 31 грудня 2017 року в Національному агентстві працювало 257 осіб, що становить 82,6% від загальної кількості працівників.

Аналіз складу апарату Національного агентства свідчить, що 51,8% (133 особи) становлять жінки, відповідно 48,2% (124 особи) – чоловіки. При цьому переважну більшість керівних посад в апараті займають чоловіки – 58,1% (36 осіб) від облікової чисельності керівних працівників.

Таблиця 1. Кількісний склад працівників Національного агентства, розподіл за ступенем професійно-кваліфікаційної придатності працівників та статтю

№ з/п	Показники	Штатні одиниці
1	Штатна чисельність	311
2	Фактична чисельність	257
2.1	з них: чоловіки	124
2.2	жінки	133
3	Кількість осіб, які займають посади керівників	62
3.1	з них: чоловіки	36
3.2	жінки	26
4	спеціалістів	195
4.1	з них: чоловіки	88
4.2	жінки	107

Якісний склад персоналу характеризується віковою структурою та стажем роботи. Колектив Національного агентства сформовано з досвідчених компетентних працівників.

Ступінь вищої освіти та стаж роботи працівників Національного агентства відповідає визначенням Законом України "Про державну службу"

загальним та спеціальним вимогам до професійної компетентності посад державної служби.

При прийнятті на роботу до Національного агентства здійснюється ретельний конкурсний відбір.

Серед працівників апарату мають базову вищу освіту 4 особи. Присвоєно ступінь вищої освіти спеціаліст (магістр) – 253 особам, з яких 70 осіб мають дві вищі освіти, а 7 – три вищі освіти.

Науковий ступінь присвоєно 15 працівникам, серед них 4 доктори наук, мають вчені звання 4 особи.

За напрямками освіти працівники апарату Національного агентства поділяються на: які мають економічну освіту – 82 особи, юридичну – 126, технічну – 23, державне управління – 17, гуманітарну – 18 та іншу – 10.

У Національному агентстві працює 17 випускників Національної академії державного управління при Президентові України (НАДУ).

За віковою структурою переважну кількість працівників Національного агентства становлять особи віком від 30 до 40 років. Найменше працівників у віковій категорії більше 50 років.

Віковий склад працівників: до 27 років – 47 працівників; від 28 до 30 років – 36 працівників; від 30 до 40 років – 96 працівників; від 41 до 49 років – 59 працівників; від 50 до 59 років – 18 працівників; від 60 років – 1 працівник.

Профільні департаменти на кінець 2017 року укомплектовані працівниками:

Департамент антикорупційної політики – 73%;

Департамент організації роботи із запобігання та виявлення корупції – 78%;

Департамент моніторингу дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції – 89%;

Департамент фінансового контролю та моніторингу способу життя – 84%;

Департамент з питань запобігання політичній корупції – 83%.

Стабільність, наступність та збереження персоналу, його інституційної пам'яті є важливою складовою для Національного агентства. Одним із найпоказовіших критеріїв у цій роботі є показник рівня плинності кадрів.

Так, протягом 2017 року в Національному агентстві звільнилося 60 працівників, з них за переведенням – 19; за власним бажанням – 16; за угодою сторін – 22, за невідповідність займаній посаді протягом строку випробування – 1, закінчення строку трудового договору – 2.

З метою належного аналізу кількісного та якісного складу призовників

і військовозобов'язаних, їх бронювання на період мобілізації та на воєнний час, а також здійснення контролю за виконанням посадовими особами, призовниками і військовозобов'язаними встановлених правил військового обліку громадян України у Національному агентстві здійснюється ведення військового обліку відповідно до Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" та Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 921.

2. Заміщення вакантних посад в Національному агентстві

Формування складу державних службовців в Національному агентстві здійснювалось шляхом конкурсного відбору або переведення на рівнозначну або нижчу вакантну посаду з інших державних органів згідно з вимогами Закону України "Про державну службу".

Проведення конкурсів здійснювалося з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на зайняття вакантних посад.

Для проведення конкурсного відбору наказами Голови Національного агентства були утворені відповідні конкурсні комісії, які розглядали питання заміщення вакантних посад державної служби в Національному агентстві.

Станом на 31 грудня 2017 року відбулося 8 етапів конкурсного відбору на зайняття вакантних посад працівників апарату Національного агентства. Інформація щодо проведення конкурсів відображена в таблиці:

№	Дата оголошення конкурсу	Кількість посад	Посади категорії "Б"	Посади категорії "В"	Кількість заяв від кандидатів	Призначено осіб станом на 31.12.2017
1.	07.02.2017	24	5	19	261	28
2.	29.03.2017	24	8	16	263	23
3.	31.05.2017	6	2	4	65	5
4.	31.07.2017	2	1	1	23	2
5.	11.08.2017	1	1	-	6	1
6.	13.10.2017	1	1	-	2	1
7.	17.10.2017	20	5	15	111	8
8.	21.11.2017	30	5	25	129	21

Уся інформація про конкурси щодо заміщення вакантних посад державних службовців Національного агентства оприлюднювалася на сторінці у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/NAZKgov>) та на офіційному веб-сайті Національного агентства України з питань державної служби.

3. Навчання і розвиток персоналу

Вагомим внеском у професійний розвиток працівників апарату Національного агентства стала участь у навчальних семінарах та тренінгах, у тому числі із залученням міжнародної технічної допомоги.

Навчання проводились за участі провідних міжнародних експертів ПРООН в Україні, ОЕСР, Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні тощо.

Запрошеними тренерами також були фахівці державних органів, зокрема Міністерства юстиції України, Національного агентства України з питань державної служби, Генеральної прокуратури України, Національного антикорупційного бюро України, Національної поліції, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Аудиторської палати України, ДП "Прозорро", судді.

Основна мета тренінгів – удосконалення професійної підготовки працівників апарату Національного агентства та підвищення компетентності працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.

Національне агентство провело системну роботу з роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства, у тому числі під час проведення тренінгів для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, що є одним з пріоритетних завдань Національного агентства.

У 2017 році проведено робочу зустріч, робочу зустріч-дискусію, презентацію проекту Методології проведення антикорупційної експертизи, загалом 98 тренінгів для наведених нижче суб'єктних груп за відповідними тематичними напрямками.

Працівники Національного агентства пройшли такі навчання:

Кількість осіб	Тема навчального заходу	Організатор заходу
20	Аудит діяльності політичних партій. Основні показники висновків щорічного внутрішнього та зовнішнього аудитів діяльності політичних партій	Національне агентство
120	Заповнення електронних декларацій	
35	Судова практика розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у сфері фінансування політичних партій та невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції	
31	Організація участі прокурора у розгляді справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією	
25	Дотримання вимог нормопроєктувальної техніки при підготовці проектів актів антикорупційного законодавства	
12	Складання структури специфікацій на товари та послуги	

9	Вжиття можливих заходів для встановлення місцезнаходження керівників політичних партій, які не знаходяться за місцем реєстрації, та способів отримання їх персональних даних
27	Міжнародна практика застосування правил етичної поведінки державних службовців та їх імплементація у національне законодавство
19	Особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців
42	Обмеження щодо суміщення та сумісництва у запитаннях та відповідях
14	Проведення у справах про адміністративні правопорушення за порушення встановленого порядку подання звітності політичними партіями
17	Судова практика з розгляду справ про корупційні правопорушення, передбачені статтею 172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з невиконанням вимог посадових осіб (в контексті застосування статті 188-46 Кодексу України про адміністративні правопорушення)
19	Здійснення перевірочних заходів щодо фактів, викладених у повідомленнях про можливі порушення антикорупційного законодавства, та пошук необхідної інформації для підтвердження або спростування
35	Презентація проекту Методології проведення антикорупційної експертизи Національним агентством з питань запобігання корупції
14	Використання сучасних інформаційних технологій в роботі (інфографіка)
20	Судова практика з розгляду справ щодо порушень вимог Закону України "Про запобігання корупції" щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів
30	Вступний тренінг для новопризначених працівників апарату Національного агентства з питань запобігання корупції
44	Фінансова перевірка декларацій посадовців: кращі міжнародні практики
16	Основні вимоги законодавства про захист персональних даних, інструменти регулювання обробки персональних даних, порядок і процедура їх застосування; теоретичний та практичний досвід забезпечення права на доступ до публічної інформації та принципи і правила застосування "трискладового тесту"; порядок розгляду звернень, скарг громадян
20	Обговорення правових аспектів співпраці між правоохоронними органами держав учасниць Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції
19	Взаємодія Національного агентства з питань запобігання корупції із Національною поліцією України
21	Оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних: підготовка паспортів набору даних
139	Практичні аспекти взаємодії структурних підрозділів під час здійснення заходів фінансового контролю
27	Особливості роботи з викривачами, а також студентами вищих навчальних закладів, які здійснюють проходження практики в Національному агентстві
24	Способи встановлення наявності у фізичних осіб цінних паперів

	(корпоративних прав)	
34	Міжнародний досвід виявлення та запобігання корупційним ризикам в органах державної влади. Механізми управління та зниження корупційних ризиків у системі державного управління	
23	Питання здійснення публічних закупівель	
20	Несанкціоноване використання інформації з обмеженим доступом. Відповідальність за розповсюдження такої інформації	
19	Тайм-менеджмент у професійній діяльності державних службовців. Психологічні аспекти професійної діяльності, самоосвіта та самовдосконалення	
49	Основні недоліки, які допускаються при складанні протоколів про адміністративні правопорушення	
16	Практика розробки та імплементації міжнародних договорів	
16	Впровадження електронного урядування	
25	Дотримання вимог законодавства у сфері доступу до публічної інформації	
15	Проведення досліджень суспільної думки: методологія, методи, оцінка якості та інтерпретація даних	

V. Фінансово-господарська діяльність

Національне агентство з питань запобігання корупції визначене головним розпорядником бюджетних коштів за бюджетними програмами:

КПКВК 6331010 "Керівництво та управління у сфері запобігання корупції";

КПКВК 6331020 "Фінансування статутної діяльності політичних партій".

Законом України "Про Державний бюджет України на 2017 рік" за бюджетною програмою КПКВК 6331010 "Керівництво та управління у сфері запобігання корупції" Національному агентству з питань запобігання корупції з загального фонду державного бюджету на 2017 рік затверджені видатки у сумі 162 888,3 тис. грн, в т. ч.: поточні видатки – 96 688,3 тис. грн., капітальні видатки – 66 200,00 тис. грн.

Всього за бюджетною програмою КПКВК 6331010 "Керівництво та управління у сфері запобігання корупції" у 2017 році Національне агентство для забезпечення виконання своїх функцій і завдань використало 105 675,6 тис. грн, що становить 64,9% річного обсягу видатків.

№ з/п	Показник	Разом (тис. грн)
1.	Оплата праці	63 736,4
2.	Нарахування на заробітну плату	14 000,0
	Оплата праці і нарахування на заробітну плату	77 736,4
3.	Використання товарів і послуг	18 551,9
	в т. ч.:	
	Предмети, матеріали, обладнання, інвентар	2 347,5
	Оплата послуг (крім комунальних)	13 346,8
	Видатки на відрядження	700,0
	Оплата комунальних послуг	2 112,6
4.	Дослідження і розробки, окремі заходи з реалізації (державних) регіональних програм, не віднесені до заходів розвитку	45,0
5.	Інші поточні видатки	400,0
6.	Капітальні видатки	66 200,0
	у т. ч.:	
	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	45 562,5
	Придбання землі та нематеріальних активів	20 637,5
	Всього	162 888,3

З метою забезпечення виконання завдань на запланованому рівні та ефективного використання бюджетних коштів Національне агентство у 2017 році здійснювало перерозподіли бюджетних асигнувань в межах коштів, передбачених за бюджетною програмою КПКВК 6331010 "Керівництво та управління у сфері запобігання корупції".

Аналіз використання видатків загального фонду державного бюджету за бюджетною програмою "Керівництво та управління у сфері запобігання корупції" за 2017 рік наведено у таблиці № 1.

Аналіз використання видатків загального фонду державного бюджету за КПКВК 6331010 "Керівництво та управління у сфері запобігання корупції" за 2017 рік

Таблиця № 1

КЕКВ	Найменування	Затверджено на 2017 рік (з урахуванням змін)	Використано у 2017 році	Повернуто до бюджету (тис. грн)
2110	Заробітна плата	63 736,4	63 736,4	0
2120	Нарахування на оплату праці	13 440,0	13 337,8	102,2
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	3 285,5	3 280,4	5,1
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	14 346,8	13 978,2	368,6
2250	Видатки на відрядження	470,0	444,1	25,9
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1 374,6	979,6	395,0
2282	Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	10,0	3,9	6,1
2800	Інші поточні видатки	25,0	22,5	2,5
3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	45 562,5	7 148,8	38 413,7
3160	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	20 637,5	2 743,9	17 893,6
РАЗОМ		162 888,3	105 675,6	57 212,7

Повернення коштів до бюджету у сумі 57 212,7 тис. грн зумовлене низкою причин, зокрема економним використанням комунальних послуг та енергоносіїв, економією коштів по нарахуваннях на оплату праці, а також прийняттям Кабінетом Міністрів України розпорядження (від 08 листопада 2017 року № 757) "Про затвердження Плану заходів з впровадження системи проведення логічного та арифметичного контролю декларацій та модернізації програмно-апаратного комплексу інформаційно-телекомунікаційної системи "Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування". Відповідно до пункту 10 зазначеного Плану заходів передбачено проведення аудиту роботи ІТС Реєстр, що унеможливило реалізацію в межах бюджетного року комплексу заходів, пов'язаних з розвитком та модернізацією Реєстру з огляду на необхідність постачання обладнання, розробки програмного забезпечення, технічної документації, проведення випробувань та дослідної експлуатації.

З метою інституційного розвитку Національного агентства та розбудови відповідних механізмів запобігання корупції в Україні, створення необхідної матеріально-технічної бази в рамках міжнародної технічної допомоги, зокрема в рамках програми Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (CSFP) "Операційна підтримка у наданні стратегічних консультацій щодо реформування сектору цивільної безпеки України на 2015–2016 роки (zareestrovanoї pri Ministerstvi ekonomichnogo rozvytku i torhivli Ukrainy pid nomerom 3531-01), проектів "Програма ефективної і відповідальної політики" та "Посилення спроможності учасників виборчих процесів", відповідно до Протоколів про порозуміння та співпрацю від 13 січня 2017 року між Національним агентством з питань запобігання корупції та IFES, "Проекту експертної підтримки врядування та економічного розвитку" (EDGE), Національному агентству безоплатно були передані товарно-матеріальні цінності та офісне обладнання на загальну суму 972,014 тис. грн.

Законом України "Про Державний бюджет України на 2017 рік" на фінансування статутної діяльності політичних партій Національному агентству, за бюджетною програмою КПКВК 6331020 "Фінансування статутної діяльності політичних партій" передбачені видатки у сумі 442 399,4 тис. грн, які у повному обсязі були розподілені та профінансовані політичним партіям, які отримали право на державне фінансування статутної діяльності.

Загальний обсяг видатків, передбачений Національному агентству на 2017 рік за бюджетними програмами КПКВК 6331010 та КПКВК 6331020 становить 605 287,7 тис. грн, з них використано 548 075,0 тис. грн, що становить 64,9% річного обсягу видатків. Повернено до державного бюджету 57 212,7 тис. грн.

VI. Основні пріоритетні завдання Національного агентства з питань запобігання корупції на 2018 рік

Національне агентство схвалило Пріоритети діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції на 2017–2020 роки (рішення від 15 грудня 2016 року № 144), які також включено до проекту Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року.

Також схвалено пропозиції до проекту Плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік (рішення від 08 грудня 2017 року № 1374 та від 19 січня 2018 року № 7).

Пріоритетними для Національного агентства є такі завдання:

1. Забезпечення ефективної роботи превентивних антикорупційних підрозділів, які мають стати повноцінним інструментом реалізації заходів щодо запобігання корупції в органах державної влади, місцевого самоврядування, підприємствах, установах, організаціях, що входять до сфери їх управління.

2. Контроль виконання антикорупційних програм органів державної влади, обласних державних адміністрацій і рад, державних цільових фондів з метою забезпечення реалізації локальної антикорупційної політики на основі результатів аналізу корупційних ризиків.

3. Підвищення рівня стандартів доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, а також громадськості шляхом запровадження комплексу заходів, спрямованих на викорінення корупції, запобігання умовам, що можуть сприяти її виникненню.

4. Забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з метою здійснення ефективного контролю за дотриманням вимог законодавства щодо подання е-декларацій та належної перевірки поданих декларацій та виявлення фактів порушення вимог фінансового контролю.

5. Удосконалення системи державного контролю за партійними фінансами задля забезпечення прозорості фінансування політичних партій з обмеженням впливу приватного капіталу на політику та публічності інформації про фінансування діяльності політичних партій.

6. Проведення чергового етапу опитування щодо рівня корупції в Україні, відповідно до затвердженої Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні.

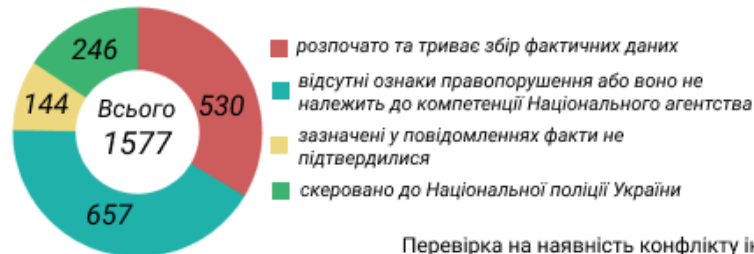
7. Розробка проекту Державної програми з реалізації нової Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки на основі результатів аналізу корупційних ризиків та з урахуванням аналізу стану виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки, завдань і заходів, передбачених Державною програмою з її реалізації, результатів оцінювання рівня корупції в Україні.

8. Підвищення відкритості та прозорості діяльності Національного агентства: розвиток відкритих даних, створення системи обліку документів тощо.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЗА 2017 рік

Надійшло повідомлень (заяв, скарг) від фізичних та юридичних осіб щодо можливого порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з цим обмежень,

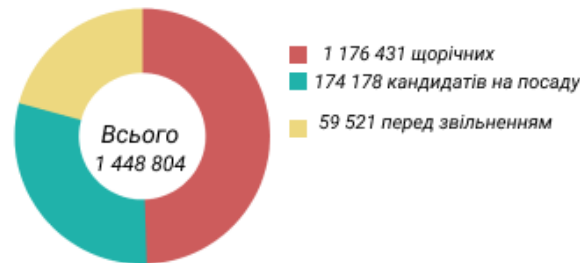
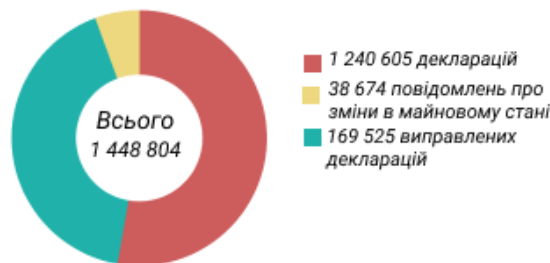

Перевірка на наявність конфлікту інтересів: завершено 360 та триває 131 така перевірка.

Проведені заходи моніторингу і контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняних до них осіб

Подано декларацій

За результатами проведених повних перевірок декларацій: прийнято 143 рішення про результати здійснення таких перевірок.

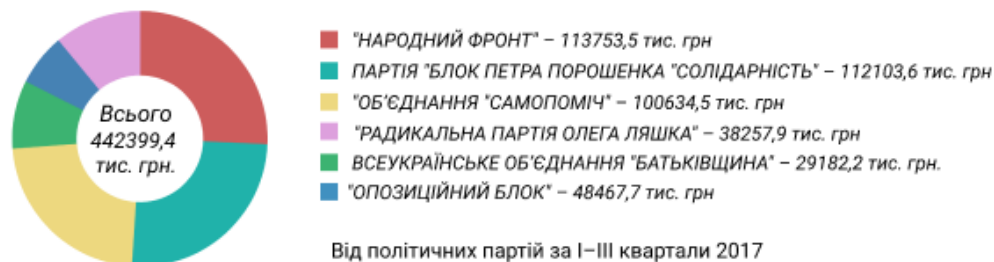
Складено та направлено до суду 49 протоколів про адміністративне правопорушення, з них 7 щодо несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стані.

До спеціально уповноважених органів у сфері протидії корупції направлено 7 матеріалів.

Проведено 8 398 спеціальні перевірки відомостей, зазначених в декларації особи, що претендує на зайняття посади особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

18 688 випадків неподання чи несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали). До правоохоронних органів щодо несвоєчасного подання декларацій суб'єктами декларування направлено 1 495 листів.

Надання державного фінансування статутної діяльності політичних партій

Від політичних партій за I–III квартали 2017 року прийнято 271, 276 і 275 звітів відповідно

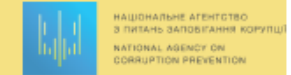
Розпочато 14 кримінальних проваджень, щодо політичних партій. Складено 264 протоколи про адміністративні правопорушення, з яких 260 спрямовані до суду.

Складено протоколів про адміністративні правопорушення щодо політпартій стаття 212²¹ КУпАП - 170 стаття 212¹⁵ КУпАП) – 86 стаття 188⁴⁶ КУпАП) – 8

Судами визнано винними 90 осіб у вчиненні адмінправопорушень за статтями 212¹⁵ і 212²¹ КУпАП.

Накладено стягнень у вигляді штрафу за статтею 212²¹ КУпАП - 311,1 тис. грн за статтею 212¹⁵ КУпАП - 26,69 тис. грн у вигляді конфіскації внесків на загальну суму 1214,69 тис. грн.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЗА 2017 рік

Інформація щодо проведених тренінгів

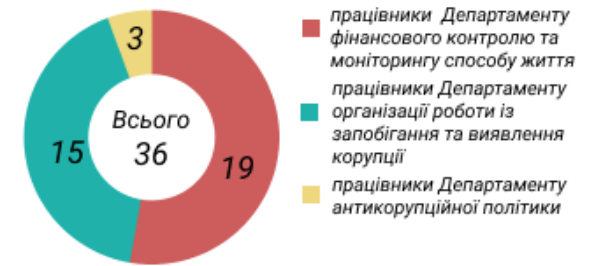
За тематиками:

Загальна кількість осіб, що відвідали тренінги

До проведення тренінгів було залучено працівників Національного агентства

Антикорупційні програми

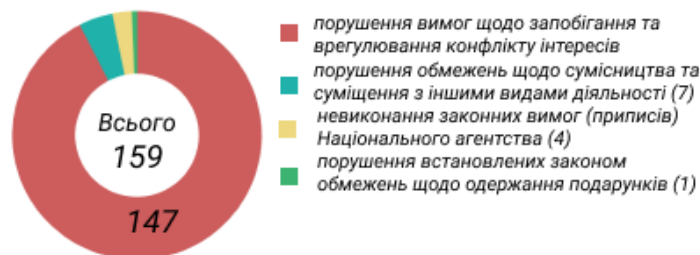
Проведено:

17 планових перевірок стану організації роботи із запобігання та виявлення корупції щодо порушення вимог Закону.
12 позапланових перевірок стану організації роботи із запобігання та виявлення корупції (в т.ч. 5 перевірок щодо підготовки антикорупційних програм).

За результатами проведених перевірок внесло 26 приписів

Складено протоколів про адміністративне порушення

за кваліфікацією

за суб'єктами, щодо яких складено протоколи

Із загальної кількості складених та скерованих до суду протоколів призначено адміністративні стягнення у вигляді штрафів на загальну суму 35700 грн.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Схвалити Закон про Антикорупційну стратегію на найближчі декілька років, а також оперативно розробити відповідну Програму реалізації нової Стратегії. При цьому врахувати позитивний та негативний досвід та особливості реалізації Антикорупційної стратегії 2014-2017р.

Під час підготовки нової Стратегії необхідно взяти до уваги результати всеукраїнського соціологічного дослідження щодо рівня сприйняття корупції, проведеного за методикою НАЗК, чинні рекомендації GRECO та ОЕСР, звіти недержавних аналітичних центрів з антикорупційних питань.

Недосягнуті цілі Антикорупційної стратегії 2014-2017 років та невиконані заходи Програми, після оцінки їхньої актуальності, підлягають перенесенню до наступної Антикорупційної стратегії. Це забезпечить раціональне використання вже витрачених владних ресурсів та поступовість і системність у діях з подолання корупції.

Нормативно передбачити більш дієві інструменти реагування з боку Кабінету Міністрів України стосовно органів виконавчої влади, які не дотримуються графіку виконання заходів, покладених на них Програмою.

2. Якщо основними цілями Антикорупційної стратегії 2014-2017 років було ухвалення законодавчої бази та утворення системи антикорупційних органів, то завданням нової Антикорупційної стратегії має бути:

здійснення ефективного виконання спеціалізованими антикорупційними органами своїх функцій в інтересах суспільства;

акцентування на послідовному викоріненні корупції у найбільш важливих сферах (державні підприємства, правоохоронні і контролюючі державні органи, судова влада);

створення в суспільстві атмосфери несприйняття корупційних шляхів вирішення проблем;

активне задіяння державою потенціалу співпраці з структурами громадянського суспільства.

Для забезпечення більшої ефективності нової Антикорупційної стратегії та Державної програми з її реалізації доцільно запровадити обов'язкове проведення НАЗК спільно з недержавними аналітичними центрами, незалежними експертами та міжнародними донорами спеціальних додаткових щоквартальних експертних досліджень з питань виконання окремих напрямів Антикорупційної стратегії та Державної програми з її реалізації, а також здійснювати публічне обговорення висновків досліджень. Крім того корисним буде визначити загальні індикатори успішності виконання Антикорупційної стратегії не лише для соціологічних досліджень, а й для аналітичних досліджень стану корупції в Україні.

3. Прийняти закон про адміністративну процедуру, який визначить підстави, порядок проведення перевірок і контрольних заходів органами

держави, підстави та порядок ухвалення ними індивідуально-правових владних адміністративних актів за наслідками заходів контролю, порядок та особливості набуття такими актами чинності, адміністративного оскарження актів тощо. Забезпечити заходи з метою впровадження норм закону у практику.

4. З урахуванням найкращих світових практик та пропозицій бізнес-спільнот розробити та ухвалити закон, яким реформувати контролюючі підрозділи органів митниці, органів податкової міліції з метою зміни їхньої основної функції з каральної на аналітичну та превентивну. Передбачити прозорі конкурсні умови набору керівного складу і співробітників до вказаних органів, регулярну публічну звітність органів, дієвий механізм періодичної перевірки доброчесності, громадський контроль, належні матеріальні та організаційні умови діяльності. Вжити заходів з метою належної імплементації положень ухваленого закону.

5. Максимально поширити практику та кількість послуг, які надаються центрами надання адміністративних послуг для населення та бізнесу на засадах електронного документообігу, прозорості, оперативності, зменшення кількості документів та процедурних дій відповідно до Закону України "Про адміністративні послуги".

6. Розробити та прийняти необхідні зміни до законодавства, які б заклали нормативну базу для реалізації урядово-громадських ініціатив (в тому числі із залученням НАЗК) у сфері моніторингу виконання органами виконавчої влади затверджених антикорупційних програм. При цьому необхідно, щоб ухвалені зміни передбачали широкі можливості активної та дієвої участі громадськості у вказаних ініціативах, а також відповідальність органів виконавчої влади за відмову від співпраці з громадськістю. Забезпечити заходи щодо впровадження норм законодавства у практику.

7. Прийняти закон про Установу бізнес-обмудсмена, яким розширити повноваження зазначеної установи, зокрема, встановити обов'язок органів виконавчої влади надавати відповіді на запити бізнес-обмудсмена. Забезпечити механізми втілення законодавчих положень на практиці.

8. Прийняти закон про нормативно-правові акти, в якому врегулювати питання встановлення виключного переліку видів нормативно-правових актів, ієрархії нормативно-правових актів за їх юридичною силою, обов'язкових вимог до структури нормативно-правових актів, обов'язкових вимог щодо процедури ухвалення підзаконних актів, способів розв'язання всіх видів типових колізій між нормами права та подолання прогалів у законодавстві.

9. На підставі та з урахуванням рекомендацій GRECO у сфері забезпечення доброчесності парламенту розробити та затвердити Кодекс етичної поведінки народних депутатів України з детальними письмовими рекомендаціями щодо його практичного використання (зокрема, що стосується попередження конфліктів інтересів при виконанні повноважень

народного депутата, оприлюднення інформації про можливий конфлікт і можливість самовідводу у конкретних випадках конфліктів інтересів, а також щодо подарунків та інших вигод, контактів із третіми сторонами тощо).

10. Внести зміни до Закону України "Про Регламент Верховної Ради України", спрямовані на посилення внутрішніх механізмів контролю за доброчесністю у Верховній Раді України, які б забезпечили незалежний, безперервний моніторинг і виконання правил доброчесної поведінки, а також на забезпечення виключно персонального голосування народними депутатами України.

11.3 урахуванням кращих міжнародних практик та стандартів розробити та прийняти закон стосовно правових засад лобіювання, який би поширював свою дію не лише на діяльність Верховну Раду України, а і на правотворчу діяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Забезпечити механізми для імплементації зазначеного закону.

12. Забезпечити прийняття закону про публічні консультації з метою посилення громадського контролю за прийняттям рішень виборними посадовими особами, встановлення механізму попереднього громадського обговорення суспільно важливих рішень.

13. Розробити та ухвалити, за умови відповідності кращим міжнародним практикам і стандартам, законопроект щодо забезпечення відкритості та доступу до інформації про діяльність Верховної Ради України, її комітетів та народних депутатів України.

14. Забезпечити внесення змін до законодавчих актів, розроблені НАЗК, які спрямовані на удосконалення механізмів запобігання політичній корупції щодо зміни порядку притягнення до відповідальності за порушення, пов'язані з наданням фінансової підтримки політичним партіям та їх фінансовою звітністю.

15. Вжити заходів щодо приєднання України до Конвенції про доступ до офіційних документів, ухваленою 27 листопада 2008 року Комітетом Міністрів Ради Європи, а також забезпечити імплементацію її положень до національного законодавства.

16. Розглянути питання законодавчого врегулювання питання створення незалежного наглядового органу у сфері доступу до публічної інформації (Інформаційного комісара).

17. Для подальшого поширення в українському суспільстві позитивного ставлення до інституту викривачів, забезпечити підготовку змін законодавства з метою забезпечення додаткового правового захисту викривачів та встановлення контролю за належною реакцією суб'єктів владних повноважень на повідомлення від викривачів про корупційні діяння.

18. Здійснити заходи, пов'язані з приєднанням України до Конвенції ОЕСР про боротьбу проти підкупу іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях від 21 листопада 1997 року, а також забезпечити імплементацію положень цієї Конвенції до національного законодавства.

19. Внести зміни до КК України з метою включення до переліку корупційних злочинів таких, як порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму (стаття 159¹ КК України), підкуп виборця, учасника референдуму (стаття 160 КК України), а також поширення заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у випадку порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму.

20. Внести зміни до КК України з метою виключення можливості звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням або збільшення строків давності для притягнення до відповідальності за корупційні злочини до не менше 5 років і зупинення строку давності в разі перебування особи на посаді, що передбачає недоторканність від притягнення до кримінальної відповідальності.

21. Вжити необхідних заходів для кадрового та матеріального забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань, до якого відповідно до вимог Конституції України мають перейти слідчі повноваження органів прокуратури, в тому числі і щодо розслідування корупційних злочинів.

22. З метою більш ефективного вжиття правоохоронними органами функцій, спрямованих на відшкодування збитків і шкоди, завданих корупційними злочинами слід налагодити системну співпрацю з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

23. Внести зміни до КПК з метою надання права уповноваженим підрозділам НАБУ повноважень щодо самостійно здійснення негласних слідчих (розшукових) дій у вигляді зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.

24. Ухвалити закон про Вищий антикорупційний суд, яким передбачити особливу конкурсну процедуру відбору суддів, з урахуванням рекомендацій Венеціанської комісії. Процедура відбору суддів має гарантувати відсутність політичного та інших впливів на результати конкурсу, що можна досягнути шляхом включення до органів, які здійснюватимуть відбір, представників міжнародних організацій та держав-партнерів України.

Провести прозорий та об'єктивний конкурс на посади суддів Вищого антикорупційного суду, результатом якого є обрання професійних, незалежних та доброчесних суддів, до яких буде висока довіра з боку суспільства. Без зволікань матеріально забезпечити діяльність цього суду.

25. Внести зміни до КУпАП з метою удосконалення порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, зокрема, збільшивши строки давності накладення адміністративних стягнень для таких правопорушень, встановивши підстави для зупинення таких строків.

26. Для збільшення ефективності протидії корупції, а також з метою здобуття більшої суспільної довіри та підтримки, зосередити додаткові зусилля правоохоронних органів на виявленні та розслідуванні корупційних злочинів у сфері протиправного використання владних повноважень державними службовцями, передусім найвищими посадовими особами та державними службовцями категорії "А", а також працівниками правоохоронних та контрольних державних органів.

Істотно посилити ефективність діяльності підрозділів внутрішньої безпеки спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

27. Провести роз'яснювальну роботу, відповідні тренінги та навчальні заходи для кращого практичного застосування співробітниками НПУ законодавства України щодо підстав та доказової бази для притягнення особи до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.
